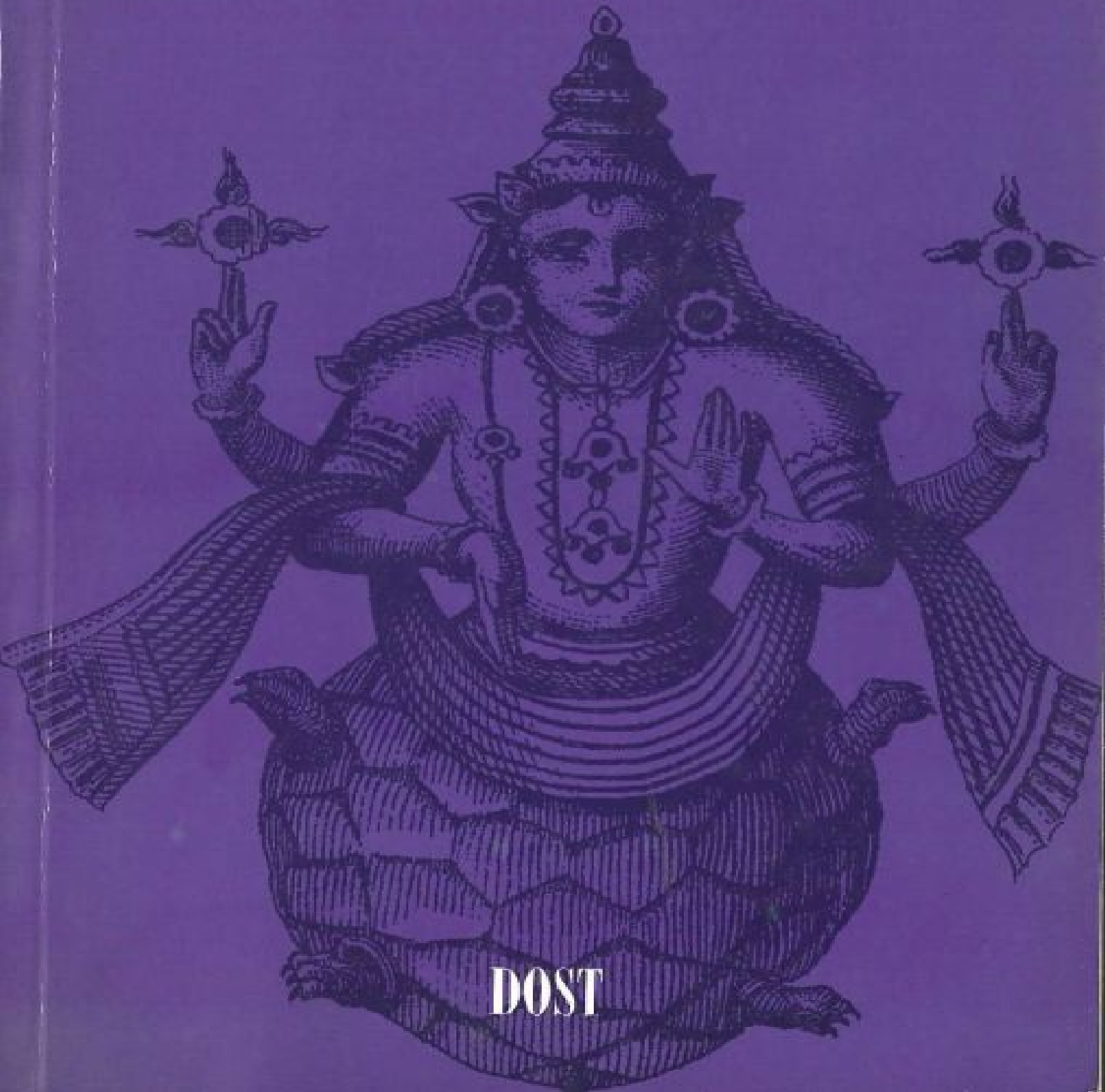

BHAGAVADGĪTĀ

Hinduların Kutsal Kitabı

DOST

BHAGAVADGĪTA

Hinduların Kutsal Kitabı

Türkçesi: Korhan Kaya

Yedi yüz beyitten oluşan, temiz ve akıcı Sanskritiyle birçok Hint kutsal kitabı arasında özel bir yeri olan Bhagavadgita, Veda döneminin Güneş tanrılarından Vishnu'yu, çoban tanrı Krishna'yı, Upanishadların Brahma felsefesini ve daha başka birçok unsuru bir potada eritmiş muaazam bir eserdir. Yazın ge-leneği onu Mahâbhârata Destanı içerisine yerleştirir. Akrabaların savaştığı bir savaşın başlangıcında, ölümü sorgularken araya sıkıştırılan bu yedi yüz beyitte, aslında kişinin kendisiyle olan savaşımı sorgulanır.

İnsanın gerçek düşmanı, yanlış yönlendirdiği bilincidir. Bu kitap, Krishna biçiminde bedenlenen tanrı Vishnu'nun ağzından, insa-nın doğasını değiştirmesinin yollarını anlatmakta, gerçek inanı-şın ise, eskimiş dinsel uygulamaları yerine getirmekten çok, tüm canlılardaki özün aynılığını kavramak olduğunu göstermektedir. En büyük huzur, tüm zıtlıklara karşı aynı kalabilme durumudur.

Bu eser, aynı zamanda, Sanskrit dilinden Türkçe'ye yapılmış ilk kutsal kitap çevirisidir.

Korhan Kaya

Korhan Kaya, 1959 yılında Ankara'da doğdu. 1981'de AÜ DTCF Hindoloji Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde 1985'te yüksek lisans, 1990'da doktora öğrenimini tamamladı. 1985'te araştırma görevlisi, 1996'da doçent oldu. 2000 yılı Ocak ayında, Hindistan'da Delhi Sanskrit Üniversitesi, Sahitya Akademisi, Allahabad Üniversitesi ve bazı enstitülerde incelemelerde bulundu.

Korhan Kaya'nın daha önce yayımlanan eserleri arasında; Hint Destanları (Ankara, 1994), Hint Mitolojisi (Ankara, 1997), Hintlilerde Tanrı (Ankara, 1998), Hint Masalları (Ankara, 1998), Buddhistlerin Kutsal Kitapları (Ankara, 1999), Hortlağın Yirmi Beş Öyküsü (Ankara, 2000) ve Hinduizm (Ankara, Dost, 2001) sayılabilir.

ISBN 975-8457-97-7

Bhagavadgita

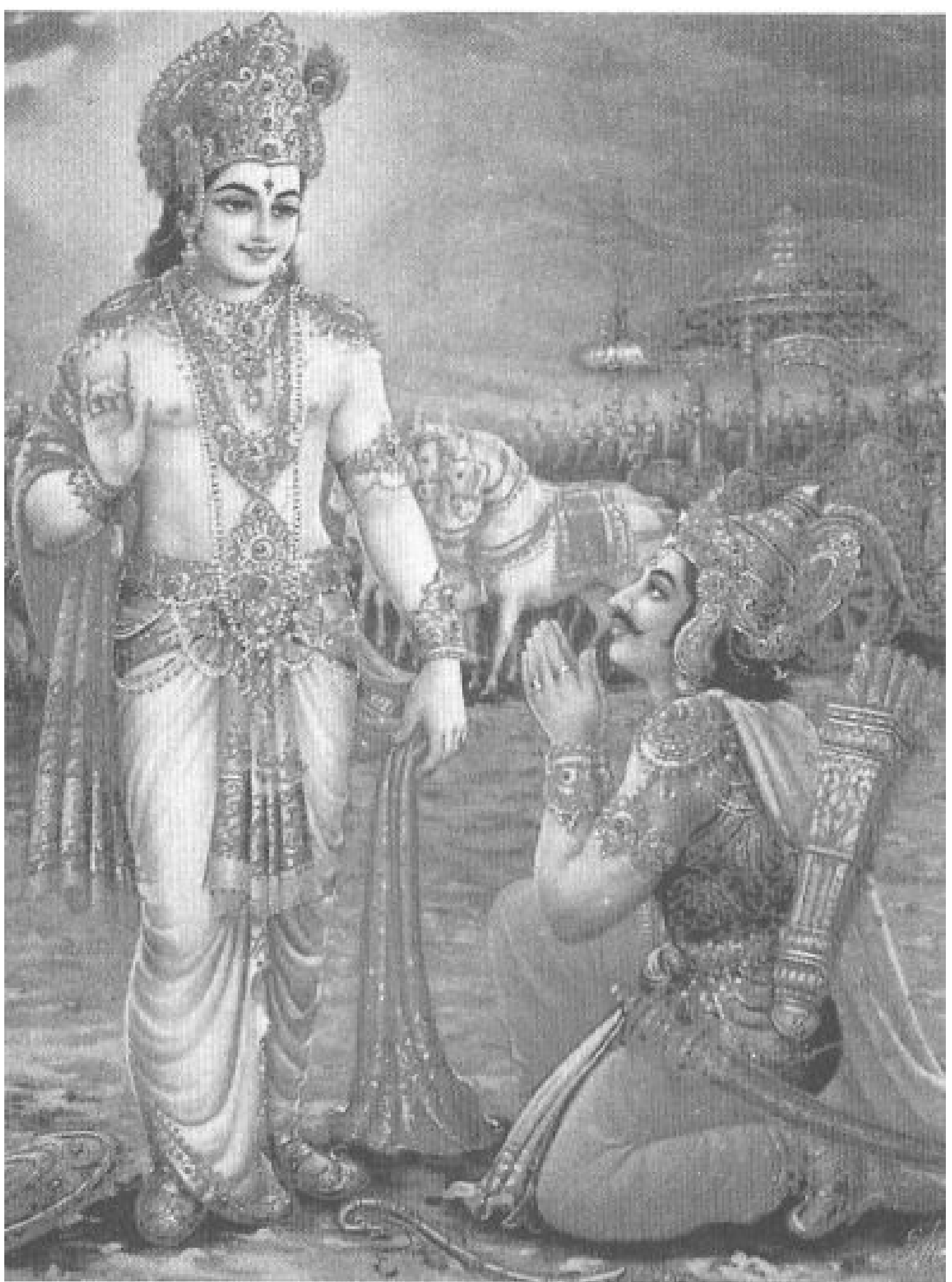
Bu çevirinin tüm yayın hakları Dost Kitabevi Yayınları'na aittir. Birinci Baskı, Ekim 2001, Ankara
Sanskritçeden Çeviren, Korhan Kaya

Teknik Hazırlık, Ferhat Babacan - Dost İTB Baskı ve Cilt, Pelin Ofset

Dost Kitabevi Yayınları Karanfil Sokak, 29/4, Kızılay 06650, Ankara Tel: (0312) 418 87 72 Fax: (0312) 419 93 97 raulman@domi. net. tr

İçindekiler

Çeviri ve Okunuşlar Üzerine.....	7
Önsöz.....	9
Bhagavadgitâ'nın Dili.....	13
Krishna-Vishnu.....	16
Bhagavadgitâ'da Etkiler.....	21
Bhagavadgita.....	27
Arcuna ve Krishna'nın İsim Dizini.....	81
Genel Dizin.....	83
Kaynakça.....	85

Krishna, savaş alanında Arcuna'ya kutlu Bhagavadgita'yı anlatıyor.

Çeviri ve Okunuşlar Üzerine

Sanskrit dili, Devanâgarî alfabesiyle yazılır. Sanskrit sözcükleri Latin harfleriyle yazdığımızda, harflerin altlarına ve üstlerine konulan imlerden yararlanmak gerekmektedir. Bir harfin üstüne konulan çizgi, o sesin diğerinin iki katı uzunlukta okunması gerektiğini belirtir.

Ünlüler.	Kısa	Uzun
a	aslan ... gibi	a hâlâ... gibi
i	çit... gibi	i çiğ (çi)... gibi
u	dut... gibi	u tuğ (tü)... gibi

Bu durumda Pându, /Paandu/ biçiminde, Satyavati, /Satyavatii/ biçiminde, ulûka, /uluuka/ biçiminde, >krishna< da /krishna/ biçiminde okunmalıdır (Aslında krishna, krshna biçiminde yazılır; ancak altında nokta ile gösterilen /r/ sesi, okunuşu rahatlatmak için, bir ünlü olduğu halde bir ünsüzmüş gibi /i/ ile birlikte yazılmıştır).

İçinde nefes sesi bulunan (kha, dha, pha... gibi) ünsüzleri okurken, o nefes sesini de okumaya çalışmak gerekir. Örneğin "Bharata"yı, /Biharata/ya yakın okumak gerekir. Bu sözcüğü /Barata/ diye okumak yanlıştır. Aynı şekilde Bhagavad'ı /Bagavad/ diye okumak ve yazmak yanlıştır. Mahâbhârata da /Mahâbarata/ değildir. Bazıları canlarının istediği gibi okuma işini öylesine ileri götürüyorlar ki bu son sözcüğü / Mahabbarata/ şeklinde yazıp okuyanlara bile rastlayabiliyoruz.

İngilizce'de >j< sesi /ce/ sesini karşıladığı için /Arcuna/ >Arjuna< olarak yazılır. Türkçe'de /ce/ >c< harfi ile gösterildiğinden, biz bunu Arcuna diye yazmalı ve okumalıyız. Sanskritte iki tane /şe/ sesi vardır. Bunlardan >sh< ile yazılanı da /şe/ biçiminde okunur. Örneğin >Krshna< sözcüğünü /Krişna/ diye okumamız gerekir. Altında nokta olan harfler, noktasızlarına göre biraz daha farklı okunmakla birlikte, söyleyişi bozan çok büyük bir özellik yoktur. Örneğin /na/ seslerinden hangisini görürsek görelim, bunu /na/ diye okumamız durumunda büyük bir hata yapmış olmayız.

Yediyüz beyitten oluşan ve olasılıkla İÖ 300-100 arası bir tarihte yazıl-mış olan Bhagavadgita, Veda döneminin güneş tanrısı Vishnu'yu, Ve-dalardaki Yaratılış İlahisi'nden (X, 129) hareketle Sanıklıya Yoga fel-sefesini, olasılıkla Krishna'dan önce gelen Vâsudeva kültünü, çoban kahraman Krishna'yı ve Mahâbhârata Destanı'ndaki Krishna'yı, Upanishadlar'daki Brahma felsefesini, az da olsa Buddhistik - ve hatta Materyalistik- düşüncelerle karıştırıp bir potada eritmiş olan, muazzam bir eserdir. Dili, rafine edilmiş, son derece temiz bir Sanskrittir. Okuması rahat, anlaması kolaydır. Bugün, okumuş ve eğitilmiş Hinduların hepsi de bu kitaba büyük bir saygı ve sevgi ile bağlıdır.

Hinduların pek çok kutsal kitabı vardır. En başta Rigveda ve diğer üç Veda kitabı gelir. Sonra Brahmanalar, Aranyakalar ve Upanishadlar sayılabilir. Destanlar ve Purânalar da Hindular için kutsaldır. Bütün bu kitaplar içinde Bhagavadgitâ'nın ayrı bir yeri vardır.

Bu kitap, kısa ama özlüdür. Efsanelerden ve uydurma öykülerden söz etmez. Eski düşüncelere sahip çıkıyor gibi gözükerek, onları nazikçe eleştirir; tanrı, ruh ve yeniden doğuşlardan oluşan felsefesini akıcı bir dille anlatır. Bu felsefe konuşması, bir savaşın öncesinde, savaş alanında yapılır. Bhagavadgitâ, MahâbhârataDestanı'nın bir bölümünün alt bölü-müdür (Bhîshmaparvan 25-42). Onsekiz bölümden oluşan destanın VI. bölümünde, 25 ve 42. beyitler arasında yer alır. Bu eserin neden buraya yerleştirildiği tam olarak bilinmemekle birlikte, olasılıkla "ölüm" ve "yaşam"ı sorgulatan bir savaşın buna neden olduğu söylenilebilir. Savaşan taraflar iki akraba ailedir: Kauravalar ve Pândavalar. Bhaga-vadgita 18 bölümdür, büyük "Bharata" savaşı da 18 gün sürer. İktidar için çekişen taraflar, tarih boyunca büyük savaşlara sahne olmuş, kuzey Hindistan'daki kutsal Kuru alanında karşılaşır. Eskiden Brahmanlar bu alanda büyük kurban törenleri düzenledikleri için, Kurukshetra'ya "kutsal" deniliyor. Kurular ve Pândavalar, akrabalık bağlarını unutmuş, savaşımaya hazırdırlar. Bu öylesine korkunç bir savaştır ki ne baba oğlunu, ne kardeş kardeşini, ne amca yeğenini, ne de arkadaş arkadaşını tanımaktadır. Böylesine korkunç bir ortamda Arcuna, arabacısı Krishna'dan, arabasını, savaşanları daha iyi görebilmek için, iki ordunun ortasında durdurmasını ister. O ana kadar korkunç gerçeği kafasında pek tartmamış olacak ki, karşı taraftaki akrabaları ve dostları görüp, müthiş bir kedere kapılır, yayını yere düşürür ve arabasının içinde koltu-ğa çöker kalır. İşte tam bu anda Krishna söz alır ve ona savaşma cesareti vermek için konuşmaya başlar. Ona söylediği en etkili ilk söz "aslında benim, senin ve bu kralların olmadığı bir zaman hiç olmadı; bundan sonra da hepimiz bütün zamanlarda olacağız" (II, 12) olur. Bedenimizin ölümlü ama ruhumuzun ölümsüz olduğunu, ruhun beden-den bedene dolaştığını anlatır. Madem beden geçici ruh kalıcıdır, o halde üzülmeye ne gerek vardır? Çünkü beden ölse bile ölüm gerçekleş-mez, bunun için ruhun ölmesi gerekir, ruh da ölümsüz olduğuna göre, o halde üzülmeye gerek yoktur. Kimse kimseyi öldürmüş olamayacağı-na göre, Arcuna rahatça savaşabilecektir.

Şri Bhagavân duyuların zararından, her türlü bağın atılmasından ve kurtuluşa erişmekten söz eder. Arcuna onun sözlerini çelişkili bulur, kafası karışır ve daha fazla bilgi ister. Krishna ona Cnana Yoga ve Karma Yoga'yı anlatır. Doğanın (Prakriti) gücünü över ve eylemlerin ondan güç aldığını söyler. Birbirlerinden güzel sözler sarf eder. Nefret ve şehvetin, yol üzerindeki iki düşman olduğunu hatırlatır. Tutku (racas) her şeyi kaplamıştır. Tutkuyu öldürmek gerekir. Arcuna yine bilgi ister, Tanrı anlatmayı sürdürür. X. bölümde, Hint Mitolojisi içinde kısa bir gezinti yapılır. Burada Krishna, tüm mitoloji evrenindeki karakterlerin aslında kendisi olduğunu söyler. XI. bölümde de, Arcuna'nın ısrarı

üzerine Krishna, Tanrılığını ona gösterir. Bu, hiçbir canlının görmediği ve göremeyeceği bir görüntüdür. Korkutucu, ihtişamlı ve olağanüstü renk ve çeşitlilikte bir Tanrı görüntüsüdür bu. XIII. bölümde Purusha ve Prakriti'nin birbirine göre durumlarını açıklar (19-23). XIV. bölüm-den itibaren Sattva, Racas ve Tamas durumları açıklanır.

En sonunda (XVIII, 63) Tanrı Arcuna'ya "işte benim tarafımdan sana bildirilen gizlerin gizi bilgi böyle. Bunu zihninde iyice tart ve sonra da istediğini yap" diyerek onu karar vermeye sevk eder. Ayrıca "aklını bana ver, bana inan, bana kurban sun, benim önümde eğil; bana kavuşa-caksın, sana gerçekte söz veriyorum" diyerek ona en büyük güveni verir. En son Sancaya'nın ağzından konuşma bitirilir ve bu muhteşem kutsal kitap, şanına layık bir görkem içinde bitirilmiş olur.

Bu kitabın Türkçe'ye kazandırılmasının çok yararlı bir iş olduğunu düşünmekteyim. Öncelikle Hinduların dinsel inançlarının-bize ne kadar tuhaf gelen tapınma ve inanç biçimleri olursa olsun- ilkel dinler arasına sokulmasının çok büyük bir hata olduğunu bu kitap sayesinde anlıyoruz, ikincisi, bu çeviriler bize, diğer dinlerin kutsal kitaplarıyla karşılaştırmalar yapma olanağını veriyor. Bu sayede ilahiyat bilimiyle uğraşanlara yeni bir sayfa açılmış oluyor. Üçüncü aşamada, toplumun başka din kitapla-rını ve dinsel görüşlerini görmeleri ve bakış açılarını geniş tutmaları amaçlanmış oluyor. Bu söylenenler, daha önce çıkmış olan "Buddhistle-rin Kutsal Kitapları" adlı kitabım için de geçerlidir. Orada da Buddhistle-rin bakış açılarını, birinci dereceden kaynaklara dayanarak yansıtmaya çalışmışım. Umarım bu çalışmalar bir hastalığın, "tüm dinlerin aynı kaynaktan geldiği, aslında birbirinin aynı olduğu ve zamanla bozulduğu" şeklinde düşünceler uydurma hastalığının ortadan kalkmasını sağlar ve daha sağlıklı bir düşünce yapısının gelişimine katkıda bulunur. Dinle-rin ve dinsel düşüncelerin oluşumunun ne denli karışık ve karanlık süreçlerden geçtiğini ortaya çıkarmak o kadar zordur ki, insan sonunda, basit birkaç masala inanmakla yetinir. Oysaki bu bilgilerin derinliğine incelenmesi ve dinler arasında karşılaştırmalar yapılması son derece yararlıdır.

Bir gün Vedaların, Brahmanaların ve Upanishadların çevrilmesi de gerekecektir. Bu çevirilerin sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi için Hindoloji bilimine ne kadar ihtiyaç olduğu açıktır. Sözümü, Hindoloji bilim dalını küçümseyenlere sitem ederek bitiriyorum. Ülkemizde Hin-doloji'ye ve Hindologlara hep ihtiyaç vardı ve bundan sonra da hep var olacaktır.

Doç. Dr. Korhan KAYA Ocak 2001, Ankara

Bhagavadgītâ'nın Dili

Saf ve akıcı bir Sanskrit ile yazılmıştır. Felsefesal ve dinsel bir kitap olmasına rağmen, gayet anlaşılır bir dili vardır. O nedenle, Sanskrit diliyle yazılmış kitapların birçoğu içinde, okuması ve çevirmesi en zevkli kitaplardan biridir.

I. bölümde Krishna'nın ve beş Pândava kardeşin, savaş başlama–dan önce öttürdükleri deniz kabuğu borazanların her birinin ayrı ayrı ismi vardır. Hintliler tüm canlılara, hatta cansız nesnelere isim vermeye çok düşkünlüdürler. II. bölüm 12. beyitte "benim, senin ve bu kralların olmadığı bir zaman hiç olmadı" derken, krallar için "raca, nrpati, bhupati" gibi sözcükler yerine "adhipa" sözcüğü kullanılmış. Bu, Veda dönemin–de kullanılan bir sözcüktür. * Herkesin bütün zamanlarda yaşadığı vur–gulanırken özellikle bu eski sözcük seçilmiş. 25. beyitte Krishna

* Keza, XIV, 9 ve XIV, 11'de geçen ve cümleyi kuvvetlendiren "uta" eki de oldukça eski bir kullanım biçimidir.

Arcuna'ya "na anuṣoçitum arhasi" diye hitap eder. Bu "lütfen keder–lenme" gibi, çok nazik bir söyleyişi ifade eder ve buradan Krishna'nın Arcuna'ya ne kadar değer verdiğini anlayabiliriz. V. bölüm 14. ve 15. beyitlerde, tanrıdan söz edilirken, Prabhu ve Vibhu sözcükleri kullanılmış. Bu kitabın tanrısı Vishnu (Hari) olduğu halde bu yansız sözcük neden seçilmiştir? Aynı durum, kitabın sonunda da göze çarpıyor (XVIII, 61); "tanrı, tüm canlıların kalbindedir" derken, tanrı için İşvara sözcüğü kullanılmış. (Keza VII, 19 Vâsudeva). Yoksa bu eser, en eski formunda Vishnucu değil miydi?

VII. bölümde, eski Hintlilerin, bilimsel çalışmalarda sık sık başvur–dukları kategorize etme çabalarına yeniden tanık oluruz. 4. beyitte, tanrının doğasının sekiz hali sayılır. 12. beyitte üç gunadan (sattva, racas, tamas) söz edilir ve bunlar, eserin son bölümüne dek, zaman zaman yeniden açıklanırlar. 16. beyitte dört tip erdemli insan olduğu söylenir.

X. bölüm 21. beyitle 38. beyit arasında, adeta Hint mitolojisinin bir özeti yapılır (Keza XI, 21-22; XII, 39; XVII, 4). XI. bölüm 33. beyitte Krishna, bir defaya mahsus olmak üzere Arcuna'ya "Savyasâçin" diye hitap eder. "Sol eliyle yay geren" anlamına gelen bu isimden, Arcuna'nın, olasılıkla, solak olabileceği anlamını çıkartıyoruz. XVIII. bölümde, son olarak Sattva, Racas ve Tamas özellikleri anlatılırken, Arcuna'ya üst üste (30-35) Pârtha diye hitap edilmiş. Zaten tüm metin boyunca Arcuna'ya en çok Pârtha, sonra Kaunteya ve Bharata diye hitap edilmiş.

Hitaplar

Krishna Arcuna'ya, geldiği soydan dolayı "Bharata" der. Annesinin adı Kunti ve Prithâ olduğu için ona "Kunti oğlu" anlamında "Kaunteya", "Pritha oğlu" anlamında "Pârtha" diye hitap eder. Bharata soyunun en iyisi olduğunu belirtmek için ona, "Bharatarshabha, Bharatasattama, Bha-rataşreshtha" der. Kuru soyunun en iyisi olduğu için ona "Kurusattama, Kuruşreshtha, Kurunandana, Kurupravîra" şeklinde hitaplarda bulunur. Babası, beyaz tenli Pându olduğu için ona "Pândava" der. O, Anagha

(Kusursuz)dır, Purushavyâghra (insanlar kaplamı)dır, Savyasâçin (sol elle yay geren)dir, Vara (en iyi)dır, Purusharshabha (insanlar boğası)dır, Gudakeşa (kalın saçlı)dır, Dhanancaya (ödülü kazanan)dır. Krishna ve Arcuna, her ikisi de, birbirlerine "güçlü kollu" anlamında Mahâbâhu derler.

Arcuna Krishna'ya Açyuta (düşmez-kalkmaz), Anantarupa (son-suz biçim), Canârdana (canlıları titreten), Devavara (tanrıların en iyisi), Govinda (ineklerin İndrası/çobanların başı), Hari (Sarı), Hrishikeşa (duyu organlarının efendisi), Keşinishüdana (Keşin adlı ifriti öldüren), Madhusüdana (Madhu adlı ifriti öldüren), Purushottama (en yüce in-san), Sahasrabâhu (bin kollu) diye seslenir. O, geldiği soylardan dolayı Mâdhava (Madhu soyu = Yâdavalılar) ve Varshneya (Vrishni soyu = Yâdavalılar)dır. Babası Vasudeva'dan dolayı Vasudeva'dır. Vişvarupa (tüm biçimler)dır, Vişveşvara (herşeyin tanrısı)dır, Yogeşvara (Yoga'nın tanrısı)dır. Bir de, pek tabii ki, Vishnu'dur. Arcuna ve Krishna'nın isimleriyle ilgili bir dizin, bu kitabın sonuna eklenmiş durumdadır. Eserin bölüm aralarında "tanrı konuştu" (şrîbhagavân uvâça) derken, hep Bhagavân (tanrı) sözcüğü kullanılmıştır. Bazı çeviriler bunu Krishna olarak vermiş. Ben, hemen hemen tüm lakapları olduğu gibi vermeye çalıştım.

Krishna- Vishnu

Hindu dini ve mitolojisinde büyük önemi olan Tanrı Vishnu'nun, on temel bedenlenmesi vardır. Bunlar, balık, kaplumbağa, domuz, aslan-insan, cüce, baltalı Rama, Rama, Krishna, Buddha ve gelecekte ortaya çıkacak Kalkin'dir. İlk üçü hayvan, dördüncüsü hayvandan insana geçiş aşaması, beşincisi küçük insan, altıncıdan itibaren tam anlamıyla insandır. Bu, Hinduizm'deki reenkarnasyon inancına uygun bir sırala-madır. Bireysel ruhun (atman) gelişimine paralel olarak, bedenlenilen canlı da gelişmiş olmaktadır. Kalkin'i saymazsak, Hindu nezaketi, en üstün aşamayı -ilginçtir ki- Buddhizmin kurucusu Buddha'ya vermiş gözüküyor. Bunun mutlaka tarihsel nedenleri vardır ve görülen odur ki Hindu inancı böyle bir transferi zorunlulukla yapmıştır.

Krishna'ya gelince, o gerçekte bu gelişim zincirinin en üst noktasında yer alır. Aslında Bhagavadgîtâ'nın tanrısı, üç unsuru bir araya getirmek-tedir: 1) Vedik dönemin güneş tanrılarının biri olan Vishnu, 2) Upanishadlardaki "Varlığın Birliği" düşüncesi, 3) Çoban toplumunun kahra-man lideri Krishna.

Rigveda'da karşılaştığımız Vishnu; Indra, Agni, Soma gibi tanrıların yanında, daha sönük gözüken bir tanrıdır. Uzun adımlarla yürür (Urugâ-ya). Evrende üç geniş adım atar ki bu, olasılıkla, güneşin hareketiyle ilgilidir. Vishnu, birçok Vedik tanrı gibi, bir güneş tanrısıdır. O, attığı üç geniş adımla, tüm dünyaları, yeri, göğü ve tüm canlıları geçindirir (1,154). Ancak Vishnu'nun, Ariler Hindistan'a gelmeden önce yerli halk tarafından tapınılan bir tanrı olması da oldukça muhtemeldir. Onu bazı ilahilerde (1,155; VI, 69) baş tanrı Indra ile yanyana görüyoruz. Bir ilahide (1,156) de, Vishnu'nun "Ari insanın yardımcısı" olduğu özellikle vurgulanmıştır. Bu eski unsur, yani güneş tanrısı Vishnu sonra-ki edebiyatta, kendilerine özel gelişimler gösteren Brahma ve Şiva ile birlikte Hinduizmin büyük tanrı üçlemesini (trimurti) oluşturmuştur.

Upanishadlar (İÖ 6. yüzyıl), Bhagavadgita yazılmadan çok önce vardı. Buradaki genel felsefe, her şeyin, evrensel ruhun parçalara ayrıl-masıyla oluştuğu düşüncesi idi. Brahma ile canlılardaki Âtman aynı şeydi. Hepimiz Tanrı'dan bir parça idik. Bhagavadgita bu felsefeye sahip çıkmakla kalmayıp, bazı cümleleri hemen hemen Upanishadlarda-ki ile aynı biçimde vermeye de çalışmıştır. Örneğin:

Katha Upanishad II, 18:

na câyante mriyate vâ vipaşçinnayâm kutaşçinna babhüva kaşçit, aconityah şâşvato'yam purâno na hanyate hanyamâne şariire. ("Bilinçli öz doğmamıştır, ölmez; o, hiçbir kaynaktan gelmez, hiçbir yere gitmez. O doğmamıştır, daimîdir, ölümsüzdür, ildir; beden ölse bile O öldürülemez."

Bhagavadgîtâ II, 20:

na câyate mriyate vâ kadâçinnâyam bhütvâ bhavitâ vâ na bhüyah, aco nityah şâşvato'yam purâno na hanyate hanyamâne şarîre. "O doğmamıştır, ölmez; bir şeyden olmamıştır ve hiçbir şeye dönüşmez. O doğmamıştır, daimidir, ölümsüzdür, ildir; beden ölse bile O öldürülemez."

îşâ Upanishad 5:

tadecati tannaicati taddüre tadvantike, tadantarasya sarvasya tadu sarvasyâsya bâhyatah. "O hareket

eder, o hareket etmez; o uzaktır, o yakındır, o herşeyin içindedir ve O herşeyin dışındadır."

Bhagavadgita XIII, 15:

bahirantaşça bhütânâmaçaram çameva ça, sūkshmatvâttadavicneyam dūrastham çântike ça tat. "O, tüm canlıların dışındadır ve içindedir, O hareket eder ve etmez; görülmeyendir, algılanamaz; hem uzaktadır hem de yakında."

Bu örnekler her zaman çoğaltılabilir. Buradan görüleceği ve anlaşılacağı üzere, Bhagavadgita, Upanishadların "Mutlak Tanrı" inancını ve gizemci görüşlerini sürdürmek iddiasındadır.

Üçüncü unsur, çoban toplumun kahramanı olan, Hint Herkül'ü Krishna'dır. Yaşamı hakkında üç önemli kaynaktan yararlanılır: a) Mahâbhârata, b) Harivamşa, c) Purânalar.

Harivamşa ve Puranalardaki anlatımlara göre o, dünyayı tehdit eden, Mathura'nın kötü kalpli kralı, ifrit Kamsa'yı öldürmek için bu dünyaya bedenlenmiştir. Vishnu'nun sekizinci avatarası (reenkarnasyon)dır.

Mathura şehrinde Kamsa adında kötü bir kral vardır. Göksel ermiş Narada Kamsa'ya, ölümünün, Vasudeva'nın karısı olan Devakî'nin sekizinci oğlunun ellerinden olacağını bildirir. Paniğe kapılan Kamsa, Vasudeva ile Devakî'yi sarayında hapseder ve onların bütün doğan çocuklarını öldürmeye başlar. İlk altı çocuk doğar doğmaz öldürülür. Yedinci çocuk, Krishna'nın kardeşi Balarâma (Baladeva)dır ve Uyku Tanrıçası Nidrâ tarafından, doğmadan önce, Devakî'nin rahminden Vasudeva'nın öbür karısı Rohinî'nin rahmine geçirilerek ölümden kurtarılır. Sıra, sekizinci çocuk olan Krishna'dadır. Vasudeva, doğumdan hemen sonra onu, çoban Nanda ile karısı Yaşodâ'nın aynı anda doğan kızları ile yer değiştirerek, Kamsa'nın elinden kurtarır. Zavallı kız çocuğu, Kamsa tarafından kayalara vurularak öldürülür. Krishna, çobanların arasında bir çoban çocuğu olarak büyümeye başlar. Balarâma da, daha güvenli olduğu için, çobanlara verilir ve böylece iki kardeş birlikte kırlarda çobanlar arasında büyürler.

Henüz süt emdiği dönemde bile çok güçlü olan Krishna, birçok mucizeler yaratır. Yedi yıl sonra, Vrindavan'da yaşamaya başlar. Şarkı söyler, ot öttürür ve flüt çalar. Çoban kızlarla (gopîler) dans eder ve eğlenir. Birçok gopî kendisine aşıktır. Baş sevgilisi Radhâ'dır. Ünlü Rasa (veya Mandala-nrityam) dansını yapar.

Çocukluğundan itibaren birçok ifriti öldürür. Bunlardan belli başlıları, Daitya Putana, Śakatâsura, Trinâvarta, Bakasura, Yamuna nehrini zehirleyen Kaliya Nâga, öküz biçimli ifrit Arishta, at biçimli Keşin, Kalanemi, Madhu, Naraka, Nikumbha'dır.

Krishna'ya ait pek çok efsane vardır. Ancak bunlardan en önemlileri, İndra ile olan çekişmelerinin bulunduğu efsanelerdir. Çünkü İndra, beyaz tenli Ari toplumun savaşçı ve büyük tanrısıdır. Hindistan'da yüzyıllarca etkisini sürdürdüğü bir gerçektir. İndra adı, belirli bir egemen sınıfı temsil eder. Krishna ise siyah derili bir Hint yerlisidir. İkisi arasındaki çekişme, kara derili yerlilerle beyaz renkli egemenler arasındaki bir çekişmedir aynı zamanda. İndra'nın güç kaybedip Krishna'nın güç kazanması da, iki toplum arasındaki iktidarın, en azından yöresel düzeyde, nasıl el değiştirdiğini göstermektedir.

Govardhana efsanesinde, Krishna-İndra zıtlaşmasının en güzel ör-neğini görürüz (Vishnu Parana V, 11). Sonbaharda çobanlar, gelenek-leri gereğince tanrı İndra'nın onuruna büyük bir şölen düzenlemek isterler. Ancak Krishna, İndra'ya tapınmanın boş ve gereksiz olduğunu söyler. "Bizler ormanlarda dolaşan, ineklerle geçinen çobanlarız. Biz ne tarım yaparız ne de ticaret. Başkasının ilahına tapınmanın gereği yoktur. Tüm dualar ve sunular Govardhana dağına yapılsın" diye konu-şarak herkesi etkiler ve İndra'ya tapınmaktan caydırır. İndra bu duruma içerler ve aşağıya müthiş bir yağmur ve fırtına gönderir. Çobanlar ve sürüler tam perişan olacakken Krishna, Govardhana dağıni eliyle hava-ya kaldırır ve onu, bir şemsiye gibi, sürülerin ve çobanların üstünde tutar. İndra istediği sonucu alamayınca, oraya gelip Krishna ile tanışır. Onun kahramanlığını takdir ederek ona Govinda lakabını verir.

Krishna bu efsanede, bizzat kendi ağzıyla, üretim ilişkilerini ve bunun gereği olan tapınma biçimini açıklıyor. Beyaz savaşçılara karşı kara derili çoban toplumu. Hayvancılıkla geçinen ve ömürleri kırlarda geçen bu insanlar, yaygın olan inancı reddediyorlar. Sonunda Vedik dönemin baş tanrısı İndra da pes ediyor ve soyluların konuştuğu Sanskritin yerine, halkın konuştuğu Pâli dilinde, Krishna'ya Govinda* lakabını veriyor. Krishna ile İndra, bir başka zaman da, cennetteki Pâricâta ağacı yüzünden kavga ederler (Harivamşa, Pâricâtaharana, 124-140:6989-7956). İki tanrı arasındaki şiddetli ve uzun dövüşü, tanrıların anası Aditi bitirir.

** Govinda "İneklerin İndra'sı". Go "inek" demek; İnda ise Pâli/Prakrit dilinde İndra demektir. Ancak sözcüğün go+vid'den gelmesi de mümkündür. Bu durumda "inekleri koruyan" anlamına gelir.*

Mitolojiyi dikkatle incelediğimiz zaman, güç kazanan hemen her tanrının, bir zamanların en üstün tanrısı İndra ile mukayese edildiğini ve yeni tanrının üstün olduğunun vurgulandığını görürüz. Bu, Krishna efsanelerinde de böyledir. Krishna, tartışılmaz ölçüde güçlü olduğunda, Vishnu inananları tarafından sahiplenilmiş ve tanrı Vishnu'nun beden-lenmesi olarak nitelendirilmiştir. Böylece Hindistan'daki bir zamanların Krishna kültü hareketi, Vishnuizmin içine kanalize edilmiş olmaktadır.

Mahâbhârata'daki Krishna, Harivamşa'daki ve Purânalar'daki Krishna'dan daha farklıdır. Burada, beş Pândava kardeşin dostu ve yardımcısıdır. Üstelik Krishna'nın babası Vasudeva, Pândava kardeş-lerin anneleri olan Kunti nin erkek kardeşidir. Dolayısıyla dosttan öte, bir akrabalık söz konusudur. Kardeşler, zar oyununu kaybedip, ormana sürgüne gittiklerinde Krishna onları ziyaret eder. Onlara, Duryodhana ile savaşmaları gerektiğini söyler. Krishna, Pândavalara danışmanlık yapar ve onlara savaşı kazandırır. Kendisi bizzat dövüşmemeye söz verdiği için, savaşa aktif olarak katılmaz. Ancak, Bhishma'nın (Şikhandin ile hile yaparak), Drona'nın (oğlu Aşvatthaman'ın sahte ölüm haberiyle), Karna'nın ve daha pek çok kişinin öldürülmesinde Krishna'nın büyük payı vardır. Bütün taktikleri o vermiştir. Destanın "Mausala Parvan" bölümünde, Krishna ve soyunun yok oluşu anlatılır. Krishna, öldürülebi-leceği tek yer olan topuğundan vurularak yaşama veda eder.

Bhagavadgita 'da Etkiler

Bu eser, birçok kutsal kitabın yaptığı gibi, eski düşüncelere sahip çıkıyor ama onları nazikçe eleştirip, yerine yenisini koymaya çalışıyor. Vivasvân, Manu, Îkshvâku gibi eski isimler sayılır (IV, 1), Vedaları bilen ermişler-den (VIII, 11), eski zamanların yedi ermişi ve insan ırkının atası olan Manulardan (X, 6), Narada, Asita, Devala ve Vyâsa'dan (X, 13) söz edilir. Kendini beğenmiş kişilerin eski bilgileri bilmedikleri (XVI, 17) söylenir. Ama asıl en çarpıcı nokta, Rigveda'nın en eski ilahilerinden olan X, 129'daki "Yaratılış İlahisi"ne göndermeler yapılan yerlerdir. Görülebilir herşeyin görünmeyenden ortaya çıktığı (VIII, 18) söylenir. O, tanrıların ve ermişlerin başlangıcı olan ilk neden (X, 2), doğmamış ve başlangıçsız olan (X, 3)dır. O, var olan, var olmayan ve ikisinin ötesindekidir (XI, 37). XIII. bölümde, üst üste beyitlerle, kadim bilgilere iyiden iyiye sahiplenilmeye çalışılmıştır: "O, başlangıçsız olan en yüce Brahma'dır; Onun ne Sat ne de Asat olduğu söylenir" (XIII, 12).

Burada, yine, Rigveda X, 129 ilahisi anılmış oluyor. Hemen ardından (XIII, 13) "onun elleri ve ayakları heryededir; gözleri, başları ve yüzleri her yerededir, kulakları her yerededir, O herşeyi sarar" denilerek, tama-men Rigveda X, 90'daki Purusha İlahisi'ne gönderme yapılmış olur. Bu ifade ayrıca Şvetaşvatara Upanishad'daki (III, 16) anlatımla aynıdır. Bunun ardından (XIII, 15) verilen beyitte de, anlatımın Îşâ Upanishad (5) ile aynı olduğunu görürüz. VIII. bölümde, yine Purusha'dan (4, 8) söz edilmekte; bir yerde (22) biraz da gereksiz bir çabayla tekrar Purusha'nın adı verilmiştir. Ardından (24) Upanishadlar'dan, eksik biçimde, alıntılar aktarılmaya çalışılmıştır. Bunlar, eski bilgilere sahip olma çabalarını gösteriyor. Öte yandan, Vedik inanç ve uygulamaların, Bhagavadgita bilinci karşısında yararsız kaldıkları da anlatılmaya çalışılıyor. Cahil insanların "Vedalarından başka bilgi yok" (II, 42) dediklerini söylüyor ve şu ilginç benzetmeyi yapıyor (II, 46): "Heryerde su varken bir su kuyusunun yararı neyse, aydınlanmış bir Brahman için Vedaların yararı odur."

Üç Veda'yı bilip Soma içen insanlar, bencil isteklerden kurtulamadıkları için eleştirilirler (IX, 20,21). Tanrı, ne Vedalar, ne ayinler, ne çilecilik ve sadaka, ne kurban töreni, ne de meditasyonla biçiminin görülebileceğini (XI, 48,53) söyler. Bunlar hep eskilerin kitapları ve yöntemleridir. Ayrıca Tanrı, "bütün Vedaların bildirdiği sadece Benim ve Vedaları bilen de yazan da yine Benim" (XV, 15) diyerek, kendisini bütün bu inançların üzerine koymaktan çekinmez. Eski inançta insanlar, İndra, Agni, Varuna gibi Vedik tanrılara kurbanlar sunuyor, onlar için çile doldurup, onlardan medet umuyorlardı. Yeni inançta ise, Bhagavad-gîtâ'nın Tanrısı şöyle söylüyor: "Gerçekte tüm kurban ve çilecilikleri kabul edenin Ben olduğumu, tüm dünyaların Efendisi ve tüm canlıların dostu olduğumu bilen kişi huzura erişir."

Veda ve Upanishadlar böyle bir yandan sahiplenilip bir yandan bunların üstüne çıkılırken, kronolojik olarak bunlardan sonra gelen Buddhist düşünce de eksik bırakılmaz. Gîtâ, en başta Nirvâna sözcü-ğünü kullanarak bir sahiplenme girişiminde bulunur (II, 72; V, 24 vs.). Keza "böyle akli hep Bana bağlı olan boyun eğmiş durumdaki Yogi, Bende bulunan en yüce Nirvâna huzuruna erişir" (VI, 15) cümlesi de bu konuya iyi bir örnek oluşturur. Hindu inancında "kurtuluş" için "moksha" sözcüğü kullanıldığı halde, bu eserde, Buddhistlerin kullandığı Nirvana sözcüğü'nün seçilmiş olması ilginçtir. Daha sonra, kitaptaki bazı öğretilere dikkatlice baktığımızda, Buddhist ahlakını çağrıştıran ifadelerden oluştuğunu görmekte gecikmeyiz. II. bölüm 59. beyitten itibaren, duygu zevklerinin

kalıcılığından, bunları kontrol etmek gereğinden söz edilir. Kişi, duyu nesnelere bağlılığı yüzünden öfkeye kapılır (62), sonra aklı karışır, doğru öğretiyi anımsayamaz, mantığını kaybeder ve tam bir yıkıma uğrar (63). Kendini sevilen ve seilmeyenden uzak tutan kişi huzuru bulur (64). "Tüm isteklerden vazgeçen, tüm bağları kopartan, bencillik ve zevk tutkunluğundan kurtulan kişi huzura erişir" (71). Tüm bu anlatım tarzları, Buddhistçe ifade biçimleridir. Eski kitaplar nefret, şehvet, öfke gibi duyguların tehlikesine hemen hemen hiç dikkat çekmezlerdi. Buddha, ilk kez, kendi felsefesini açıklarken, bunların insan yaşamını mahveden unsurlar olduğunu açıklamıştı. Bunu bu defa Bhagavadgîtâ'da görüyoruz: "Nefret ve şehvet bütün duyu nesneleri içine kök salmıştır. Kişi bunların etkisi altında kalmamalıdır, çünkü bunlar onun yolu üzerinde iki düşmandır" (III, 34). Her şey istekle kaplıdır (III, 38).

Buddha zıtlıkların ve aşırı uçların zarar verdiğini belirtmiş ve insanlar için Orta Yol önermişti. Bhagavadgîtâ'da da benzer anlatımlarla karşılaşılmaktadır. "O, bütün karşıtlıklardan uzaktır, başarı ve başarısızlık arasında onun için bir fark yoktur" (IV, 21) cümlesinde veya "bu Yoga, çok fazla yemek yiyen veya hiç yemek yemeyen için, çok fazla uyuyan veya hiç uyumayan için uygun değildir" (VI, 16) ifadesinde bu Orta Yol felsefesinin izlerini görebiliriz. "O zevk karşısında sevinmez, acı karşısında üzülmaz" (V, 20).

Buddha düşüncesinde, olaylar, birbirini doğuran ve izleyen fenomenler zinciridir. Yapıcısı-yani Tanrı-yoktur. Bunu "Doğa" belirler, insanlar ve diğer canlılar biçimlendirip çeşitlendirirler. Buddha buna Nedensellik Yasası (Pratitya Samutpada) adını vermişti. Bhagavadgita da bir yerde (V, 14,15), olaylar ve eylemlerin kökenini, aynı Buddhist düşüncedeki gibi açıklar. Tek fark, burada Tanrı'dan söz edilmiş olmasıdır. Bu mükemmel açıklama şöyledir: "Tanrı, dünyadaki canlıların eylemlerini, eylem yapıcılığını ve bu eylemlerin sonuçlarını belirlemez; bunlar Doğa'nın belirlediği şeylerdir. Tanrı insanlara günah ya da sevap vermez. Bilgi cehalet tarafından örtüldüğünden canlılar şaşırıp kötü yola saparlar."

Buddha da "bu dünyada kötülüğün tek kaynağı cehalettir" demişti.

Hindu kitabın bu yerinde, "Tanrı" derken "Prabhu" ve "Vibhu" sözcükleri kullanılmış; Krishna veya bir başka özel isim kullanmaktan özellikle kaçınılmış gibi gözüküyor. Vishnu inananlarının Buddha'yı bir Vishnu avatârı yaparken, bir yandan da benzeri öğretileri benimsemeleri şaşırtıcı değildir. Üstelik bu durum, Hinduizm'in gelişmesine yardımcı da olmuş-tur. Her ne kadar Vedalara sıkı sıkıya bağlı Hindu ekolleri varsa da, bugün tüm dünyada Hinduizm'i tanıtan ve sevdiren, Bhagavadgîtâ'daki bu insancıl ve sevecen fikirlerdir. Onlar da, görüldüğü gibi, tarihin derinliklerinden süzülüp gelen bir "merhamet felsefesinin" etkisiyle oluşturulmuşlardır.

VI. bölümde (6,7) yine Buddhistik düşüncelere rastlarız: "Kendisine galip gelen insanın benliği onun dostudur, ama eğer bunu başaramamışsa benliği ona düşmandır. Kendini iyi kontrol eden kişinin en yüce Ruh'u öyle bir noktaya gelir ki, sıcak-soğuk, zevk-acı, övgü-yergi onun için hep aynıdır."

Tanrı, düşüncelerini kendisinde yoğunlaştırıp Yoga bağlılığı gösteren ve o değişmez güce tapanların kendisine kavuşacağını söylerken, "duyuların kontrol edenlerin, herkese karşı aynı davrananların, tüm canlıların iyiliğini isteyenlerin" de (XII, 4) kendisine kavuşacağını söyler. Bunlar, Buddhist düşüncenin savunduğu niteliklerdir.

Bhagavadgîtâ'da Tanrı (Bhagavân) istediği inanan tipini tanımlar-ken, kurban sunan, çilecilik yapan ve bitmez tükenmez dualar okuyan insanı değil, doğasını -Buddhistlerin de olması gerektiği gibi-değiştiren insanı tanımlar (XII, 13-19). Bu kişi "kimseye kin beslemeyen, herkese dost, bencillik ve kibirden uzak, zevkte ve acıda hep aynı kalabilen, affedici bir kişi" olmalıdır. "Kimse o kişiden kaçmaz, o da kimseden kaçmaz ve o, neşe, öfke, korku ve heyecandan kurtulmuştur. O kişi ne sevinir ne de nefret eder; ne kederlenir ne de tutkuya kapılır. O, iyi ve kötünün ötesindedir... O kişi, dosta ve düşmana aynıdır; onun için onur ve onursuzluk, sıcak ve soğuk, mutluluk ve mutsuzluk birdir..."

"Ev bağlılığı yoktur" (XII, 19) derken, tamamen bir Buddhist yaklaşımı yapılır. Bu evden uzaklaşma önerisi Buddhist düşüncede sıkça yer alır (Örnek: Suttanipâta 1,3; 43-44).

Bhagavadgîtâda, tıpkı Buddha düşüncesindeki gibi, bağlılığın kaybolması gerektiğini savunur;"... oğul, kadın, ev gibi bağılıklardan kurtulmak gerekir..."(XIII, 9).

"Aptal kişi 'bu oğullar benim, bu zenginlik benim' gibi düşüncelerle kendine acı çektirir..." (Dhammapada V, 62).*

* "...dünya yaşayışı ancak bir oyundur, bir eğlencedir, bir süstür, aranızda bir övünmedir; mallarda ve evlatlarda bir çoğalıştır..." (Hadîd, 20).

Dhammapada'da (XVII, 234) "bedenini, dilini ve aklını kontrol eden bilge kişi, kendine egemen olan kişidir" der. Bhagavadgîtâ'da da (XVIII, 52) Brahma'ya kavuşma şartlarından biri, "dilini, bedenini ve aklını kontrol etmek"tir.

Bhagavadgita, ya Buddhizmi besleyen düşünce akımlarından ya da doğrudan doğruya Buddhizmin etik felsefesinden etkilenmiş gibi görünmektedir.

Aslında Buddhizm'i ve Buddha sonrası düşünce akımlarının birçoğunu etkileyen, Upanishadlar'ın felsefesidir. Bunun da kökeninde, Brahman-ların yaptığı karşılıklı felsefeseli konuşmalar (Brahmodya) aranmalıdır. Upanishadlara göre Tanrı, tüm evrendir. Gördüğümüz ve göremediğimiz herşeydir. En küçükten daha küçük, en büyüktense daha büyüktür. Herşey Brahma, içimizdeki öz (Atman) de, gene, Brahmadır (Mândukyopa-nishad, 2: sarvam etad brahma, ayamâtmâ brahma). Bir kimse, bütün canlılardaki özün sadece ve sadece Brahma olduğunu kavarsa, o kişi ölümsüz olur (Kena Upa. 5). Brahma'yı iyice anlayan bir kimse, tüm günahlarından kurtulur ve tüm isteklerine kavuşur (Taittirîya Upa. II, 5). Upanishadlarda övgülenen Brahma kavramı -ki oda Vedik Pracâpati ile Brahmanaspati'nin evrimi ile Upanishadik devre ulaşmıştır- Bhaga-vadgîtâ'da da övülmüş ve zaman zaman tüm dikkatler bu kavrama çekilmiştir. Örnekler:

- Kutsal eylem Vedalarda tarif edilir ve bunlar Brahma'dan gelir; Brahma'nın kurban sunarken her zaman hazır bulunması bun-dandır (III, 15).
- ... eyleminde Brahma'yı gören, yalnızca Brahma'ya kavuşur (IV, 24).
- Böylece çok çeşitli kurban biçimleri Brahma'nın ağızına doğru sürüklenirler... (IV, 32).
- ... Yoga ile birleşmiş bir ermiş çok geçmeden Brahma ile bir olur (V, 6).
- Bütün işlerini Brahma'ya ada, bencil bağları atarak çalış (V, 10).

- e) ... Brahma kusursuz ve tarafsızdır, o yüzden bu tür kişiler Brahma ile bir olurlar (V, 19).
- f) Akı en yüce huzuru yakalamış, tutkuları sönmüş, lekesiz Yogi, lekesiz Brahma ile bir hale gelir (VI, 27).
- g) Değişmez en yüce element Brahma'dır (VIII, 3).

Öte yandan Brahma, lotüsün içinde oturan tanrıdır (XI, 15). Bu lotüs, Vishnu'nun göbeğinden çıkan bir kordonun ucundadır. Doğal olarak Vishnu -yatar pozisyonunda- büyük, Brahma ise -lotüsün içinde- küçük resmedilir. Vishnu, kaplumbağa ve balık avataralarıyla yuttuğu Brahma'nın gücünü, onu, göbeğinden türettiği bir lotüsün içine koyarak, iyice yok etmeye çalışmaktadır. Bu yolla Vishnucular, eski düşüncelere sahip çıkmayı ve en güçlü inanç topluluğuna ulaşmayı hedeflemiş olmak-tadırlar. Vishnu'nun Brahma'ya üstünlüğünü hissettiren beyitlerin, kitabın daha geç bölümlerinde gözükmesi de şaşırtıcı değildir: Bir ara Bhagavân şöyle der: "Büyük Brahma benim rahmimdir, buna tohum koyarım. Bütün canlılar buradan doğarlar." (XIV, 3). Sonunda kesin bir yargıyla, adeta, son noktayı koyar (XIV, 26, 27): "O kişi, üç gunayı aşarak, bağlılık Yogasıyla hiç durmadan Bana tapınır ve Brahma'ya kavuşacak niteliğe ulaşır. Çünkü ben Brahma'nın kaldığı yerim, ben ölümsüzüm, bitip tükenmeyenim, ölümsüz Dharma'yım, bitmeyen mutluluğum." Brahma kurtuluşu anlamında "Brahma-Nirvâna" sözcüklerini yanyana kullanarak (II, 72; V, 4) hem Upanishad Brahmacılığı, hem Buddhist Nirvâna'sı bir potada eritilmiş olur. V, 24'de "bu Yogi, Brahma'nın Nirvâna'sını elde eder, Brahma ile bir olarak ona karışır" şeklinde yazdığı halde, bir bölüm sonra (VI, 15) "aklı hep bana bağlı olan boyun eğmiş durumdaki Yogi, bende bulunan en yüce Nirvâna huzuruna erişir" diyerek, Krishna-Vishnu kültü üzerine Nirvâna'yı aktarır ve bu noktada da Brahma'nın üstünlüğünü ve Buddhizm'in idealini içine çekmiş olur.

Bhagavadgita

I

Dhritarâshtra

1 - Sancaya, kutsal Kurukshetra savaş alanında, savaşmaya istekli olarak toplanmış olan benim oğullarım ve Pându'nun oğulları karşı karşıya gelerek ne yaptılar?

Sancaya

2- O sırada prens Duryodhana, Pânduların savaş düzenindeki ordusu-nu görerek hocasına (Drona) yaklaştıktan sonra şunları söyledi:

3- Oraya bakınız efendim, Pându oğullarının büyük ordusu sizin akıllı öğrenciniz Drupada'nın oğlu tarafından savaş için düzenleniyor.

4- Orada Bhima ve Arcuna kadar güçlü okçular ve kahraman savaş-çılar var: İşte Yuyudhâna, Virata ve büyük araba savaşçısı Drupada.

5- Dhrishtaketu, Çekitana ve kudretli Kâşi kralı ile Purucit, Kuntibhoca, insanlar boğası şaibya.

6- Güçlü Yudhâmanyu, yiğit Uttamaucâ, Saubhadra ve hepsi de araba savaşçısı olan Draupadi'nin

beş oğlu.

- 7- Ey brahmanların en iyisi, bir de benim ordumun komutanları olan bizim taraftaki en büyük savaşçıları işit; size onları sayıyorum.
- 8- En başta siz varsınız, sonra Bhishma, Karna ve yenilmez savaşçı Kripa var. Aşvatthâmâ, Vikarna, Saumadatti ve Cayadratha da varlar.
- 9- Daha yaşamlarını benim için vermeye hazır birçok kahramanlar, çeşitli silahlarla donanmış savaş ustaları var.
- 10- Bhishma tarafından yönetilen bizim ordumuz eksik, fakat Bhima tarafından yönetilen bunların ordusu ise tamdır.
- 11- Bu yüzden, bütün cephelerde yer alan siz efendilerimiz bütün yön-lerden Bhîshma'yı özellikle korusunlar.
- 12- Duryodhana'yı zevke getirmek için Kuruların yaşlı büyük babaları Bhîshma, aslan kükremesini andıran bir nara attıktan sonra kabuk borazanını öttürdü.
- 13- Bunun arkasından borazanlar, davullar, darbukalar ve kornolar ani-den çalmaya başladı ve büyük bir gürültü oldu.
- 14- Sonra beyaz atların çektiği büyük savaş arabası üzerinde duran Mâdhavalı Krishna ve Pându oğlu Arcuna, birlikte göksel borazan-larını öttürdüler.
- 15- Krishna Pânçacanya adlı borazanını, Arcuna da Devadatta adlı borazanını öttürdü. Bhima ise, dehşetle, Paundra denilen büyük borazanı öttürdü.
- 16- Kral Kuntî oğlu Yudhishtira, Anantavicaya isimli borazanını, Nakula ve Sahadeva ise, Sughosha ve Manipushpaka isimli borazanlarını öttürdüler.
- 17- Kâşi kralı mükemmel okçu Kâşya, büyük araba savaşçısı Şikhandı, Dhrishtadyumna, Virâta ve yenilmez Sâtyaki de benzerlerini yaptılar.
- 18- Ey dünyanın efendisi, Draupadi'nin beş oğlu ve Drupada, güçlü kolları olan Saubhadra, hepsi de birer birer borazanlarını öttürdüler.
- 19- Yeri göğü titreten bu gürültü, Dhritarâshtra oğullarının kalplerini de titretti.
- 20- Sonra, başlayacak olan savaşta sıra sıra dizilmiş Kuruları görüp, maymun sembollü bayrağı bulunun Arcuna yayını yukarı kaldırarak...
- 21- Krishna'ya şöyle söyledi:

Arcuna

Açyuta, arabamı iki ordunun ortasında durdur.

- 22- Başlamakta olan savaşta, savaşmam gereken, istekli olarak dizilmiş savaşçıları görmeliyim.
- 23- Akılsız Duryodhana'nın savaşında onu memnun etmek isteğiyle buraya toplanmış olan bu

savaşçılarını göreyim.

Sancaya

- 24- Ey Bhârata, kendisine Arcuna tarafından böyle söylenmiş olan Krishna, mükemmel arabayı iki ordunun ortasında durdurarak...
- 25- ... Bhîshma, Drona ve bütün kralların önünde "Arcuna, işte toplanmış olan Kuruları gör" dedi.
- 26- Arcuna orada durmakta olan babaları, büyük babaları, öğretmen, dayı, kardeş, oğul ve torunları ve dostları gördü.
- 27- Arcuna her iki ordudaki dostları ve kayın pederleri ve bütün hısım akrabayı bir arada gördükten sonra...
- 28- Merhamete geldi ve üzüntüyle şöyle söyledi:

Arcuna

Ey Krishna, kendi halkımı savaşmak için hazırlanmış olarak gör-dükten sonra...

- 29- ... elim ayağım tutmaz oldu; ağzım kurudu, vücudum titriyor ve tüylerim diken diken oldu.
- 30- Yayım Gândiva elimden düşüyor, derim yanıyor; ayakta duracak halde değilim ve aklım sanki ötede beride dolaşıyor.
- 31- Ey Keşava, kötü belirtiler görüyorum ve bu savaşta kendi halkımı öldürmenin daha iyi olacağına inanmıyorum.
- 32- Krishna, ne zafer, ne krallık ne de zevkler peşindeyim; ey Govinda, krallığın veya zevklerin ve hatta yaşamın bizim için ne yararı olacak.
- 33- Uğruna krallık, zevk ve eğlence istediğimiz kişiler, bu savaşta yaşamlarını ve varlıklarını vermek üzere toplanmış olan...
- 34- ... hocalar, babalar, oğullar, büyük babalar, dayılar, kayın babalar, torunlar, damatlar ve diğer akrabalar.
- 35- Madhusüdana, ben ölsem bile bunları öldürmek istemiyorum; üç dün-yanın krallığı için bile istemedikten sonra bu dünyanın krallığı ne ki?
- 36- Canârdana, Dhritarâshtra'nın oğullarını öldürdükten sonra ne gibi bir sevincimiz olabilir? Bu katilleri öldürmekle ancak günah işlemiş oluruz.
- 37- Mâdhava, kendi akrabalarımız olan Dhritarashtra oğullarını öldür-meye hakkımız yok. Nasıl olur da kendi halkımızı öldürdükten sonra mutlu olabiliriz?

- 38- Eğer açgözlülükten vicdanları körelmiş olanlar bir soyun yok olma-sında, bir dost ihanetinde günah ve kusur görmüyorlarsa...
- 39- ... soyun yok oluşunun hatasını iyi bilen bizlerin bu gûnahtan dönme-yi niçin bilmemesi gerekir, ey Canârdana?
- 40- Soyun yok olmasıyla ölümsüz aile gelenekleri kaybolur; adalet sağlayan gelenekler kaybolduğunda ise adaletsizlik bütün soya egemen olur.
- 41 - Vârshneya, adaletsizliğin egemenliği yüzünden soyun kadınları ahlâk çöküntüsüne uğrarlar. Ey Krishna, kadınlar bozulduğunda da sınıf karışımı oluşur.
- 42- Sınıf karışımı soyu yıkanlara ve soyun kendisini cehenneme yollar. Çünkü cenaze merasimlerinden yoksun atalarının ruhları da cehen-neme düşer.
- 43- Sosyal sınıfları karıştıran bu kötülükler yüzünden soyu yok edenlerin ölümsüz kast gelenekleri ve sınıf adetleri ortadan kalkar.
- 44- Ey Canârdana biz, aile geleneklerini kaybetmiş insanlar cehennem-de sınırsız süre kalacaklar diye işittik.
- 45- Heyhat! Krallık zevkinin açgözlülüğü ile kendi insanlarımızı öldür-mek için hazırlanmakla işlediğimiz ne büyük bir gûnahtır.
- 46- Eğer Dhritarâshtra'nın oğulları ellerinde silahlarla gelip savunmasız ve silahsızken beni öldürselerdi daha iyi olurdu.

Sancaya

- 47- Arcuna savaş alanında bunları söyledikten sonra, yayını ve okunu bir yana bıraktı, ruh çöküntüsü içinde arabasının koltuğuna oturdu.

II

Sancaya

- 1- Derken Madhusüdana, gözleri yaşla dolu, keder ve umutsuzluk içine gömülmüş bulunan Arcuna'ya şöyle konuştu:

Şri Bhagavân

- 2- Bu sınav anında, bu cansız ve keder dolu hal nedir ey Arcuna? Ari kişiler buna dayanırlar; böyle olmakla ne cenneti kazanırsın ne de ün kazanırsın.

3- Pârtha, bu alçaltıcı duruma düşme, bu sıradan cesaretsizliği üzerin-den at; her şeyi yakan bir ateş gibi yerinden kalk, doğrul!

Arcuna

4- Bhishma ve Drona'ya minnettarlık hissi duyuyorum. Oklarım bü-yük babamın kardeşi soylu Bhishma'yı mı öldürecek? Oklarım savaşta hocam Drona'yı mı öldürecek, ey Madhusüdana?

5- Her ne kadar krallığımlı istiyorlarsa da benim soylu öğretmenlerim olan ustalarımı mı öldüreceğim? Bu yaşamda, onların kanıyla tatlan-mış hanedan yiyeceği yemektense dilenci yemeği yemeyi yeğlerim.

6- Biz dövüşmek mi dövüşmemek mi, onların zaferi mi yoksa bizimki mi bizim için daha iyi bilmiyoruz. Amcam kral Dhritarâshtra ve oğulları bizim için buradalar; onların ölümünden sonra acaba yaşa-mak isteyebilecek miyiz?

7- Ruhumun karanlığında perişan oldum. Zavallılığım karşısında doğru yolu göremiyorum. Ben senin izdeşinim, sana yalvarıyorum, yürü-mem gereken yolda bana ışık ol.

8- Çünkü ne dünyanın krallığı ne de cennetteki tanrıların krallığı haya-tımı böyle yakan keder ateşinden beni kurtarabilir.

Sancaya

9- Büyük savaşçı Arcuna, kalbinin yükünü böyle boşalttıktan sonra "ben dövüşmeyeceğim Krishna" dedi ve sustu.

10- Krishna gülümsedi ve Arcuna'ya seslendi. Orada, iki ordunun orta-sında Tanrı'nın sesi şunları söyledi:

Şri Bhagavân

11- Kederlenmeyecek kişiler için kederlenme! Acaba sözlerin aklın sözleri midir? Akıllı kişi ne yaşayanlar için ne de ölümler için kederlenir.

12- Aslında benim olmadığım, senin ve bu kralların¹ olmadığı bir zaman hiç olmadı; bundan sonra da hepimiz bütün zamanlarda olacağız.

13- Ölümlü bedenimizin ruhu nasıl çocukluk, gençlik ve yaşlılık çağında dolanırsa, Ruh da yeni bir beden arar; bu konuda bilge kişi kuşku duymaz.

14- Ey Kaunteya, duyular dünyasından sıcaklık ve soğukluk, zevk ve acı gibi şeyler gelir. Bunlar gelip geçicidir, bunlara değer verme Arcuna!

1) Krallar derken "adhipa" sözcüğü kullanılmış. Bu eski yani Vedik dönemde kullanılan bir sözcüktür. Cümleyi daha anlamlı kılıyor.

- 15- Ey büyük insan, bilge kişi için zevk de acı da birdir; ikisi de onu etkileyemez: O kişi ölümsüzlüğe lâıktır.
- 16- Gerçek olmayanın varlığı yoktur ama gerçek hep vardır; bu ikisinin gerçeği, görebilen kişilerce kavranmıştır.
- 17- Şunu bil ki herkesin içinde bulunan öz ölümsüzdür; hiç kimse ona bir son veremez.
- 18- Ölümlü olduğu söylenen bu bedenler, aslında dayanıklı, yok olmaz ve ölümsüzdür, o nedenle savaş ey Bhârata!
- 19- Bu öldüren dese, şu da ölen diye düşünse, ikisi de doğru düşünmez; çünkü o ne öldürür ne de öldürülür.
- 20- O doğmamıştır, ölmez; bir şeyden olmamıştır ve hiçbir şeye dönüşmez. O doğmamıştır, daimidir, ölümsüzdür, ilktir; O, beden ölse bile öldürülemez.
- 21- Pârtha, O'nun doğmamış ve ölümsüz olduğunu, hep var olan, hiç yok olmayan olduğunu bilen kişi, nasıl olur da O'nun öldürülebileceğini veya ölebileceğini düşünür?
- 22- Bir insanın eski elbiselerini bırakıp yenilerini giymesi gibi, ruh da ölümlü bedeni bırakır ve yeni bir bedene girer.
- 23- Silahlar onu kesemez, ateş onu yakamaz; sular onu ıslatamaz, rüzgârlar onu kavuramaz.
- 24- Bu kesilmez, yanmaz, ıslanmaz ve kavrulmaz olan şey sürekli, her yere gider, sabittir ve ölümsüzdür.
- 25- Bu görünmez ve kavranmaz, bunun her zaman aynı kaldığı söylenir; Bu yüzden bunu bilerek lütfen kederlenme.²
- 2) "*na anușoçitum arhasi*" çok nazik bir ifadedir; Krishna Arcuna'ya bu şekilde hitap ederek ne kadar değer verdiğini gösteriyor.
- 26- Sonra bunun hiç durmadan doğduğunu ve öldüğünü düşünüyorsan, o halde sen hiç kederlenme rica ederim, ey Mahâbâhu!
- 27- Çünkü doğumun değişmezi ölüm, ölümün değişmezi doğumdur; bu kaçınılmaz bir şeydir, sen lütfen kederlenme!
- 28- Bhârata, bütün canlılar başlangıçta ve sonda görünür değildirler, sadece ortada görünürler, neden ağlıyorsun?
- 29- Kimisi onu mucize ölçüsünde görür, kimisi mucize ölçüsünde duyar, kimisi de onu hiç bilmez.
- 30- Bütün canlıların ondan türediği ve her şeyin içinde bulunan bu ruha hiçbir zaman zarar verilemez, lütfen kederlenme.
- 31- Kendi Dharmanı da³ düşün ve lütfen titreme! Bir savaşçı için erdemli bir savaştan daha iyi bir şey yoktur.

- 32- Pârtha, önünde kapısı cennete açılan bir savaş var; böyle bir savaşı elde eden savaşçılara ne mutlu.
- 33- Eğer şimdi bu erdemli savaşa girmeyecek olursan, kendi Dharmanı ve şanını bırakarak günaha gireceksin.
- 34- İnsanlar her zaman senin şerefsizliğini anlatacaklar; onurlu kişinin onursuzluğu da ölümden beterdir.
- 35- Korkudan savaştan kaçarsan, senin değerli bir kimse olduğunu düşünen büyük savaşçılar senin değersiz olduğunu düşünecekler.
- 36- Düşmanların alay ederek kötü sözler söyleyecekler. Bundan daha keder verici ne olabilir?
- 37- Ya savaşta ölüp cenneti kazanırsın ya da dünya hükümrانlığını sü-rersin. Onun için savaşmaya karar vermiş olarak kalk ey Kaunteya!
- 38- Zevk ve kederi, kazanç ve kaybı, yengi ve yenilgiyi bir tutarak kendini savaş için hazırladığında asla günaha girmeyeceksin.
- 39- Bu işittiklerin Sâmkhya bağlılığı idi; Pârtha, şimdi de Karma bağlılığını dinle ve karma bağlarından kurtul.
- 40- Bu yolda atılan adımlar kaybolmaz, engel nedir bilinmez; bu Dhar-ma'nın birazıyla bile büyük korkulardan kurtulunur.
- 41- Bu yolda düşünce tek bir öze yoğunlaşmıştır Kurunandana; oysaki kararsız kişilerin düşünceleri çok sayıda yöne ve sonsuz çeşitliliğe takılır kalır.
- 42- Cahil insanlar çok süslü konuşmalar yaparlar⁴; Vedalarla ilgili konu-şurlar ve "bundan başka bilgi yok" derler.
- 3) *Dharma: Erdem. Her insanın çocukluktan beri getirdiği bir Dharması vardır. "Onur, şeref" gibi sözcüklerle de karşılanabilir.*
- 4) *pushpitâm vâçam pravadanti avipaşçitah.*
- 43- Bencil isteklerle dolu bu insanların cennetleri de bencilcedir; güç ve zevk kazanmak ve yeniden dünyaya gelmek için ayin yaparlar.
- 44- Beyinleri böyle sözlerle yıkanan zevk ve dünyalık kazanmaya düş-kün kişiler asla Samâdhi'ye ulaşamazlar.⁵
- 45- Vedalar doğanın üç Guna'sından⁶ söz eder, bu üç Guna'yı aş Arcuna! Karşıtlıkları bırak, hep gerçeğe bağlı kal, mal edinme, kendin ol⁷!
- 5) *Samâdhi: Bir araya koyma; uyuma sokma; konsantrasyon; düşünceyi yoğunlaştırma; bir tür trans hali.*
- 6) *Guna: Özellik, nitelik, renk.*
- 7) *âtmavân: ruhunu kazanma, kendi gibi olma.*

- 46- Her yerde su varken bir su kuyusunun yararı neyse, aydınlanmış bir Brahman için Vedaların yararı odur.
- 47- Kendini sadece çalışmaya ver, asla meyvesini isteme; asla ödül için çalışma ama çalışmayı da asla bırakma.
- 48- Dhanancaya, bencil bağılılıkları bırakarak işini Yoga huzuruyla yap! Başarı ve başarısızlık bir olsun, Yoga hep aynı kalan huzur durumudur.
- 49- Dhanancaya, ödül için yapılmış iş Yoga bilgeliğiyle yapılmış işten çok aşağıdadır. Kurtuluşu akılda ara, ödül için çalışanlar ne kadar da zavallıdır.
- 50- Bu bilgelikle kişi, iyi yapılmış kötü yapılmış diye bir şey tanımaz; o yüzden Yoga için çabala; Yoga işlerdeki akıllılıktır.
- 51 - Çünkü bilge kişiler işlerinin karşılığını beklemezler ve doğuş bağlarını kopartarak en yüce huzur durumuna kavuşurlar.
- 52- Aklın hayal bataklığını geçtiği zaman bu dünya ve öteki hakkındaki işittiklerin ve işiteceklerin seni etkilemez.
- 53- Aklın çelişkili durumları işiterek karıştığı ve tanrısal düşünceyle sarsılmaz olarak kaldığı zamanda Yoga'ya kavuşmuşsun demektir.

Arcuna

- 54- Keşava, Tanrı'yı kavramış ve Samâdhi denilen mükemmel huzur durumuna erişmiş kişi nasıldır? Böyle kişinin konuşması nasıldır, nasıl oturur, nasıl davranır?

Şri Bhagavân

- 55- Pârtha, bir kimse aklın tüm tutkularından vazgeçer, kendi kendine yeterse, o kimsenin ölümsüz bir aklı var demektir.
- 56- Akı kederden etkilenmez, zevk veren şeylerden uzaktır, tutkudan, korkudan ve öfkeden kurtulmuştur, onun sarsılmaz bir aklı vardır.
- 57- Bütün bağlardan kurtulmuştur, iyi ile veya kötü ile karşılaştıklarında ne sevinir ne de üzülürler; onun sarsılmaz bir aklı vardır.
- 58- Bir kaplumbağanın organlarını içeri çekmesi gibi o kişi de bütün duyu organlarını zevk nesnelerinden çeker; onun sarsılmaz bir aklı vardır.
- 59- Sıradan kişi duyu zevklerinden uzak kalsa da onların tadı onda kalıcıdır; En yüce Olan'ı gören sarsılmaz akıllı kişide ise bu tat kaybolur.
- 60- Kaunteya, duyuların dinmek bilmez şiddeti, kendini disipline eden bilge kişinin bile aklını

uzaklara sürükler.

- 61- Bu yüzden bunları kontrol edip aklında tutan kişi, derin düşünceyle bana bağlanmalı; çünkü duyularını yenmiş sarsılmaz bir bilince kavuşmuştur.
- 62- Kişi duyu nesneleri içinde yaşarsa onlara bağılılık geliştirir; bu bağılılıktan istek, istekten de öfke doğar.
- 63- Öfkeden akıl karışıklığı, ondan anımsama kaybı, ondan ise mantık yitimi doğar; mantığı kaybolan kişi tam bir yıkıma uğrar.
- 64- Fakat çeşitli duyu nesnelerinden zevk aldığı halde kendini disipline ederek, sevilen ve seilmeyenden kendini uzak tutan kontrollü kişi, akıl huzuruna erişir.
- 65- Bu akıl huzuruna erişmeyle tüm acılar bir son bulur; her taraftan kendini çekmiş böyle bir insanın aklı sarsılmazdır.
- 66- Duyularını kontrol etmeyen kişi bilgi edinemez; derin düşünemez. Derin düşünemeyen huzuru bulamaz, o zaman da sevinç bulabilir mi?
- 67- Rüzgâr suların üstündeki tekneyi nasıl uzaklara sürüklerse, duyuların egemenliğine kapılmış akıl da öyle sürüklenip gider.
- 68- Mahâbâhu, bu nedenle duyularını duyu zevklerinden bütünüyle çeken kişinin sarsılmaz bir aklı var demektir.
- 69- Diğer insanlar için karanlık sayılan bu akıl durumundaki bilge kişi açısından onların gündüzü gecedir.
- 70- Nasıl bütün sular okyanusta kaybolursa, bütün zevkler de o bilge kişinin sonsuz huzurunda kaybolur; o onları hiç özlemez.
- 71- Tüm isteklerden vazgeçen, tüm bağlan kopartan, bencillik ve zevk tutkunluğundan kurtulan kişi huzura erişir.
- 72- Pârtha, Tanrı'yı anlama durumu budur; bu duruma kavuşarak kişi hayalden kurtulur. Yaşamının son saatinde bile insan Brahma'nın Nirvâna'sını yakalayabilir.

III

Arcuna

- 1 Ey Canârdana, eğer Bilgi'nin Eylem'den daha büyük olduğunu düşünüyorsan neden beni bu korkunç savaşa kışkırtıyorsun, ey Keşava?
- 2- Senin çelişkili sözlerinden kafam karıştı. Bana kesin olarak doğruyu söyle, En yüce olanı hangi yolla yakalarım?

Şri Bhagavân

- 3- Ey günahsız kişi, daha önce söylediğim gibi bu dünyada mükem-melliğe giden iki yol vardır: Sâmkhyaların bilgelik yolu olan Cnana Yoga ve Yogilerin hareket yolu olan Karma Yoga.
- 4- Kişi ne tamamen eylem yolundan vazgeçerek özgürlüğe kavuşabilir ne de tamamen her şeyden vazgeçerek En yüce mükemmelliğe erişebilir.
- 5- Kimse bir an için bile hareketsiz kalamaz. Herkes doğadan gelen etkilerle çaresiz bir şekilde eyleme sevk edilir.
- 6- Kendisini hareket ve eylemden men eden fakat duyuların getirdiği zevkleri sürekli düşünen kişi bir hayal perdesi altındadır ve ikiyüzlü davranmaktadır.
- 7- Fakat kutlu bir yol olan Karma Yoga yolunda çalışan, zihin gücünü uyum içinde kullanan ve bütün bağlardan kurtulmuş olan kişi büyük kişidir Arcuna.
- 8- Eylem eylemsizlikten daha yücedir; o yüzden yaşam görevini yerine getir. Eylem olmaksızın vücudun yaşaması sürdürülemez.
- 9- Eylem kendini adayarak yapılmadıkça dünya eylem bağları içinde demektir. Bırak eylemlerin istek bağlarından özgür, saf olsun, Kuntioğlu.
- 10- Yaratıcı Pracâpati, insanı ve kurbanı yarattığında şöyle dedi: Kurban verme yoluyla çoğalacak ve bütün isteklerinize kavuşacaksınız.
- 11- Kurban yoluyla tanrıları onurlandıracaksınız ve tanrılar da sizi sevecekler; bu uyum içinde en büyük iyiliğe kavuşacaksınız.
- 12- Çünkü sizin kurbanlarınızla hoşnut olan tanrılar, size bütün istekleri-nizden zevk almayı bahşedecekler. Kurban sunmadan hediye almaktan ancak hırsızlar hoşlanır.
- 13- Kurban artıklarını yiyecek olarak alan kutlu insanlar bütün günahla-rından arınırlar. Başka yiyeceklerle kendilerine ziyafet çeken kötü kişiler ise sadece günah yerler.
- 14- Besin bütün canlıların yaşamı demektir ve bütün besinler gökten yağan yağmurla gelirler. Kurban gökten yağmuru getirir ve kurban sunmak kutsal bir eylemdir.
- 15- Kutsal eylem Vedalarda tarif edilir ve bunlar Brahma'dan gelir; Brahma'nın kurban sunarken her zaman hazır bulunması bundandır.
- 16- Başlatılmış olan Yaratılış Çarkı⁸ böyledir Pârtha. Zevklerin yarattığı günahkâr yaşam içinde yaşayan ve yaratılış çarkını izlemeyenler boşa yaşamış olurlar.
- 8) *pravartitam çakram: Kurulmuş, harekete geçirilmiş çark.*
- 17- Fakat doygun ve huzuru bulmuş bir özle Öz'ünün sevincini yakala-mış kişi, eylem yasasının ötesindedir.
- 18- O, yapılmış olan ve yapılmamış olan şeylerin ötesindedir ve bütün işlerinde ölümlü canlıların yardımlarından uzaktır.

- 19- Bu yüzden, bağılılıktan kurtulmuş olarak işini en iyi şekilde yap; çünkü işi temiz olan kişi En Yüce Olan'a kavuşur.
- 20- Canaka ve diğerleri mükemmelliğe hareket yoluyla ulaştılar. Sen de hedefini onlar gibi belirle ve yaşamına öyle devam et.
- 21- İyi insanların davranış yolları diğer insanlar için örnektir; iyi kişinin izlediği yol da bu dünyada diğerleri için bir rehberdir.
- 22- Üç dünyada benim için yapacak bir iş yok. Benim için elde edilecek bir şey yok, fakat hâlâ çalışıyorum Pârtha.
- 23- Bir an bile durmadan çalışmakla meşgul olmasaydım, birçok yolu izleyen insanlar benim hareketsizlik yolumu izleyeceklerdi.
- 24- Eğer çalışmam bir sona ulaşıyaydı, bu dünyalar da mahvolacaktı; karışıklık hüküm sürecekti; bu bütün canlıların sonu olacaktı.
- 25- Akılsız kişinin bencil işlerinin bağı içinde bencilce çalışmasına karşı-lık akıllı kişi, bütün dünyanın iyiliği için bencil olmadan çalışmalı, ey Bhârata!
- 26- Akıllı kişi bencilce çalışmakta olan akılsızın aklını karıştırmaz. Bağılılıkla çalışan akıllı kişi onlara iyi çalışmanın zevkini gösterebilir.
- 27- Bütün eylemler Prakriti'nin⁹ birbiri ardınca getirmesiyle zaman içinde yerini alır. Fakat bencil hayal perdesi altında kaybolmuş budala kendisini yapıcı zanneder.

9) İlk neden; Doğa.

- 28- Mahâbâhu, buna karşılık Doğa kuvvetleri (Gunalar) ile eylemler arasındaki bağlantıyı bilen kişi, bazı Doğa kuvvetlerinin diğer Doğa kuvvetleri içinde nasıl yer aldığını görür ve bunların kölesi olmaz.
- 29- Prakriti Gunalarının (Doğa Kuvvetleri) yarattığı hayal içinde olanlar kendilerini bu kuvvetlerin işine bağlarlar. Her şeyi gören akıllı kişi, her şeyi göremeyen akılsız kişinin aklını karıştırmaz.
- 30- Bütün işlerini bana ada ve zihnini En yüce üzerinde sabitleştir. Boş umutlardan ve bencilce düşüncelerden uzak ol ve iç huzurunun, yardımıyla savaş.
- 31- Her zaman benim öğretimi izleyen inançlı ve iyi niyetli kişiler, tüm eylemlerin bağlayıcılığından uzak olurlar.
- 32- Fakat benim öğretimi izlemeyen kötü niyetli kişiler, akılları karışmış, gözleri bilgeliğe kapalı kişilerdir; onlar kaybolmuş insanlardır.
- 33- Bütün canlılar doğalarını izlerler; bilge kişi bile kendi doğasına göre davranır. O halde kendini tutmanın yararı ne?
- 34- Nefret ve şehvet bütün duyu nesneleri içine kök salmıştır. Kişi bunların etkisi altında

kalmamalıdır, çünkü bunlar onun yolu üzerin-deki iki düşmandır.

35- Başkasınıki daha büyük olsa bile sen kendi alçakgönüllü işini yap. Kendi işinde ölmek yaşamaktır, başkasının işinde yaşamak ise ölüm-dür.

Arcuna

36- Sanki güçsüzce, hatta isteksizce insanı günahkâr davranmaya iten nasıl bir güçtür, ey Vârshneya?

Şri Bhagavân

37- Bu racasdan (tutkudan) doğan açgözlü bir istek ve öfkedir; büyük kötülük ve mahvoluşun özüdür, bu, ruhun düşmanıdır.

38- Her şey, cenini çevreleyen zar gibi, aynayı kaplayan kir gibi veya ateşi örten duman gibi istekle kaplanmıştır.

39- Akıl da bilge kişinin her zamanki düşmanı olan tutku ile gölgelen-miştir; bu tutku sayısız biçimleri içinde hiç doymayan bir ateşe benzer, ey Kaunteya!

40- Tutku, kişinin duyularında, akıl ve mantığında bir yer edinir. Bu yolla, akıl bulutlarla kaplandıktan sonra istek ruhu köreltir.

41- Bu yüzden duyularını uyum içinde topla, görme kuvveti (cnana) ve bilgeliğin düşmanı (vicnana) olan günahkâr isteği yok et, ey Bharatarshabha!

42- Duyuların gücünün büyük olduğunu söylerler, fakat duyulardan da üstün akıldır. Akıldan da üstün Buddhi yani Mantık'tır; Man-tık'tan üstün olan da O'dur.¹⁰

43- Mahâbâhu, bu nedenle mantığın da üzerinde olanı bil ve onun huzuru sana huzur versin. Bir savaşçı ol ve ruhun baş düşmanı olan tutkuyu öldür.

IV

Şri Bhagavan

1- Ben bu ölümsüz Yoga'yı güneş tanrısı Vivasvân'a açıkladım. O bunu insanların atası olan (oğlu) Manu'ya anlattı. Manu da onu (oğlu) kral İkshvaku'ya söyledi.

2- Sonra bu bilgi, ermiş krallar silsilesi boyunca babadan oğula anlatıldı; fakat uzun zamanlar içinde bu öğreti insanlar tarafından unutuldu.

3- Bugün bu ölümsüz Yoga'yı sana açıklıyorum, çünkü sen benim dostum ve inananımsın ve çünkü bu en büyük sırdır.¹¹

10) Yani kişinin ve her şeyin içindeki Öz.

11) Rahasyam: Sır. Bu, mistik felsefelerin saklı olduğu sırdır.

Arcuna

4- Sen çok sonra doğdun Vivasvân ise çok eskiden beri vardır. "Bu Yoga'yı Vivasvân'a açıkladım" şeklindeki sözlerinin anlamı nedir?

Şri Bhagavan

5- Ben de sen de defalarca doğduk Arcuna. Ancak ben geçmiş yaşan-tılarımın hepsini hatırlıyorum, sen ise hatırlamıyorsun, ey düşmanları yok eden!

6- Ben her ne kadar doğmamış, ölümsüz ve her şeyin Tanrısı isem de olağanüstü gücüm sayesinde kendi doğal dünyama gelerek doğdum.

7- Ey Bhârata, erdemlilik yok olmaya erdemsizlik ise çoğalmaya baş-ladığı zaman ben maddesel olarak dünyaya gelirim.

8-İyilerin kurtuluşu, kötülerin ortadan kaldırılması için, Dharma'nın egemenliğini kurmak için, zaman zaman bu dünyaya doğmuşumdur.

9- Arcuna, tanrı olarak doğuşumu ve kutsallığımı bilen kişi, ölümlü bedeninden vazgeçerek daha fazla ölümden ölüme koşmaz, benim-le birleşir.

10- Geçmişte pek çok kişi tutkudan, korkudan ve öfkeden tamamıyla kurtularak benim içime karıştı; bana dayanarak ve şiddetli bilgelikle saflaşarak benimle bir oldu.

11- Pârtha, her nasıl olursa olsun, bana yaklaşan kişiye ben de yaklaşı-rım. Çünkü birçok yolun yolcusu, eninde sonunda benim yolumu izleyecektir.

12- Eylemlerinin karşılığını isteyenler tanrılara kurban sunarlar. Çünkü bu dünyada bu tür eylemlerin karşılığı çabuk kazanılır.

13- Toplum, yaptıkları işe ve niteliklerine göre dört sınıfa benim tarafım-dan ayrıldı. Bunun, çalışmanın ötesinde, sonsuzda olan benim işim olduğunu bil.

14- Çalışma bağları içinde özgürüm, çünkü bu işleri yaparken istekler-den kurtulmuş durumdayım. Bu gerçeği görebilen kişi yaptığı işte, özgürlüğünü bulur.

15- Bu, insanların ataları tarafından biliniyordu ve onlar kendi çalışmala-rında kurtuluşa erişmişlerdi. Bu yüzden yaşamdaki işini eskilerin yaptığı ruhla yap.

16- Bilgeler eylemin ve eylemsizliğin ne olduğunu bilmiyorlar. Ben sana eylem gerçeğini öğreteceğim ve sen bunu bilerek kötülükten kurtu-lacaksın.

17- Eylem hakkındaki gerçek bilinmelidir; yanlış eylem ve eylemsizlik de bilinmelidir. Doğrusu eylemin yollarını anlamak zordur.

18- İnsanların bilge olanları eylemde eylemsizliği, eylemsizlikte eylemi görürler. Her türlü işle uğraştığı halde aşkın durumdadır.

19- Tüm girişimlerinde istekten ve dünyalık düşüncelerden uzaktır. Ey-lemleri bilgelik ateşiyle yakılmıştır; o, bilgelerce Pandit diye adlandırılır.

- 20- Her zaman doyumlu ve bağımsızdır; eylemlerinin sonuçlarına bir bağılılık duymaz. Her türlü girişimde bulunmasına rağmen aslında birşey yapmaz.
- 21 - Akıl ve bedenini kontrole almış o kişi zevk nesnelerini terk etmiştir ve hiç özlem duymaz. Sadece bedeni devinir, bu kişi hiç günah işlemez.
- 22- O, kazanımlarından memnundur, bütün karşıtıklardan uzaktır. Kıs-kanç değildir, başarı veya başarısızlık arasında onun için bir fark yoktur; yaptıkları onu bağlamaz.
- 23- Onun bağılılığı kaybolmuştur, akli Bilgi ile kurulmuştur. O kurban için çalışır; bu özgür kişinin eylemi bütünüyle yok olur.
- 24- O kişiye göre, sunma eylemi Brahma'dır; sunak Brahma'dır, ateş ve ateşe sunan da Brahma'dır; eyleminde Brahma'yı gören yalnız-ca Brahma'ya kavuşur.
- 25- Bazı Yogiler kurbanlarını tanrılara sunarken diğerleri kurbanlarını Brahma ateşine sunarlar.
- 26- Bazı ıştırme ve benzeri duyuların kurbanı kendini tutma ateşine, ses ve diğer duyu nesnelerinin kurbanı duyuların ateşine sunulur.
- 27- Bazıları duyularının tüm işlevlerini, yaşam soluklarının işlevlerini bile, kendini kontrol şeklinde biçimlenen ve bilgelikle tutuşturulan Yoga ateşine sunarlar.
- 28- Bazıları zenginliğini kurban eder, bazıları çile, bazıları Yoga pratikle-riyle kurban sunar. Sıkı söz verip tutan bazı ermişler de kutsal metinler üzerinde çalışarak kurbanı gerçekleştirirler.
- 29- Bazıları dış soluklarını (prâna) iç soluklarına (apâna) ve iç soluklarını da dış soluklarına sunarlar. Bunların amacı nefes uyumu olan prana-yama'yı yakalamaktır ve bu kişilerin soluk alış verişleri huzur içindedir.
- 30- Bazıları yediklerini azaltarak pranalarını prânaya sunarlar. Bütün bu kişiler kurban sunmanın ne olduğunu bilirler ve kurban yoluyla günahlarından arınırlar.
- 31- Kurbandan artan amritayı yiyerek hoşnut olan kişiler Brahma'ya kavuşur; Arcuna, bu dünyada kurban sunmayan kendine yer bula-maz, gelecekte nasıl bulsun?
- 32- Böylece çok çeşitli kurban biçimleri Brahma'nın ağızına doğru sürü-lürler. Bütün bunların eylemden olduğunu bilerek kurtuluşa erişirsin.
- 33- Ey Pârtha, bilginin kurbanı ise her türlü maddi şeyin kurbanından daha değerlidir. Çünkü bilgelik istisnasız bütün eylemlerin son buldu-ğu yerdir.
- 34- Gerçeği görmüş olanlar senin bilgelik öğreticinin olabilirler. Onlara sor, onların önünde eğil ve onların hizmetçisi ol.
- 35- Bilgelik senin olduğu zaman ey Pândava, daha fazla karışıklık içinde yaşamayacaksın; çünkü bütün canlıları kendi özünde, sonra da bende göreceksin.
- 36- Günahkârların en büyüğü bile olsan bilgelik kabuğundan filikanla kötülük denizini geçeceksin.
- 37- Arcuna, nasıl yanmakta olan ateş yakıtını küle çevirirse, bilgeliğin ateşi de bütün eylemleri

kül haline getirir.

38- Çünkü bu dünyada bilgi gibi saflaştırıcı yoktur; Yoga yapan kişi zamanla bu gerçeği kendiliğinden özünde hisseder.

39- Duyularını ve ruhunu kontrol ederek inanç içinde yaşayan kişi Bilge-liğe erişir. Bilgelik yoluyla da çok geçmeden En yüce huzura erişir.

40- Buna karşılık inançtan ve bilgiden yoksun olan ve şüphe içinde bulunan kişi kayıp kişidir. Çünkü şüphe içindeki kişiler ne bu dünya-da ne de gelecek olanda asla mutlu olamazlar.

41- Ey Dhanancaya, eylemlerini Yoga yoluyla dışlayan, şüphelerini bilgiyle yok eden ve kendi özünü kavrayan kişiyi hiçbir eylem bağla-yamaz.

42- Bu yüzden ey Bharata, bilgelik kılıcı ile kalbinde yatan ve cehalet yüzünden doğmuş olan şüpheyi yok et. Yoga'da huzur bul ve savaş için doğrul!.

V

Arcuna

1- Krishna, önce kaçınık yaşam yolunu, sonra da bencil olmayan eylem yolunu övdün. Bana gerçeği söyle, bu ikisinden hangisi daha yüce bir yol?

Şri Bhagavân

2- Her ikisi de En yüce Olan'a gider, ancak kaçınık yaşam yolundan daha güçlü olan, bencil olmayan eylem Yogası'dır.

3- Bütünüyle kaçınık yaşayan kişi hiçbir şeye karşı istek duymaz ve hiçbir şeyden de nefret etmez; çünkü o kendini bu iki zıtlığın üzerinde tutarak süratle özgürlüğüne kavuşur, ey Mahâbâhu!

4- Budala kişi Sâmkhya ve Yoga'nın farklı yollar olduğunu söyler, bilge kişi bunu söylemez; ikisinden birini izleyen kişi sonuçta ikisinin de meyvasını alır.

5- Kaçınık yaşam yolunu izleyenin (Sâmkhyayogî) başardığım eylem yolunu izleyen (Karmayogi) de başarır. Bu yüzden Sâmkhyayoga ile Karma yoga'nın bir olduğunu gören kişi gerçeği görür.

6- Buna karşılık, Mahâbâhu, Karma yoga olmaksızın Sâmkhya yoga'yı kazanmak zordur. Yoga ile birleşmiş bir ermiş çok geçmeden Brahma ile bir olur.

7- Hiçbir eylem, saf, uyum içinde, kendi kendisini disipline etmiş ve ruhu her şeyin ruhu ile bir olmuş bir kişiyi lekeleyemez.

8- Kutsal ilkeleri kavramış ve disipline olmuş kişi "ben hiçbir şey yapmıyorum" diye düşünür. Görme, işitme, dokunma, koklama, yeme, yürüme, uyuma, soluk alma...

9- ... konuşma, işeme, alma, göz açıp kapama gibi eylemlerde o kişi duyu nesnelerinin ilgili

organlarının devindiğini düşünür.

10- Bütün işlerini Brahma'ya ada, bencil bağları atarak çalış. Nasıl sular nilüfer çiçeğinin yaprağını lekeleyemezse, hiçbir günah da seni lekeleyemez.

11 - Yogiler sadece özlerini temizlemek için çalışır, bencil bağılılıkları atarlar; sadece bedenle, akıl, mantık veya duyularla eylemde bulunurlar. Böyle disipline olmuş kişi eyleminden bir karşılık beklemeyi ve en büyük huzura erişir. Bu disiplini almamış kişi ise eyleminden karşılık bekler ve huzursuzluk veren bağılılık içinde yaşar.

13- Duyularına egemen olmuş ve tüm eylemlerden akıl yoluyla vazgeçmiş kişi, dokuz kapılı şehrin¹² sessizliğinde dinlenir; o ne bencil eylemler yapar ne de yaptırır.

14- Tanrı dünyadaki canlıların eylemlerini, eylem yapıcılığını ve bu eylemlerin sonuçlarını belirlemez; bunlar Doğa'nın belirlediği şeylerdir.¹³

12) *Bundan vücudun dokuz deliği kastediliyor.*

13) *Burada Tanrı, "Prabhu" sözcüğü ile karşılanmış. Bu sözcük "mükemmel, korkunç güç, sonsuz" gibi anlamlara gelir. Burada bir özel tanrı adı yerine tarafsız bir sözcüğün seçilmiş olması çok ilginçtir.*

15- Tanrı¹⁴ insanlara günah ya da sevap vermez. Bilgi cehalet tarafından örtüldüğünden canlılar şaşırıp kötü yola saparlar.

16- Fakat güneş gibi parlayan bilgileriyle cehaletlerini temizleyenlerin ısıltısı, onlara En yüce Olan'ı gösterir.

17- Onların düşünceleri O'nunla birdir, onlar O'nun içinde barınırlar ve O, onların yolculuklarının son durağıdır. Onlar günahlarından bilgelikle arındıkları için, dönüşü olmayan yere¹⁵ ulaşırlar.

18- Bilge kişi, bilgili ve kültürlü bir Brahman'a da, bir ineğe, bir file veya bir köpeğe de, hatta köpek yiyen bir kişiye de aynı gözle bakar.¹⁶

19- Akılları böyle bir eşitliği kabul edenler, bu dünya üzerindeki yaşam zaferini de kazanırlar. Brahma kusursuz ve tarafsızdır, o yüzden bu kişiler Brahma ile bir olurlar.

20- Onun mantığı sağlamdır ve şüpheden kurtulmuştur. O, zevk karşısında sevinmez, acı karşısında da üzülmez. Brahma'yı bilen kişi onunla özdeş yaşar.

21 - Böyle özgürleşmiş bir kişi, dışındaki zevklere bağlı kalmaz, derin düşünceyle içindeki zevkleri yakalar; Brahma'ya bağlanarak sonsuz mutluluğu elde eder.

22- Duyu temasından doğan zevkler acının da kaynağıdır; bunların başı vardır ve sonu vardır Kaunteya. Bu nedenle bilge kişi bunlara kendini kaptırmaz.

23- Buradayken, bu bedenden ayrılmadan önce, istek ve öfke fırtınalarına¹⁷ karşı koyabilen kişi gerçek bir Yogi'dir. Uyumlu özüyle bu kişi mutluluk içindedir.

- 24- O kişi mutluluğu da, huzur ve ışığı da içinde bulur. Bu Yogi Brah-ma'nın Nirvâna'sını elde eder; Brahma ile bir olarak ona karışır.
- 25- Günahları kaybolmuş, şüpheleri bitmiş, derin düşünceyle özlerini uyum içinde tutup tüm canlıların iyiliğine çalışan ermişler Brahma-Nirvâna'yı kazanırlar.
- 14) *Burada da Tanrı için "Vibhu" sözcüğu kullanılmıştır; "heryeri saran" anlamına gelir ve bu da Prabhu sözcüğu gibi yansız bir tanrıyı niteler; yani özel isim değildir.*
- 15) *Bir daha doğup yeryüzüne gelmezler.*
- 16) *Şvapâka "köpek pişiren, köpek yiyen" anlamlarına gelir ve kast dışı kişileri anlatmaya çalışır.*
- 17) *"Vega" sözcüğu aslında "sel taşkını, şiddetli etki" anlamlarına gelir. Ben bunu "fırtına" diye çevirdim.*
- 26- Öfke ve tutkudan kurtulmuş, akıllarını disipline etmiş ve özlerini kavramış bu bilge kişiler Brahma-Nirvâna'ya çok yakındırlar.¹⁸
- 27- Bütün duyulardan uzaklaşıp, bakışlarını kaşların arasında sabitleyen, burundaki prâna ve apâna soluklarını dengeleyen...
- 28- ... duyularına, akıl ve mantığa egemen, istek, korku ve öfkeyi atmış, kurtuluğu düşünen ermiş kişi, bütünüyle kurtuluğa ermiş demektir.
- 29- Gerçekte tüm kurban ve çilecilikleri kabul edenin Ben olduğumu, tüm dünyaların Efendisi ve tüm canlıların dostu olduğumu bilen kişi huzura erişir.

VI

Şri Bhagavân

- 1 - Eylemlerinin karşılığını beklemeden çalışan kişi hem bir Sanyasi hem de bir Yogî'dir. Kutsal ateşten vazgeçen kişi de tüm eylemler-den vazgeçen kişi de bunlar olamaz.
- 2- Ey Pândava, Sanyasa olarak ne derlerse onu Yoga ile aynı bil, çünkü kimse dünyalık düşüncelerden vazgeçmeden bir Yogi olamaz.
- 3- Yoga'ya yükselmek isteyen ermişe eylemin neden olduğu söylenir; ancak Yoga'ya yükselmişse o zaman huzurun neden olduğu söylenir.
- 4- Bir kimse duyu nesnelere ve eylemlere bağlılık geliştirmezse, dünyalık düşüncelerden vazgeçerse, bu kişiye Yoga'ya ulaşmıştır denir.
- 5- Kişi kendi kendisini yükseltmeli, kendi kendisini alçaltmamalı; çünkü kişi kendisinin dostudur ve kişi kendisinin düşmanıdır.

6- Kendisine galip gelen insanın benliği onun dostudur, ama eğer bunu başaramamışsa benliği ona düşmandır.

7- Kendini iyi kontrol eden kişinin En yüce Ruh 'u öyle bir noktaya gelir ki, sıcak-soğuk, zevk-acı, övgü-yergi onun için hep aynıdır.

8- Akı Cnana ve Vicnana ile kaplı¹⁹, her koşulda aynı kalan Yogi için toprak, taş ve altın birdir; onun Tanrı'yı kavradığı söylenir.

18) *"Abhitah" sözcüğü "yakın" anlamının yanı sıra "her tarafta" anlamına da geliyor. O nedenle bazıları "bilge kişiler için Brahma her yeredir, onları her yerden kuşatmıştır" şeklinde çevirmiş. Ben "yakın" demeyi yeğledim.*

19) *Cnânavicnâna birlikte "kutsal ve gizemli bilgileri" anlatır.*

9- O, iyilik yapanlara, dostlara-düşmanlara, aradakilere, nefret edilenlere, akrabalara, erdemli ve erdemsiz herkese bir bakar, hep En yüce kalır.

10- Yogi, tutku ve mal düşkünlüğünden uzak, akı ve bedeni kontrol altında, sessiz bir yerde kalarak, hiç durmadan aklını Yoga'da yo-ğunlaştırmalıdır.

11 - Yeri temiz bir yerde olmalı, ne yüksek ne de alçak olmalı, kutsal Kuşa otlarının üstünde ceylan derisi ve onun üzerinde de bir örtü olmalıdır.

12- Bu yerde oturarak aklım yoğunlaştırıp, onun ve duyuların işlevlerini denetleyerek öz arınma sağlamak için Yoga uygulaması yapılmalıdır.

13- Gövdeyi, başı ve boynu dik tutarak hiç kıılmıdamadan dururken, başka hiçbir yere bakmadan burnun ucuna bakmalıdır.

14- Brahmaçârin sözü²⁰ vererek özünü huzur içinde tutan, aklım kontrol ederek Bana bağlanan korkusuz kişi, Bana karışarak oturmalıdır.

15- Böyle akı hep Bana bağlı olan boyun eğmiş durumdaki Yogi, Ben-de bulunan en yüce Nirvâna huzuruna erişir.

16- Arcuna, bu Yoga çok fazla yemek yiyen veya hiç yemek yemeyen için, çok fazla uyuyan veya hiç uyumayan için uygun değildir.

17- Yemek yeme ve eğlenmede ılımlı olan, davranışlarında ölçülü, uyku-sunu ve uyanıklılığını dengelemiş kişi, tüm acılardan kurtaran Yo-ga'yı başarabilir.

18- Akı bütünüyle Atman'a (Öz'e) yoğunlaşmış, tüm eylemlerden kur-tulmuş kişiye Yukta²¹ olmuş denilir.

20) *Brahmaçârivrata: Genç Brahman sözü. "Brahmaçârin" dinsel pratik yapan bekâr genç Brahmanlara verilen addır. "Vrata" ise "dinsel yolda verilen söz" anlamına gelir.*

21) *Yukta "bağlanmış, derin düşünceyle Tanrı'da erimiş" gibi anlamlara gelir. Yoga, Yogi*

sözcükleriyle aynı kökten (yuc) türemedir.

- 19- Atman bağıllılığıyla uygulama yapan Yogi'nin durumu, rüzgârdan arınmış bir yerde, hiç titremeden yanan bir kandil gibidir.
- 20- Yoga'nın kontrolü altındaki bu durumda akıl dinlenme halindedir. Bu durumda Öz ,kendini görür ve kendinde sevinç bulur.
- 21- O noktada sadece akıl yoluyla kavranan, duyularla kavranmayan En yüce Mutluluk görülür ve kişi bu Gerçek'ten kopamaz.
- 22- Bu duruma ulaşmış kişi başka bir kazanç istemez; en korkunç acı bile onu bu en büyük kazanım durumundan edemez.
- 23- Acıyla bir olmayı engelleyen bu duruma Viyoga²² denir. Bu Yoga, aklı korkuya kaptırmadan, kararlılıkla uygulanmalıdır.
- 24- Düşünceден kaynaklanan tüm isteklerden vazgeçip, aklıyla her yöndeki duyguları kontrol ederek...
- 25- ... kişi derece derece huzurunu artırsın, aklını kararlılıkla Öz'de yoğunlaştırsın ve başka düşüncelerin girmesine izin vermesin.
- 26- Akıl kararsızlık yaşayıp yanlış yönlerde gittiğinde onu zaptetsin ve onu yeniden Atman'ın (Öz'ün) kontrolüne versin.
- 27- Aklı en yüce huzuru yakalamış, tutkuları sönmüş lekesiz Yogi, lekesiz Brahma ile bir hale gelir.
- 28- Böylece özünü daima disipline eden günahattan arınmış Yogi, kolaylıkla Brahma ile bir olmanın sonsuz mutluluğunu tadar.
- 29- Özü Yoga bağıllığında olan kişi, tüm canlılarda kendi benliğini, kendi benliğinde de tüm canlıları görür. Bu, her yerde aynı olan görüşüdür.
- 30- O kişi Beni her şeyde ve her şeyi Ben'de gördüğünde ne Ben onu bırakırım ne de o Beni bırakır.²³
- 31- Bu birliğin içinde olan kişi ne görürse görsün Beni sever; bu Yogi daima Bende yaşar.
- 32- Arcuna, o kişi başkalarının başına gelenleri, zevkte ve acıda bile, kendi başına gelmiş gibi düşünür; bu en yüce Yogi'dir.
- 22) Viyoga sözcüğü "ayrılık, isteğin kaybolması" anlamlarına gelir.
- 23) Pra+naş eylemi "kaçmak, kaybolmak" anlamına gelir, ben bunu "bırakmak" diye çevirdim.

Arcuna

- 33- Madhusüdana, anladığım kadarıyla, bana açıkladığın ve sarsılmaz akılla kazanılan Yoga'nın değişiklik karşısında dayanıklı bir yapısı yok.
- 34- Çünkü, Krishna, akıl kararsızdır, dalgacı, inatçı ve serttir. Kanımca onu zaptetmek rüzgârı zaptetmek gibi bir şeydir.

Şri Bhagavân

- 35- Ey Güçlü kollu, şüphesiz akıl huzursuzdur ve kontrolü zordur ama sürekli pratik ve bağlılıkla kontrol altına alınabilir, ey Kunti oğlu!
- 36- Aklını kontrol altına almamış kişinin Yoga'yı başarması zordur; ama doğru araçları kullanan aklına egemen kişi bunu başarabilir.

Arcuna

- 37- Ey Krishna, kişi inançlı olduğu halde tutkularını bastıramamış olsa ve Bu yüzden Yoga'dan sapıp onu başaramasa onun durumu ne olur?
- 38- Ey Güçlü kollu, ikisinden de uzak, cehaletle kaplı olarak, Brahma'ya giden yolu kazanamazsa, parçalanmış bir bulut gibi kayıp olmaz mı?
- 39- Krishna, sadece sen benim şüphelerimi dağıtabilirsin, sadece sen, başka hiç kimse beceremez.

Şri Bhagavân

- 40- Ey Pârtha, o kişi ne bu ne de gelecek dünyada acı çeker; dostum, kendini kurtarmaya uğraşan bu kişi asla acıklı bir sonla karşılaşmaz.
- 41 - O kişi, iyi işler yapan insanların dünyasına varır ve orada senelerce yaşar ve Yoga yolundan ayrılmış bu kişi, dindar ve zengin olanın evinde yeniden doğar.
- 42- Ya da o kişi aydınlanmış Yogilerin ailesinde yeniden doğabilir; ancak bu tür doğumları elde etmek bu dünyada çok zordur.
- 43- Ey Kuru evladı, önceki yaşamındaki kazanımlar geri gelir ve o kişi mükemmelliğe ulaşmak için yeniden çabalamaya başlar.
- 44- Önceki çabalan ister istemez onu ileri götürür. O kişi Yoga bilgisini aradığında ise Brahma sözünün ötesine geçer.
- 45- Birçok yaşamını başarıyla tamamlamış, günahlarından arınmış ve sürekli olarak çabalayan Yogi, En yüce Son'a ulaşır.

46- Sen de bir Yogi ol Arcuna! Çünkü Yogi çileciden, bilgi adamından ve eylemciden daha üstündür.

47- Ve bütün Yogiler arasında, imanla dolu olarak Bana tapan, iç varlığını Ben'de eritmiş kişiyi Ben en üstün olarak görürüm.

VII

Şri Bhagavân

1 - Ey Pârtha, Bana sığınarak, aklını Bende toplayarak, Yoga uygula-maları yoluyla Benim tam ve mutlak bilgime nasıl erişileceğini dinle!

2- Sana, hiçbir şeyi yarım bırakmadan, bilgiyi ve bilgeliği açıklayacağım; bunu bildiğinde yeryüzünde bilmen gereken başka bir şey kal-mayacak.

3- Binlerce insandan sadece birkaçı Beni idrak edebilir; bunlardan da gene sadece birkaçı Benim gerçek bilgimi bilir.

4- Benim doğamın sekiz hali şunlardır: Toprak, su, ateş, hava, eter, akıl, bilinç ve ben duygusu.²⁴

5- Bu doğa alçak düzendir, ey Güçlü Kollu, bir de tüm dünyayı geçindi-ren ve Civa²⁵ yaşam enerjisi olan yüksek düzen vardır, onu da bil.

6- Bütün her şey varlığım bu ikisinden alır; ben ise bu yaratılışın yaratı-cısı ve yok edicisiyimdir.

7- Ey Dhanancaya, Benden daha büyük hiçbir şey yoktur; ipe dizili boncuk taneleri gibi her şey bende durur.

8- Kunti'nin oğlu, ben suların tadıyım, ben güneş ve aydaki parlaklığım; bütün Vedalardaki Om hecesiğim, havadaki sesim, kahramanların kahramanlığıyım.

9- Ben topraktaki saf kokuyum, ateşteki saf parlaklığım; tüm yaşayan-ların yaşamıyım, çilekeşlerin çilesiyim.

10- Ey Pârtha, beni tüm canlıların ölümsüz tohumu olarak bil. Ben akıllının aklı, görkemlinin görkemiyim.

11- İstek ve bağlılıkları olmaksızın Ben tüm güçlerin gücüyüm; ahlâka ters olmadıkça tüm canlılardaki isteğim, ey Bharatarshabha!

12- Bunun gibi sattva, racas ve tamas²⁶dan doğan bütün şeyler Ben'den doğar, fakat Ben onlarda değilimdir, onlar Ben'dedir.

13- Bu üç durumu belirten gunaları²⁷ birbirine karıştırarak tüm evren, bir türlü, bunların ötesinde olup hiç tükenmeyen Ben'i görmez.

14- Bu guna düzenlemesi benim sihirimdir²⁸ ve anlaması çok zordur; Bu yüzden sadece kendini Bana verenler bu sihiri geçebilirler.

- 24) *Bhûmih, âpah, anala, vâyuh, kham, manah, buddhih, ahamkâra.*
- 25) *Civa: Yaşam prensibi, yaşam soluğu, kişisel ruh.*
- 26) *Sattva: İyilik niteliği, Racas: Tutku niteliği, Tamas: Karanlık niteliğidir. (Bunlar XIV. bölümden itibaren ayrıntılı anlatılır).*
- 27) *Renkleri.*
- 28) *Mâyâ: Sihir, ilüzyon, aldatmaca.*
- 15- Bilinçleri Mâyâ tarafından çalınmış, kötü karakterle perdelenmiş, kötülük yapan budalalar Beni aramasınlar.
- 16- Arcuna, dört tip erdemli insan Bana tapar: Dert çeken, bilgi arayan, zenginlik arayan ve bilge kişi, ey Bharatarshabha.
- 17- Bunlar içinde saf bağlılıkla Bana tapan, tutkudan uzak davranan bilge kişi en değerlisidir. O Beni çok sever, Ben de onu çok severim.
- 18- Bunların hepsi iyidir, ama Ben bilge kişiyi kendime eşit sayarım. Çünkü aklı Bendedir, o kişi en yüce amaçla, Benimle birleşmiştir.
- 19- Birçok doğum sonunda bilge kişi "bütün her şey Vasudeva'dır"²⁹ diyerek Bana gelir; böyle ulu ruhu bulmak çok zordur.
- 20- Tutkuları tarafından yanlış yola sürüklenen insanlar başka tanrılara tapar ve bireysel doğaları gereğince çeşitli dinsel uygulamalar ya-parlar.
- 21 - Bir inanan başka bir göksel biçime tapınmak isterse, ona o sarsılmaz inancı o formla Ben veririm.
- 22- Bu inanç ile o tanrıya tapınır ve istediği şeyleri elde eder ama aslında ona onları Ben vermişimdir.
- 23- Bu cahillerin isteklerinin bir sınırı vardır. O tanrılara inananlar onla-ra gider, Bana inananlar Bana gelir.
- 24- Bilgelikten uzak kişiler, görülmez olan Ben'i gördüklerinde böyle olduğumu sanırlar, Benim en yüce ve hiç değişmeyen biçimimi bilmezler.
- 25- Kendimi Yogamâyâ gücümle gizlediğim için herkese görünmem; cahil kişi Benim hiç doğmamış ve asla değişmeyen olduğumu kav-rayamaz.
- 26- Ey Arcuna, ben geçmişteki, şimdiki ve gelecekteki tüm canlıları biliyorum ama hiç kimse Beni bilmiyor.
- 27- Ey Bhârata, dünyadaki tüm canlılar, tutku ve nefretten doğan hayal perdesinin yarattığı cehaletle doludur, ey düşmanları yenen kişi.
- 28- Fakat zıtlıkların yol açtığı cehaletten kurtulmuş, günahları sona ermiş erdemli kişi, kararlılıkla Bana tapar.

29- Yaşlılık ve ölümden kurtulmaya çabalayarak Bana sığınanlar Brah-ma'yı, Adhyâtma'yı ve Karma'yı idrak ederler.

30- Adhibhüta'da, Adhidaiva'da ve Adhiyacna'da³⁰ olduğumu kavra-yanlar ve Beni akıllarından çıkarmayanlar, ölüm zamanında bile Beni bilirler.

29) *Vâsudeva, Krishna'nın bir adıdır. Vâsu "Vishnu"dur, deva ise "tanrı" demektir. Vâsudeva "Tanrı Vishnu"yu belirtir. Bu beyitte özellikle son yaşamını bitirip Tanrı'ya ulaşan kişinin tanrı olarak Vishnu'yu gördüğü ve her şeyin O'ndan ibaret olduğu vurgulanır.*

30) *Adhibhüta: Fiziksel alan, Adhidaiva: Kutsal alan (Brahma), Adhiyacna: Her canlının kalbindeki tanrısal enerji.*

Arcuna

1- Ey Purushottama, Brahma nedir? Adhyâtma nedir? Karma nedir?

Adhibhüta terimi nedir? Adhidaiva nedir?

2- Ey Madhusüdana, Adhiyacna'nın anlamı nedir, bu bedendeki kim-dir? Özünü kontrol eden, ölüm zamanı seni nasıl idrak eder?

Şrî Bhagavân

3- Değişmez, en yüce element Brahma'dır. Her canlının özü Adhyât-ma'dır; tüm canlıları doğurtan yaratıcı güce de Karma denir.

4- Ey Vara, bütün ölümlü nesneler Adhibhüta' dır; Purusha (Brah-ma) Adhidaiva, içerden tanıklık eden bu bedendeki Ben de Adhiyacna'dır.

5- Ölüm zamanı bedenlerini bırakanlar sadece Ben'i düşündüklerinde Bana karışırlar, bundan hiç kuşku yok.

6- Ey Kaunteya, bir kimse ölüm zamanı neyi düşünürse, o olmuş olarak, bedenini bırakıp, ona kavuşur.

7- Bu yüzden hep Beni düşün ve dövüş! Aklını ve mantığını Bende toplayarak hiç şüphe yok ki Bana kavuşacaksın.

8- Pârtha, aklını Yoga bağıyla bağlayıp devamlı Tanrı'yı düşünen ve başka hiçbir şey düşünmeyen kişi, en yüce kutsal Purusha'ya³¹ erişir.

9- O kişi, her şeyi gören, kadim, her şeyi yöneten, inceden daha ince, bu evreni tutan, şekli bilinmeyen, karanlıktan uzak güneş gibi parla-yanı düşünür.

10- Ve o kişi ölüm zamanı, Yoga gücüyle aklını yoğunlaştırıp, yaşam soluğunu kaşlarının arasında toplar, ayrılır ve parlayan En yüce Varlık'la birleşir.

II - Şimdi de kısaca, Vedaları bilen ermişlerin akshara³² dedikleri duru-mu açıklayacağım. O

ermişler ki tüm isteklerden arınıp, düzenli, sıkı çile yollarını ararlar.

12- Bütün algılamaları kontrol ederek, aklı yüreğin içine alarak, yaşam soluğunu kafada tutup Yoga'da yoğunlaşarak...

31) *Samkhya-Yoga felsefesine göre Evrende iki büyük güç vardır. Biri madde (prakriti) diğeri ise ruh (purusha)dır. Bu ruh, Brahma'dır.*

32) *Akshara: Değişmez, ölümsüz.*

13- ... Om hecesini ve Brahma'yı söyleyerek Ben'i düşünen kişi, bede-nini bırakarak, en yüce konuma yükselir.

14- Pârtha, Ben, sürekli kendini tutup her gün ve her zaman Beni düşü-nen Yogi için kolay erişilebilirimdir.

15- Bana ulaşmakla bu asil ruhlu kişiler, bu fani yeniden doğum ülkesin-den kurtulurlar, çünkü onlar mükemmelliğe erişmişlerdir.

16- Arcuna, Brahma'nın dünyasından da diğer dünyalardan da yine geri gelip doğarsın; ama eğer Bana kavuşmuşsan, Kunti oğlu, o zaman bir daha asla doğmazsın.

17- Brahma'nın bir gününün bin Yuga, keza bir gecesinin de bin Yuga olduğunu bilenler, zaman kavramının özünü biliyor demektir.

18- Görülebilir her şey, Brahma gününün başlangıcında, Görünme-yen'den ortaya çıkar. Onun gecesi başladığında ise varlıklar yine Görünmeyen'e karışıp kaybolurlar.

19- Pârtha, tekrar tekrar doğmuş bu çok sayıdaki varlık, gece geldiğin-de kaybolur, gündüz başladığında ise yeniden doğmaya başlar.

20- Ancak bu Görünmeyen'in ötesinde başka ve ölümsüz bir Görünme-yen vardır. Tüm canlılar yok olsa da O asla yok olmaz.

21 - Bu görülmeyen aksharadır (ölümsüz), o en yüce hedef olarak kabul edilir; Ona ulaşıldığında artık dönüş yoktur. Bu benim en yüce mekânımdır.

22- Pârtha, tüm canlıların onda barındığı ve ondan etrafa yayıldığı bu En yüce Purusha'ya³³ yalnızca muazzam bir bağlılıkla ulaşılır.

23- Bharatarshabha, şimdi sana ölüm zamanı ölüp de geri gelmeyen ve geri gelen Yogileri açıklayacağım.

24- Ateş, parlaklık, gün, aydınlık on beş günlük ay, güneşin kuzey yönün-deki altı ayı; işte bunlarda ölenler Brahma'yı bilerek Brahma'ya giderler.³⁴

33) *Purusha sözcüğü tekrarlanarak biraz tumturaklı bir dil yaratılmış. Eserin bu kısmın-da her türlü öğretilen yararlanılmaya çalışıldığı gözden kaçmıyor. 23'den sonra da bu yine sürüyor.*

34) *Buradan itibaren Brihadaranyaka Upanishad (VI, 2; 15) ve Chandogya Upanishaddan (V, 10; 1) yanlış biçimde aktarılmıştır. Aslında şöyle yazar: "Bunu bilen ve ormanda inançla ibadet*

edenler aleve (cenaze ateşinin) geçerler; alevden güne, günden yükselen yarım aya, bundan güneşin kuzey yönündeki altı ayına, bundan tanrıların dünyasına, bundan güneşe, güneşten parlayan ateşe geçerler. Aklı olan kişi bu ışık ülkelerine gider ve onları Brahma dünyalarına yönlendirir. O Brahma dünyalarında uzun zaman kalırlar. Onlara dönüş yoktur. (Brh. Upa. VI, 2; 15).

25- Duman, gece, karanlık onbeş günlük ay, güneşin güney yönündeki altı ayı; bu sırada ölen Yogiler parlak aya ulaşır ve geri gelirler.

26- Çünkü bu aydınlık ve karanlık yollar, dünya için ölümsüz yollar olarak görülür. Birinci yolla giden gelmez, ikinciyle giden geri gelir.

27- Pârtha, bu iki yolu bilen Yogi'nin asla aklı karışmaz. Bu yüzden Arcuna, her zaman Yoga'ya bağlı kal.

28- Bunu kavrayan Yogi, Vedaların, kurbanların, sıkı çileciliğin, sadaka vermenin sağladığının çok üstüne çıkar; bu en yüksek ve asıl mertebedir.

IX

Şri Bhagavân

1- Kinci olmadığın için sana en büyük gizi söyleyeceğim. Bu bilgiyi, Tanrı 'nın gerçek doğasını bilerek, dünyalık bilgilere bağlı kötülükten kurtulacaksın.

2- Bu, krallık bilgisi ve krallık sırrıdır. Bu en kutsal şeydir. Anlaması kolay, erdem dolu, yapılması kolay ve ölümsüzdür.

3- Bu Dharma'ya inanmayan insanların hali acıklıdır; Bana kavuşama-yarak, devamlı doğum-ölüm döngü yolunda dönerler.

4- Bütün bu genişletilmiş evren, benim görülmeyen bedenimle oluştu-rulmuştur; bütün varlıklar bende durur, ben ise onlarda durmam.

5- Ve aslında onlar bende bulunmazlar, benim muhteşem Yoga'mı gör! Onları ben ayakta tutarım fakat ben onlarda durmam; canlıların iyiliğini sağlayan benim ruhumdur.

6- Nasıl boşlukta gezen rüzgârlar sonunda büyük hava kütesine karı-şırsa, tıpkı bunun gibi bütün canlılar da bende son bulurlar. Bunun üzerinde iyi düşün!

7- Kaunteya, dünyanın sonu geldiğinde bütün varlıklar benim doğama erişerek bir olurlar; kalpa başlangıcı geldiğinde ise ben onları tekrar ortaya çıkartırım.³⁵

35) Kalpa: Bir zaman ölçüsü, yani 8.640.000.000 yıl (Brahma'nın bir günü veya gecesi). Kalpa sonunda yaşam sıfırlanır.

- 8- Onları kendi doğamda (prakriti) tuttuktan sonra tekrar tekrar yara-tırım; bu çok sayıdaki varlığın hepsi de kendi karakterlerinin yönlen-dirmesiyle özgür kalırlar.
- 9- Ey Dhanancaya, bütün bu işler Beni bağlamaz; sanki bu işlerde yabancıymışım gibi tamamen bağımsız olarak otururum.
- 10- Kaunteya, bir denetleyici olarak Benim tarafımdan doğa, canlı-cansız bütün varlıklarıyla yaratılır; bu nedenden dolayı dünya de-vamlı döndürülür durur.
- 11- Aptallar Benim insan biçimimdeki görünüşüme bakarak, Beni dik-kate almazlar; en büyük varlık olan Benim, yaşayan varlıkların efendisi olduğumu bilmezler.
- 12- Umutları boş, davranışları boş ve düşünceleri boş olan bu insanlar, şeytansı bir karakterin aldattıcılığına bağlanır kalırlar.
- 13- Ancak, ey Pârtha, Benim tanrısal karakterimi bilen yüce ruhlu insanlar da vardır; onlar Benim, bütün varlıkların ölümsüz yaratı-cısı olduğumu bilerek, Beni bölünmemiş bir düşünce içinde se-verler.
- 14- Onlar, her zaman Bana dua ederler, verdikleri söze bağlılıkla Bana varmaya çalışırlar; itaatle bana saygı göstermeye devam ederler.
- 15- Ve bilgi kurbanıyla başka tapıncılar, yüzü evrenin her tarafına bakan Bana, birer birer birçok yoldan tapınma çabalarını sürdür-rürler.
- 16- Sunak benim, kurban benim; ben hem tanrılara sunulan kurban hediyesiyim hem de şifalı otum. Kutsal sözler benim, kurban yağı benim; ben hem ateşim hem de ateşe atılan sunağım.
- 17- Ben bu evrenin babası, anası, büyükbabası, destekleyicisiyim. Bili-nen her şey Benim, Ben saflığım, Om hecesiyim, Rig, Sâma ve Yacur Veda'yım.
- 18- Ben gidilecek Yol'um, koruyucuyum, Efendi'yim, gözleyenim, barı-nağım, sığınağım, Dost'um; Başlangıç ve Son'um, huzur yeriyim, canlıların deposuyum, ölümsüz Tohum'um.
- 19- Ben sıcaklık yaratırım, yağmuru tutar ve serbest bırakırım; ölümsüz-lük de Ben'im ölüm de, varlık da Benim yokluk da Arcuna.
- 20- Üç Veda'yı bilen ve Soma içen insanlar vardır, onlar günahattan arınmışlardır; kurban yoluyla cennete gitmek isterler. Onlar, tanrıla-rın başı İndra'nın kutlu cennetine giderek, gökler göğünde tanrısal zevklerle mutlu olurlar.
- 21- O geniş cennetin tadını aldıktan soma, işlerinin ödülü bir sona erer ve ölüm dünyasına girerler. Böylece Üç Veda'nın belirlediği görevi izleyerek, tutkularının emirlerini izleyen gidip-gelme yolunu elde ederler.³⁶

36) Eski inançlar nazik bir dille eleştiriliyor.

- 22- Başkasına bağlı olmadan beni düşünen insanlar ise bana taparlar; ben de onların, her zaman, ihtiyaçları olan kazanımlarını verir ve emniyet altında tutarım.

- 23- İçlerindeki inançla başka tanrılara tapanlar da, aslında kurala bağlı olmadan Bana tapmaktadırlar, ey Kunti oğlu!
- 24- Çünkü Ben, bütün tapınmaların sahibi ve efendisiyim; fakat onlar 'Benim şanlı Gerekliğimi' bilmediklerinden, yeniden doğuş zinci-rine batardlar.
- 25- Tanrılara tapanlar tanrılara gider, atalara tapanlar atalara, aşağı ruhlara tapanlar aşağı ruhlara gider, Bana tapanlar ise Bana gelir-ler.
- 26- Bana inançla bir yaprak, bir iek, meyve hatta su sunan bir kimse-den, dindarlıkla ve saf bir ruhla sunduğu için, hoşnut olurum.
- 27- Kaunteya, ne yaparsan, ne yersen, ne kurban edersen, ne verirsen ve neyin ileciliğini yaparsan benim için yap.
- 28- Böylece iyi ve kötü meyveler doğuran Karma bağlarından kurtulur-sun; derin yoga çabalarıyla ruhun zgr olur ve Bana ulaşırsın.
- 29- Ben bütün varlıklarda aynıyım, bana hiçbiri tiksindirici veya sevimli gelmez. Fakat Bana bağlılıkla tapınanlar Bana katılırlar ve Ben de onlardayım.
- 30- Ayrıca, eğer en büyük günahkâr bile Bana içtenlikle tapırsa, o iyi kişi olarak kabul edilir, zira kesin bir eğilim göstermiştir.
- 31- O kişi hemen erdemli bir ruha kavuşur, sonsuz huzuru bulur; Kaunteya, kabul edersin ki Bana tapınan kişi asla mahvolmaz.
- 32- Çünkü Pârtha, Bana sığınmaya gelenler, aşağı sınıftan da olsalar, kadın, Vaişya veya şdra da olsalar, hepsi de En yüce Yol'a erişe-ceklerdir.
- 33- Bana tapan ne kadar çok soylu Brâhman ve büyük ermiş krallar var böyle! Bu sonlu keder dünyasına gelmiş olan sen, Beni sev!
- 34- İstedini ve bağlılığını Bana ver, Bana kurban sun, Bana tapın; ruhun böyle bağlı olarak Beni ara, Bendeki son barınak için...

X

şri Bhagavân

- 1- Benim yüce sözümü dinle ey Mahâbâhu, sevgi dolu olduğundan ve senin iyiliğin için onları anlatıyorum.
- 2- Ne tanrılar ne de büyük ermişler benim başlangıcımın sırrını bilirler; çünkü ben hem tanrıların hem de büyük ermişlerin başlangıcı olan ilk nedenim.
- 3- Benim doğmamış ve başlangıçsız olduğumu ve bütün dünyaların Efendisi olduğumu bilen ölümlü, bütün günahlardan kurtulup zgr kalır.

- 4- Kavrama gücü, bilme yetisi, sessizlik, sabır, doğruluk, iç uyum, tutkuların yok olması, neşe, keder, varlık, yokluk, korku, korku-suzluk. ..
- 5- ... şiddetsizlik, hep aynı kalma, kanaatkârlık, çilecilik, cömertlik, onur ve onursuzluk: Bunlar tüm varlıkların düştükleri durumlardır ve hepsi de benden kaynaklanır.
- 6- Çok eski zamanların yedi ermişi ve insan ırkının dört atası olan Manular da aynı şekilde, benim aklımın ürünüdürler; bu insanların dünyası da onlardan meydana geldi.
- 7- Bu güçlü Yoga'yı bilen, Benim gerçekliğimi bilir. O kişi, hiç değiş-meyen Yoga ile bağlı olduğu yerde, bütün şüphelerden kurtulmuş-tur.
- 8- Ben herşeyin kaynağım, her şey Benden doğar-yükselir; bilge kişi böyle düşünerek Beni sever, Bana tapar.
- 9- Düşünceler Benden, yaşamlar Bendendir; onlar birbirlerini karşılıklı bilinçlendirirler; daima Beni konuşarak mutlu olur ve sevinirler.
- 10- Bana her zaman derin düşünceyle bağlı olup, sevgiyle tapanlara, Bana ulaşabilecekleri Yoga bilgeliğini bahşederim.
- 11 - Bilgisizlikten doğan karardığı bilgeliğin ışıyla dağıtmak için, kalple-rinde yer alır, üstlerine rahmetimi yağdırırım.

Arcuna

- 12- Sen, En yüce Brahman, En yüce Sığınak, Büyük Saflaştırıcı, Kutlu Varlık, Tanrıların İlki, Doğmamış ve Herşeyi Saran'sın.
- 13- Bunu tüm ermişler, kutlu elçi Narada, Asita, Devala, hatta Vyâsa da söylemişlerdi; şimdi bizzat Sen açıklıyorsun.
- 14- Ey Keşava, söylediğin herşeye inanıyorum; ey tanrı, Senin gerçekli-ğini ne tanrılar ne de şeytanlar bilirler.³⁷
- 15- Varlıkları Yaratan, canlıların Yöneticisi, Tanrıların Tanrısı, Evrenin Efendisi, En yüce Purusha, ancak Sen kendin, kendin sayesinde, kendini bilirsin.
- 16- Bu yüzden, bu dünyaları saran varlığının görünüşlerini, bana en ince ayrıntısına kadar açıkla.
- 17- Ey Yoga'nın Efendisi, sürekli derin düşünceyle Seni nasıl bilece-ğim? Kutlu efendim, bu durumda Senin hangi biçimlerini kavrayabilirim?
- 18- Ey Canârdana, bana bir kez daha Yoga gücünü ve ihtişamını anlat; çünkü senin ölümsüzlük içkisi amrita gibi sözlerine doymuyorum.

Şri Bhagavân

19- Hey, sana göksel benliğimin büyüklüğünü anlatacağım; ey Kuruların en iyisi, Benim en yüce madde olan büyüklüğümün sonu-sınırı yoktur.

20- Ey Gudâkeşa, Ben her canlının içinde barınan ruhum; Ben her canlının başı, ortası ve sonuyum.

21- Adityalar içinde Vishnu'yum, ışıklı cisimler içinde Güneş'im; Ma-nidarın arasında Marîçi, yıldızların arasında Şaşî'yim.³⁸

22- Vedalardan Sâmaveda'yım, tanrılardan İndra; duyulardan akılım, canlıların bilinciğim.

23- Rudralar arasında Şankara'yım, Yaksha ve Râkshasalar içinde Vitteşa'yım; Vasular arasında Pâvaka, dağlar arasında Meru dağıyım.³⁹

37) *na hi te bhagavanvyaktim vidurdevâ na dânavâh.*

"vyakti" sözcüğü bilinirlik, görünüş, ortaya çıkış gibi anlamlara geliyor. Ben "gerçeklik" biçiminde karşıladım. Ayrıca, burada tanrıların (devâh) yanında, şeytanlar için Dânavâlar sözcüğü kullanılmış. Bu sözcük, (Asuralar, Daityalar gibi) diğer ifrit grupları ile eş anlamlı tutulmuş.

38) *Adityalar, Rigveda'da tanrıça Aditi'nin oğulları olarak gözüktür. Öncelikle Mitra, Aryaman, Bhaga, Varuna, Daksha ve Artışa sayılır. Sonraki edebiyatta sayıları artar. Vishnu'nun cüce formu, Kaşyapa ile Aditi'nin oğludur ve dolayısıyla bir Aditya'dır. Ravi = Güneş. Fırtına tanrıları Marutlar içinde de Krishna'nın Marut hali Marîçi'dir. Şaşı = Ay.*

39) *Rigveda'da Rudra "gürleyen, korkunç" anlamına gelen bir fırtına tanrısıdır. Rudra, sonraki mitolojide Şiva haline gelir. Sonraki mitolojide sayıca da çok Rudra vardır. Vitteşa, zenginlik tanrısı Kubera'nın bir adıdır ve en zararsız Râkshasa'dır. Sekiz üyeli bir başka parlak tanrı grubu içinde Pâvaka, Agni'dir. Meru da dünyanın merkezinde olan ve tepesinde İndra'nın cenneti olan dağdır.*

24- Evsel dinadamları arasında beni Brihaspati olarak başta say, ey Pârtha; ordu komutanları arasında Skanda'yım, su birikintilerinden Okyanus'um.⁴⁰

25- Büyük ermişlerden Bhrigu'yum, dualardan kutsal Om hecesiyim; kurbanlardan Capa kurbanı, sabit nesnelerden Himâlaya dağıyım.⁴¹

26- Bütün ağaçlar arasında Aşvattha ağacıyım; tanrısal ermişlerden Nârada'yım; Gandharvalar içinde Çitraratha, Siddhalar içinde ermiş Kapila'yım.⁴²

27- Atlardan beni, ölümsüz varlığı, Uççaiḥśravas olarak bil; fillerden İndra'nın fili Airavâta'yım, insanlar arasında ise kralım.⁴³

28- Silahlardan Vacra'yım, ineklerden Kâmadhuk'um; ben üretici Kandarpa'yım, yılanlar arasında Vâsuki'yim.⁴⁴

29- Yılanlar arasında Ananta'yım, deniz canlıları arasında Varuna'yım; atalardan Aryaman'ım, yöneticilerden de Yama'yım.⁴⁵

- 30- Daityalar içinde Prahlâda'yım, ölçülebilir şeyler içinde Zaman'ım; yabanıl hayvanlar içinde Hayvanlar Kralı'yım, kuşlar içinde Garuda'yım.⁴⁶
- 40) Brihaspati, tanrılarla insanlar arasında bir arabulucu olan, kişileşmiş dindarlığı simgeleyen tanrıdır. Skanda, savaş tanrısıdır ve Şiva'nın oğludur (diğer adı Karttikeya'dır).
- 41) Farklı farklı ermişler olduğundan bir sonraki beyittekiyle ayrı olmak üzere Bhrigu'dan sözedilmiş. Capa, mırıldanarak sunulan kurbandır.
- 42) Aşvattha, altında atların dinlendiği (aşva+sthâ) gölgesi bol bir ağaçtır. Narada, tanrılarla insanlar arasında habercidir. Göksel müzisyen ve dansçılar olan Gandharvalar içinde en ünlüsü Çitraratha'dır. Siddhalar da, yarı tanrısal olup gökte yaşayan kutsal yara-tıklardır. Bunların en ünlüsü de Kapila'dır.
- 43) Uççaiḥśravas, tanrı İndra'nın beyaz renkli atıdır.
- 44) Vacra, İndra'nın şimşek biçimindeki silahıdır. Kâmadhuk, Hint mitolojisinin, istenilen herşeyi veren mucizevi ineğidir. Kâmadhenu veya Surabhi de denir. Ermiş Vasishtha'ya aittir. Kandarpa, aşk tanrısı Kâma'nın bir adıdır. Vâsuki, okyanusun çalkalanması efsanesinde, tanrılarla şeytanların çalkalama ipi olarak kullandıkları ünlü bir yılan kralıdır.
- 45) Bir başka yılan kral Ananta (Şesha)dır. Sonsuzluk yılanı olup, tanrı Vishnu'nun üzerinde yattığı yataktır. Okyanus tanrısı Varana, işlevi ve karakteri biraz küçültülerek burada, bir deniz canlısı olarak gösterilmiş. Aryaman "dost" anlamına gelir ve Vedik dönemdeki Adityalardan biridir. Ölüm tanrısı Yama, kendi ülkesinin yöneticisidir. Bir ara adalet tanrısı Dharma ile özdeşir.
- 46) Daitya Prahlâda, Vishnu inanmanı olan bir Daitya'dır. Babası Hiranyakaşipu'nun, inancından caydırmak için yaptığı tüm zulümlere inancıyla katlanır. Hayvanlar kralından kastedilen "aslan"dır. Garuda ise, Vishnu'nun binek hayvanı olan, yarı insan yarı kuş, efsanevi bir yaratıktır.

31- Temizleyenlerden Rüzgâr'ım, silah taşıyanlardan Râma'yım; balık-lardan Makara'yım, nehirlerden Cahnavi'yim.⁴⁷

32- Yaratılışların başlangıcı, sonu ve ortası benim Arcuna; bilgiler içinde En yüce Ruh bilgisiyim, çağrılar arasında sözüm.

33- Sesler içinde A sesiyim, bir birleşik kelimenin dvandva'sıyım; ben hiç bitmeyen Zaman'ım, heryöne bakan Yaratıcı'yım.⁴⁸

34- Herşeyi çalıp giden Ölüm'üm ve gelecekte var olacakların Kayna-ğı'yım; kadınlardan söz olan kutlu Vâç'ım, belleği güçlü ve çok sabırlı olanım.

35- Aynı şekilde Ben, şarkılar içinde Brihat şarkısıyım, şiir ölçüleri içinde Gâyatri'yim; aylar içinde yılın ilk ayıyım, mevsimler içinde, çiçeklerin bol olduğu mevsimim.⁴⁹

36- Kumar aldaticılığı Benim, parlaklıkların içindeki ılık Benim; Ben zaferim, Ben müthiş çabalarım; canlıların yaşam özüyüm.

37- Vrishni soyu içinde Vâsudeva'yım; Pândular içinde Dhananca-ya'yım; Ermişler içinde Vyâsa, şairler içinde ise Kavi Uşanâ'yım.⁵⁰

- 38- Boyun eğdirtenlerin asasıyım; yenmeyi isteyenlerin bilgelik politika-sıyım; esrarlı şeylerin sessizliğiyim; bilgili olanların bilgisiyim.
- 39- Ve dahi Arcuna, bütün varlıkların tohumu Benim; canlı-cansız hiç-bir varlık Bensiz var olamaz.
- 40- Benim kutsal büyüklüğümün sınırı yoktur; bu Benim tarafımdan söylenenler, büyüklüğümün sadece kısa bir açıklamasıdır.
- 41- Güçlü ve iyi olan, güzel ve muhteşem ne varsa hepsi de, bil ki, Benim ihtişamımın yansımasıdır.
- 42- Ne var ki bu çeşitliliği bilmenin Sana yararı nedir? Bütün bu evreni Benim koruyup gözettiğimi bilmek yeterlidir.
- 47) *Büyük savaşçı Rama, Râmâyana Destanı'nın kahramanıdır ve o da Vishnu'nun bir bedenlenmesidir. Makara, tanrı Varuna'nın binek hayvanı olup, timsah, yunus balığı karışımı hayali bir deniz canlısıdır. Cahnnavî ise, Ganj nehrinin bir adıdır.*
- 48) *Dvandva, zıtlıkların çiftini gösteren bir bileşik sözcük biçimidir. Yaratıcı için Dhâtri sözcüğü kullanılmış.*
- 49) *Brihatsâma "Büyük Şarkı" anlamına geliyor. Gâyatri ise, ilahilerin okunduğu bir ölçü biçimidir.*
- 50) *Krishna'nın geldiği soy Vrishni soyudur. Dhanancaya Arcuna'dır ve o da Kuru soyunun Pându kanadındandır. Mahâbhârata'nın yazarı olan Vyâsa'yı da eksik bırakma-mak için adını anmış. Kavi Uşanâ da eski bir şair ermiş adıdır.*

XI

Arcuna

- 1- Bana lütfedip anlattığın öz ile ilgili gizli bilgileri dinledim; şimdi bilgisizliğim ortadan kalktı.
- 2- Gözleri lotus yaprakları gibi olan Sen'den, ayrıntılarıyla, canlıların nasıl ortaya çıkıp kaybolduklarını ve Senin tükenmez büyüklüğünü işittim.
- 3- Ey Yüce Efendim, kendini bu biçimde açıkladın. Ancak, ey insanla-rın en iyisi, ben senin Tanrı biçimini görmek isterim.
- 4- Efendim, ey Yoga'nın Efendisi, eğer benim tarafımdan görülmesi uygunsa lütfen bana ölümsüz biçiminizi gösterin.

Şri Bhagavân

- 5- Pârtha, benim sayısız renk ve biçimlerdeki türlü türlü tanrısal görü-nüşlerimin yüzlercesine, binlercesine bak!

- 6- Ey Bhârata, şu Adityalara, Vasulara, Rudralara, Aşvinlere ve Marutlara bak. Daha önce hiç görmediğin şu sayısız mucizeyi gör!
- 7- Ey Gudâkeşa, bugün burada, hareket eden etmeyen tüm evrene bak; canın neye isterse ona bak, hepsi de Ben'de toplanmıştır.
- 8- Ancak bu ölümlü gözlerinle Beni asla göremezsin. Sana doğaüstü bir görüş kazandıracağım. Benim tanrısal Yoga'ma bak.

Sancaya

- 9- Ey kral! Yoga'nın Büyük Efendisi Hari, böyle konuştuktan sonra, Pârtha'ya, en yüce Tanrısal Biçimini gösterdi.
- 10- Birçok yüz ve göz, birçok mucizevî görünüş, ı ışık saçan mücevherler, çok sayıda kalkmış parlayan savaş silahları,
- 11- Göksel elbiseler ve çelenkler, göksel parfümlerle yıkanmış bedenler, her türlü olağanüstü şeylerle kaplı olarak, sonsuz tanrısallığıyla bütün yönlerde bakıyordu.
- 12- Bu En yüce Ruh'un parlaklığı, ancak o anda gökte doğacak binler–ce güneşin parlaklığıyla kıyaslanabilirdi.
- 13- Pândava, nihayet, tanrılar tanrısının bedeninde duran büyük birliği ve evrendeki bütün çeşitliliği bu parlaklığın içinde gördü.
- 14- Hayretle dolan ve tüyleri diken diken olan Dhanancaya, ellerini birbirine kavuşturup diz çökerek Tanrı'ya seslendi:

Arcuna

- 15- Tanrım, Senin bedeninde bütün tanrıları ve sınırsız sayıdaki yaratık-ları, lotusun içindeki Yüce Brahma'yı,⁵¹ tüm ermişleri ve parıldayan yılanları görüyorum.
- 16- Ey Evrenin Efendisi, ben senin sayısız kolunu, karnını, ağzını ve gözünü görüyorum. Sonsuzca her yöndesin ve Senin ne başım, ne ortanı ne de sonunu görebiliyorum, ey Evrensel Biçim.
- 17- Başında tacın, elinde topuzun ve diskin; parlaklığın heryeri aydınlatıyor; her yerde güneş ve ateş parlaklığı var ve ben, bakılması olanak–sız olan Sana bakıyorum.
- 18- Düşünceme göre Sen ölümsüzsün, bilinen herşeyin En Yücesi'sin, evrendeki son sığınak, ölümsüz Dharma'nın⁵² koruyucususun; Sen Temel Prensip'sin.
- 19- Başlangıçsız, ortasız ve sonsuz olan Seni görüyorum. Tükenmez gücünü, sayısız kollarım, güneş ve ay olan gözlerini, kendi kendine oluşmuş ve bu dünyayı ısıtan parlak ağzını görüyorum.
- 20- Yer, gök, aradaki boşluk ve tüm yönler sadece Seninle doludur; Senin mucizevi korkunç

biçimini gören üç dünya da Senin önünde titrer.

21 - Tanrılardan oluşan gruplar Sana gelir, korku içinde ellerini kavuştu-rarak Sana dua ederler. Maharishiler ve Siddhalar Sana gelir, şarkı-larla övgü dolu dualar okurlar.

22- Rudralar, Adityalar, Vasular, Sâdhya-lar, Vişvalar, Aşvinler, Marut-lar, Atalar, Gandharva grupları, Yakshalar, Asurlar ve Siddhalar hayretle Sana bakmaktadırlar.⁵³

23- Ey Mahâbâhu, senin birçok ağız, göz, kol, bacak, ayak, karın, sayı-sız dişten oluşan bu geniş ve korkunç biçimini gören dünyalar titrer-ler; ben de titrerim.

24- Ey Vishnu! Senin göğ-e varan görüntünü, birçok renklerle yanan bedenini, geniş açılmış ağzını, ateş gibi yanan gözlerini görüyorum ve kalbim korkuyla titriyor; takatim ve huzurum kalmadı.

51) *Vishnuculara göre, Yarattıcı Tanrı Brahma, Vishnu'nun göbeğinden doğmuştur ve bir lotusun üstünde oturuyor olarak gösterilir. Vishnu taraftarları böylece Vishnu'yu en yüksek mertebeye yükseltmiş olurlar.*

52) *Dharma: Tüm evreni ayakta tutan ahlak ve doğruluk kanunu. Adalet, hak, hukuk, erdemlilik, töre, din.*

53) *Mitolojideki temel ikinci sınıf yaratık grupları sayılmaktadır.*

25- Zamanın yok edici ateşine benzeyen ağızlarındaki korkunç dişleri görünce yönümü yitiriyor, huzur bulamıyorum; ey tanrılar Tanrısı, Evreni Saran, bana merhamet et!

26- Dhritarâshtra'nın bütün oğullan, diğer krallarla birlikte Bhîshma, Drona, Sütaputra (Karna) ve bizim tarafın baş savaşçıları...

21- ... süratle Senin dişli korkunç ağzından içeri giriyorlar. Bazıları dişlerinin arasında eziliyor ve kafaları parçalanıyor.

28- Hızla akan sel sulan nasıl akıp okyanusa kanşırsa, bu bizim dünyalık kahramanlar da Senin yanan ağızlarına öyle akıp giderler.

29- Kanatlı böcekler nasıl süratle uçup yanan bir ateşin içine dalıp ölürlerse, bu insanlar da yok olmak için Senin ateşine süratle koş-maktalar.

30- Sen alevli ağızlarınla her taraftaki insanları yalayıp yutarsın. Vishnu, korkunç parlaklığın, içini ışıkla doldurarak, tüm evreni yakıyor.

31- Böylesine korkunç biçimle bana kim olduğunu söyle. Tanrılar mü-kemmeli, sana tapıyorum, acı bana. Temel Ruh, seni bilmek istiyo-rum, çünkü yaptıklarını anlamıyorum.

Şri Bhagavân

32- Ben bütün dünyaları yok eden alevli Zaman'ım (Kala). Amacım buradaki insanları öldürmektir. Sen olmasan da buradaki savaşçıların hepsi ölecekler.

33- Bu yüzden doğrul ve onurunu kurtar. Düşmanlarını yen ve krallık zevkine eriş. Onları Ben zaten öldürdüm, sen sadece aracı ol, ey Savyasâçin.⁵⁴

54) *Arcuna'nın "sol eliyle yay geren" anlamına gelen adı.*

34- Drona, Bhîshma, Cayadratha, Karna ve diğer cesur savaşçılar Benim tarafımdan zaten öldürüldüler. Korkma, öldür onları; savaşta düşmanlarını yeneceksin.

Sancaya

35- Keşava'nın bu sözlerini işiten Arcuna, titreyen ellerini kavuşturarak, itaatle onun önünde eğildi ve korku dolu haliyle Krishna'ya konuştu.

Arcuna

36- Ey Hrişikeşa, tüm evren Senin adının ve şanının şarkısını söyleyerek mest oluyor; tüm Râkshasalar korkuyla kaçışıyor, Siddhalar ise Senin önünde eğiliyorlar.

37- Ey Soylu Ruh, sana nasıl tapınmasınlar ki, Sen yaratıcı Brah-man'dan bile üstün olduktan sonra? Sonsuz Efendi, tanrılar Tanrısı, evrenin sığınağı. Sen Var olan, Var olmayan ve ikisinin ötesindekisin.⁵⁵

38- Sen tanrıların ilki, temel Varlık,⁵⁶ bu evrenin son sığınağısın. Sen bilen ve bilinensin, en yüce Kat'sın. Sonsuz biçiminle tüm evreni kaplarsın.

39- Sen tanrı Vâyü, Yama, Agni, Varuna, Şaşânka ve Pracâpati'sin;⁵⁷ keza herkesin atalarısın. Sana bin kez selâm ederim, Sana bin kez saygı sunarım.

40- Benim önümde ve arkamda olan Sana sevgiler, her yönde olan Sana taparım, ey herşeyin tanrısı. Ölçülemez derecede güçlü tanrı, sonsuz yaratıcı, Sen herşeyin içindesin, Sen herşeyisin.

41- Eğer haddimi bilmeyerek küstahça veya dostça sana "hey Krishna! Yadu oğlu!" veya "Dostum!" dediysem, bu benim Senin yüceliğini bilmememdendir.

42- Eğlenirken, oyun oynarken veya dinlenirken, otururken ya da ye-mekte, yalnızken veya başkalarının yanında sana bir saygısızlık yaptıysam, alaycı davrandıysam, lütfen beni affet, ey Açıyuta, ey ölçülemez olan!

43- Sen, canlı cansız tüm dünyanın Baba'sı, tapınılmaya değer gurular Guru'susun. Üç dünyada da senin benzerin yoktur, ey ölçülemez olan, kim senden daha büyük olabilir?

44- Bu yüzden senin önünde eğiliyor ve ayaklarına kapanıyorum; duaya lâıyk olan Sana dua ediyorum. Ey Tamım, bir babanın oğluna, bir dostun dostuna, bir âşığın âşığına olduğu gibi bana merhametli ol!

45- Kimsenin görmediğini gördüm, mutluyum fakat korku içindeyim. Tanrım, öteki biçimine dön. Ey tanrılar Tanrısı, Evreni Kaplayan, bana merhamet et!

55) *sadasattatparam yat ifadesi, Rigveda X, 129'daki nâsadâsıt na sadâsıt tadânîm ifadesine benzer şekilde verilmiştir.*

56) *Bazıları Purusha'yı "en eski insan" diye çevirmiş. Ben "temel varlık" biçimini daha uygun*

buldum.

57) *Vâyu: Rüzgâr Tanrısı, Yama: Ölüm Tanrısı, Agni: Ateş Tanrısı, Varuna: Okyanus Tanrısı, Şaşânka: Ay Tanrısı, Pracâpati: Yaratıcı Tanrı, Brahma'nın ilk biçimi.*

46- Seni tekrar tacın, topuzun ve diskinle görmek için can atıyorum; bana tekrar dört kollu biçimini göster, ey Evrensel Biçimin bin kollu tanrısı.

Şrî Bhagavân

47- Senden hoşnut olarak sana, kendi Yoga gücümle, parlak, sonsuz, ilksel ve en yüce biçimimi gösterdim Arcuna. Benim bu biçimimi daha önce hiç gören olmadı.

48- Ne Vedalar, ne ayinler yoluyla, ne çilecilik, ne sadaka, ne kurban töreni, ne de meditasyonla benim bu biçimim görülebilir. Onu sen–den başka bu dünyada kimse göremez, ey Kuru yiğitlerinin en güçlüsü!

49- Benim korkunç biçimimden dolayı şaşırma, korkma. Korkudan uzak ol ve kalbin huzur içinde Bana tekrar dostça bak.

Sancaya

50- Böyle söyleyen Vâsudeva, Arcuna'ya yemden eski biçimini göster–di. Şefkatli halini alan Soylu Ruh, korkmuş durumdaki Arcuna'yı teselli etti.

Arcuna

51- Ey Canârdana, Seni tekrar insan biçiminde görmekle korkudan kurtuldum ve eski halime geri döndüm.

Şrî Bhagavân

52- Senin gördüğünü, Benim biçimimi görmek çok zordur. Doğrusu senin gördüğünü görmeye tanrılar bile can atıyor.

53- Ne Vedalarla, ne çileci yaşamıyla, ne sadaka vererek, ne de kurban sunakları sunarak senin gördüğünü görmek mümkündür.

54- Ancak, ey Arcuna, sürekli olarak Bana bağlılıkla Beni böyle bilmek mümkündür; beni doğrulukla bilerek Bana kavuşmak mümkündür, ey Paramtapa.

55- Tüm yaptıklarını Benim için yapan, sonunu Bende gören, Bana bağlı, başka bağlardan kurtulmuş, hiçbir şeye kini olmayan kişi Bana kavuşabilir, ey Pândava.

XII

Arcuna

1- Devamlı Sana bağılı olarak senin yolunda yürüyenler mi, yoksa Senin görünmeyen sonsuzluğuna inananlar mı daha iyi Yoga halin–dedirler?

Şri Bhagavân

2- Ateşli bir biçimde bana inanan ve her zaman derin düşünceyle bana bağlanıp, düşüncesini bende yoğunlaştıranı en iyi Yogi sayanın.

3- Ancak Değişmez, Kavranmaz, Görülmez, Herşeyi Saran, Anlaşılmaz, Temel Değişmez İlke, Kımıldamaz ve Hep Aynı Kalan'a tapanlar...

4- ... duyularını kontrol edenler, herkese karşı aynı davrananlar, tüm canlıların iyiliğini isteyenler de Bana kavuşurlar.

5- Şüphesiz düşüncelerini Görünmeyen'e bağlayanların yolu zordur, çünkü O, bu fiziksel bedenlerle çok zor görülür.

6- Ancak, yaptıkları her işi Bana adayan, Bende yoğunlaşıp Bana tapan, Beni düşünen, hep Bana bağılı kalan...

7- Akıllan hep Bende olan kişileri, bu dünyalık yaşamın doğum–ölüm okyanusundan hemen kurtarırım, ey Pârtha.

8- Bu yüzden aklını Bende tut, bırak bilincin Bende kalsın. Bundan sonra Bende yaşayacaksın, bundan hiç kuşku yok.

9- Fakat eğer aklını Bende tutamıyorsan, o zaman bunu sağlamak için Yoga pratiği yolunu kullan, ey Dhanancaya.

10- Eğer bu pratikleri yapamıyorsan bütün işlerini Bana ada. Bütün işlerini Bana adadığında mükemmelliğe ulaşacaksın.

11- Eğer bunu da yapamıyorsan, o zaman aklını kontrol edip, eylemleri–nin meyvesini istemeyerek Bana sığın.

12- Bilgi pratikten, meditasyon bilgiden, işlerin meyvelerinden vazgeç–me meditasyondan daha iyidir; böylesi bir teslimiyeti huzur izler,

13- Kimseye kin beslemeyen, herkese dost, bencillik ve kibirden uzak, zevkte ve acıda hep aynı kalabilen, affedici kişi...

- 14- ... bu her zaman huzurlu Yogi, kontrollü, kararlı aklı ve mantığı hep bende olarak Benim müridimdir, Benim sevgilimdir.
- 15- Kimse o kişiden kaçmaz, o da kimseden kaçmaz ve o, neşe, öfke, korku ve heyecandan kurtulmuştur; bu haliyle Benim sevgilimdir.
- 16- Hiçbir şey beklemez, saftır ve iyi çalışır, bağımsızdır, kendi halinde-dir; o tüm amaçlı başlangıçlardan vazgeçmiştir, o Benim müridimdir, o Benim sevgilimdir.
- 17- O kişi ne sevinir ne de nefret eder; ne kederlenir ne de tutkuya kapılır. O iyiye kötünün ötesindedir; böyle bir mürid Benim için pek sevgilidir.
- 18- O kişi dosta düşmana aynıdır; onun için onur ve onursuzluk, soğuk ve sıcak, mutluluk ve mutsuzluk birdir; o bağlılıktan uzaktır.
- 19- O kişi kusurda ve övgüde dengededir; az konuşur, kaderine razıdır. Ev bağlılığı yoktur, aklı sağlamdır; böyle mürid Benim için pek sevgilidir.
- 20- Ancak, En yüce amaç olarak gözettiğim, Benim abıhayat gibi öğreti-lerimi izleyen inanç sahipleri, Benim için kat kat sevgilidirler.

XIII

Şrî Bhagavân

- 1- Ey Kaunteya, bu bedene "alan" denir; bunu bilene ise, "alanı bilen" derler.
- 2- Ey Bharata, şunu bil ki Ben tüm alanları bilenimdir. Alan bilgisini ve Alanı Bileni, Gerçek Bilgi olarak kabul ederim.
- 3- Sana alanı, alanın doğasını, değişimlerini, her birinin nereden geldi-ğini, alanı bilen ve onun güçlerini kısaca anlatacağım, dinle!
- 4- Bu, ermişler tarafından çeşitli yollarla ve çeşitli ilahilerle dile getiril-miştir. Brahmasütraların mantıklı ve ikna edici sözlerinde de vardır.
- 5- Beş gizli element, benlik, akıl, İlksel Madde, on organ, düşünce gücü, beş duyunun beş duyu organı...⁵⁸
- 6- ... arzu, nefret, zevk, acı, beden, bilinç, sebat; buna, kısaca, birleşik alan ve onun değişimleri denir.
- 7- Gururun yok olması, ikiye bölünme, şiddetsizlik, affedicilik, dürüstlük, hocaya hizmet, saflık, metanet, kendini kontrol...
- 8- ... duyu zevklerine bağlılıktan kurtulma, bencilliğin kaybolması; doğum, ölüm, yaşlılık, hastalık ve ıstırapın yarattığı keder durumları-nın farkına varma ...

58) Beş element: Eter, hava, ateş, su, toprak. Beş duyu: Ses, dokunma, renk, tat, koku.

9- ... bağıllığın kaybolması, oğul, kadın, ev gibi bağıllıklardan kurtulma, aklın güzel-kötü tüm durumlarda hep aynı dengede kalması...

10- ... Bana, asla değişmeyen bir disiplinle bağlanma, ıssız yerlere çekilme, sıradan insanlardan kaçınma...

11 - Kendini bilmede ısrarcılık, Gerçeğin Bilgisini görme; bütün bunlara bilgi, bunların dışındakilere ise cehalet denir.

12- Sana bilinmesi gerekeni anlatacağım; bunu bilen kişi kurtuluşa erişir. O, başlangıçsız olan En yüce Brahma'dır; Onun ne Sat ne de Asat olduğu söylenir.⁵⁹

13- Onun elleri ve ayakları her yeredir; gözleri, başları ve yüzleri her yeredir, kulakları her yeredir, O her şeyi sarar.⁶⁰

14- Tüm duyulardan uzak olduğu halde tüm duyulan sezer; bağısız olduğu halde herşeyi geçindirir; niteliksiz olduğu halde tüm nitelikleri bilir.

15- O tüm canlıların dışındadır ve içindedir, O hareket eder ve etmez; görülmeyendir, algılanamaz; hem uzaktadır hem de yakında.⁶¹

16- Bölünmeyen olduğu halde kendisini tüm canlılara bölmüştür. O, canlıları geçindiren, yok eden ve tekrar yaratan olarak bilinmelidir.

17- O, karanlığın ötesindeki, ışıkların ışığıdır, öyle derler; bilgi, bilginin amacı ve bilgiyle bilinendir; O, her canlının kalbindedir.

18- Sana kısaca alanı, bilgiyi ve amacını anlattım. Bunu bilerek Bana inananlar Bende kaybolurlar.

19- Her ikisi de başlangıçsız olan Prakriti ve Purusha'yı bil! Keza Prakriti'den doğan bütün biçimleri ve nitelikleri de bil!

20- Prakriti'nin, eylemin, eylem aracının ve eylemcinin arkasındaki güç olduğu söylenir. Purusha'nın ise, zevk ve acı hislerinin ardındaki neden olduğu söylenir.

21- Purusha Prakriti'de bulunduğunda, Prakriti'den doğan niteliklerin tadını alır. Bu niteliklere bağıllık, kişinin iyi veya kötü doğumlarının nedeni olur.

22- Bu bedende barınan ruh, gerçekten de üstündür. Onun, tanık, rehber, destekleyen, hisseden, En yüce Ruh, En yüce Efendi, En yüce Purusha olduğu söylenir.

59) Sat "varlık", Asat "yokluk" anlamlarına gelir. Burada, yine, Rigveda X, 129'daki ilahiye gönderme yapılıyor.

60) Burada da, Rigveda X, 90'daki Purushasukta ilahisindeki benzer bir dil kullanılmış.

Ayrıca Śvetāśvatara Upanishad III, 16 ile aynıdır.

61) *Îṣâ Upa. 5 ile aynıdır.*

- 23- Bu Puruṣa ve Prakṛiti birliğini ve bundan çıkan nitelikleri bilen kişi, ne tür eylemde bulunursa bulunsun, bir daha asla doğmaz.
- 24- Yoğun düşünce ile bazıları, kendilerindeki Atman'ı görürler; bazıları Sāṃkhya Yoga ile, bazıları ise Karmayoga ile görürler.
- 25- Ancak bunlardan haberi olmayıp, sadece işittiklerine göre tapınan-lar da vardır. İşittiklerine inanç gösterdiklerinden, bunlar da ölümün ötesine geçerler.
- 26- Şunu aklından hiç çıkarma ey Bharatarshabha, hareket etsin-etme-sin, doğmuş olan herşey Alan ve Alanı Bilen'in birliğinden gelir.
- 27- Benzer şekilde, Yüce Efendi'nin bütün canlılarda, tek ölümsüz varlık olarak durduğunu gören kişi, gerçek bir bilgedir.
- 28- Kişi, tüm canlılarda aynı Tanrı'nın barındığını görerek, kendi kendi-sini yok edemez ve böylece mükemmellik durumuna erişir.
- 29- Kişi, eylemlerin tüm durumlarında, yapanın Prakṛiti olduğunu, Atman'ın ise eylemsiz olduğunu görürse, o kişi gerçeği görmüş demektir.
- 30- Kişi, çeşit çeşit varlıkların bir kaynakta barındığını ve oradan yaşı-ya fışkırdığını gözlediğinde, Brahma'ya kavuşmuş demektir.
- 31 - Ey Kaunteya, başlangıçsız, niteliksiz ve yok olmayan En yüce Ruh, vücutta barındığı halde, ne eylemde bulunur ne de lekelenir.
- 32- Nasıl heryeri saran gökyüzünü hiçbir şey lekeleyemezse, tıpkı bunun gibi, beden içinde duran özü de kimse lekeleyemez.
- 33- Tıpkı tek bir güneşin bütün dünyayı aydınlatması gibi, Alan' ın Sahibi de bütün alanı aydınlatır, ey Bharata.
- 34- Bilgelik gözüyle Alan'ı ve Alanı Bilen'in farkını kavrayanlar, varlık-ların maddesel doğasından kurtulanlar, En yüce noktaya ulaşırlar.

Śrī Bhagavân

- 1 - Sana, bütün bilgilerin en iyisi olan En yüce Bilgi 'yi tekrar açıklaya-cağım. Bunu bilen bilgeler, bu dünyanın üstündeki enyüksek duruma erişirler.
- 2- Bu bilginin korumasında olanlar Benimle birdir; yaratılış zamanı yeniden doğmazlar, son yokoluştaki da artık ölmezler.
- 3- Ey Bharata, Büyük Brahma Benim rahmimdir; buna tohum koya-rım. Bütün canlılar buradan

doğarlar.

- 4- Kaunteya, tüm rahimlerden doğan canlıların rahmi, büyük Brah-ma'dır ve Ben de oraya tohum koyan Baba'yımdır.
- 5- Ey Mahâbâhu, Prakriti' den doğan Sattva, Racas ve Tamas, beden-de yaşayan ölümsüz varlığa bağlıdır.⁶²
- 6- Bunlardan Sattva saftır, ışık ve sağlık verir, ey Günahsız Kişi; zevk-leri ve bilgi kalabalığını engeller.
- 7- Racas' ı tutku niteliğiyle bil Kaunteya, istek ve bağıllık ondan doğar; tüm eylemleri bedene bağlayan odur.
- 8- Ancak Tamas'ın cehaletten doğduğunu bil. O tüm canlıları aldatır, onları ihmale sevkedip uyuşukluk ve tembellikle bağlar, ey Bhârata.
- 9- Sattva kişiyi mutluluğa, Racas eyleme bağlar Bhârata. Gölgeleyici bilgiyle dolu Tamas ise kişiyi hataya sürükler.
- 10- Bazen Sattva, Racas ve Tamas üzerinde üstünlük kurabilir, bazen Racas, Tamas ve Sattva, bazen de Tamas, Sattva ve Racas üzerin-de üstünlük kurabilir Bhârata.
- 11- Bedenin tüm kapılarından bilginin ışığı parladığında, Sattva üstün durumda demektir.
- 12- Racas yükseldiğinde açgözlülük, eylem isteği, bencilce iş üstlenme, hoşnutsuzluk ve sürekli istek ortaya çıkar, ey Bharatarshabha!
- 13- Ey Kurunandana, Tamas geliştiğinde ise karanlık, tembellik, dikkat-sizlik ve uyuşukluk ortaya çıkar.
- 14- Eğer Sattva üstünken bir kimse ölürse o, en üstün ilkeleri bilen insanların kavuştuğu kusursuz dünyalara gider.
- 15- Eğer Racas üstünken ölürse, iş kalabalığı içinde yeniden doğar; eğer Tamas üstünken ölürse, aptalların rahminden doğar.
- 16- Sattva'nın saf meyvesi erdemli işlerdir; Racas'ın meyvesi acı, Tamas'ın meyvesi ise cehalettir.
- 17- Sattva'dan bilgelik doğar, Racas'dan açgözlülük, Tamas'dan ise yanılğı, uyuşukluk ve de cehalet doğar.
- 18- Sattvacılar en yüksek göklere gider, Racasçılar orta yerlerde kalır, Tamasçılar ise, niteliksizlikleri yüzünden, aşağı bölgelere giderler.
- 19- Bu gunalardan başka birşey olmadığını gören kişi, bunların ötesinde-dir. Beni bilir ve Benim varlığıma kavuşur.

62) *Sattvam "iyilik", Racas "tutku", Tamas "karanlık"tır ve üç Guna'yı (niteliği) belirtirler. Prakriti "doğa"dır.*

20- Bedeni oluşturan bu üç gunayı aşan kişi, doğum, ölüm, yaşlılık ve kederden kurtulur ve ölümsüzlüğe kavuşur.

Arcuna

21- Bu üç gunanın ötesine geçen kişideki belirtiler nelerdir? Onun davranışları nasıldır? Ve o nasıl üç gunanın üstünde yükselir?

Şri Bhagavân

22- Ey Pândava, o kişi parlaklıktan, yaşam akışından ve karanlıktan nefret etmez; olmadıkları zaman onları aramaz da.⁶³

23- Bir yabancı gibi oturup, gunalar tarafından hareket ettirilemeyen ve sadece gunaların oynayacağını düşünen kişi, sarsılmaz olarak kalır.

24- Ona keder ve neşe aynıdır, kendinden emindir; ona toprak, taş, altın hep aynıdır; sevilen sevilmeyen aynıdır; o metindir; ona sövgü ve övgü aynıdır.

25- O kişi için onur ve onursuzluk birdir, dost ve düşman aynıdır. O kişi tüm eylem girişimlerini bırakır; işte böyle kişi bu üç gunayı aşar.

26- O kişi üç gunayı aşarak, bağlılık Yogasıyla hiç durmadan Bana tapınır ve Brahma'ya kavuşacak niteliğe ulaşır.

27- Çünkü Ben Brahma'nın kaldığı son yerim, Ben ölümsüzüm, bitip tükenmeyenim, ölümsüz Dharma'yım, bitmeyen mutluluğum.

XV

Şri Bhagavân

1 - Ölümsüz Aşvattha ağacının köklerinin yukarıda, dallarının ise aşağıda olduğunu söylerler. Yaprakları ilahilerdir, bunları bilen kişi Veda-ları bilir.

2- Gunalardan fışkıran dalları aşağı ve yukarı yayılır, sürgünleri duyu nesneleridir. Eyleme bağlı kökleri ise, insanların dünyasına kadar uzanır.

3- Ama kimse onun gerçek biçimini algılayamaz, ne başını, ne sonunu ne de temelini. Bu kökleri güçlü Aşvattha ağacını, bağımsızlığın keskin baltasıyla keserek,

- 63) Parlaklık (prakâşam) Sattva'nın, yaşam akışı (pravrittim) Racas'ın (sözcük çaba-lama, ilerleme şeklinde de çevrilebilirdi) ve karanlık (moham) Tamas'ın özellikleridir.
- 4- Kişi dönülmez noktaya gelmeli ve şu sözleri söylemelidir: 'Ben, bu eski oluşumdan türeyen şu Temel Prensibe giderim.'
- 5- Kibir ve aldanmadan uzak olarak, bağılılık lekesinden kurtulur; ruh düşüncesiyle tutkuları biter. Zevk-acı gibi ikilemlerden kurtulur ve ölümsüz noktaya ulaşır.
- 6- Orada güneş parlamaz, ne ay ne de ateş ışık verebilir; orası Benim evimdir, oraya varanlar artık geri dönmezler.
- 7- Benim Temel Varlığım'dan bir parça, bu dünyaya ruh olarak gelir ve doğada yatan aklı ve beş duyuyu kendine çeker.
- 8- Tanrı bir bedene girerken ve onu terk ederken, rüzgârın kokuları yerlerinden oynatması gibi, bu duyuları alır ve bırakır.
- 9- Kulaklara, gözlere, temas organlarına, tat ve koku alma uzuvlarına yerleşerek, duyu nesnelerinden zevk alır.
- 10- Yanılgı içinde olanlar, onun bedende kaldığını veya ondan ayrıldığını göremezler; ilgili temaslarla deneyimde bulunurlar. Bilgelik gözü olanlar ise görürler.
- 11- Çabalayan Yogiler, kendi içlerindeki O'nu görürler; ancak, ruhları gelişmemiş olanlar, çabalasalar da, O'nu göremezler.
- 12- Tüm dünyayı aydınlatan güneşin ışıkları, ayın ve ateşin ışığı, bil ki, Ben'den gelir.
- 13- Bu şekilde dünyaya girerek, tüm canlıları gücümle geçindiririm. Ay gibi tatlı Soma olarak, bütün bitkileri beslerim.
- 14- Hazmettirici ateş olup, tüm canlıların bedeninde yaşarım, üst ve alt nefesin birliğinde dört çeşit besini yakarım.⁶⁴
- 15- Ben herkesin kalbindeyimdir; hafıza, bilgi ve tartışma Ben'den gelir. Bütün Vedaların bildirdiği sadece Benim ve Vedaları bilen de yazan da yine Benim.
- 16- Bu dünyada iki purusha vardır: Kshara ve akshara. Kshara bütün varlıklardadır, aksharanın ise en yüksek noktada olduğu söylenir.⁶⁵
- 17- Ancak bunların dışında bir En yüce Ruh vardır, ona En yüce Öz⁶⁶ denir. O ölümsüz Tanrı, üç dünyaya girerek, onları destekler.

64) *prânâpâna samâyuktah cümlesindeki prâna "yaşam soluğunu", apâna ise "alt nefes" veya "anüsten çakın hava"yı belirtir. Dört çeşit besin ise (annam çaturvidham) yeme, yalama, emme ve içme biçiminde alınan besinler olsa gerektir. Prâna ve apâna ile ilgili bilgiler Upanishadlar'da*

bulunur (örnek: *Katha Upa. II, 3-5*).

65) *Purusha* "varlık, mevcudiyet, ruh" biçiminde, *kshara* "ölümlülük", *akshara* "ölüm→süzlük" biçiminde çevrilebilir.

66) *Paramâtma*: *En yüce Öz, En yüksek Ruh*.

18- Ben bu ölümlülüğün ötesinde olduğum ve ölümsüzlükten de daha yüce olduğum için, dünyada ve Veda'da, En yüce Ruh⁶⁷ diye bilinirim.

19- Yanılgısız insan Beni, En yüce Ruh olarak görür. O herşeyi bilir ve tüm varlığıyla Bana tapınır, ey Bhârata.

20- Ey kusursuz kişi, sana en gizli bilgiyi açıkladım. Bu bilgi insanı bilgeliğe götürür, bununla tüm isteklerin yerine gelir, ey Bhârata.

Şri Bhagavân

1 - Korkusuzluk, özün temizliği, bilgi disiplinine bağlılık, cömertlik, kontrol, ibadet, kutsal metin ezberleme, çilecilik, doğruluk,

2- Şiddetsizlik, gerçekçilik, öfkesizlik, teslimiyet, huzur, arkadan çekiş→tirmeme, canlılara merhamet duyma, tokgözlülük, nezaket, alçak gönüllülük, kararlılık,

3- Heybet, affedicilik, sebat, saflık, nefretsizlik, kibirsizlik; işte bunlar kutsal doğa ile doğmuş kişilerin özellikleridir, ey Bhârata.

4- İkiyüzlülük, küstahlık, kendini beğenme, öfke, zalimlik, cehalet; işte bunlar da kötü ruhlu kişilerin özellikleridir, ey Pârtha.

5- Kutsal özellikler kurtuluşa, kötü özellikler ise bağlanışa götürür. Kederlenme Pândava, sen kutsal özelliklerle doğdun.

6- Bu dünyada canlıların iki tür var oluşu vardır: Kutsal ve Kötü. Kutsal olanı sana uzunca anlattım Pârtha, şimdi de kötü olanı dinle.⁶⁸

7- Kötüler, yaşamda, eylemde bulunmayı da eylemden kaçınmayı da bilmezler. Onlarda ne saflık, ne doğru davranış, ne de gerçeklik vardır.

8- Bu kişiler dünyanın gerçekten uzak, temelsiz, tanrısız, birbirini dürten etkiler olmaksızın olduğunu, tek nedenin şehvet olduğunu söylerler.

9- Bu görüşe yapışan ruhsuz, aşağılık, algısı zayıf, zalim bu tür insanlar, sadece bu dünyayı yok etmek için var olurlar.

10- Doymak bilmez tensel zevklere tutunurlar; ikiyüzlüdürler, kendini beğenme ve küstahlıkla doludurlar; yanlış sonuçlar çıkartır ve saf olmayan amaçlar güderler.

11- Ölümlerine kadar düşünceleri sayısız meraklarla doludur; tensel zevklerin en yüce amaç olduğundan emindirler, o herşeydir.

- 67) *Purushottamah.*
68) *Asura sözcüğü "şeytan" sözcüğüyle karşılanabilirdi. Bunun İslamsı bir çağrışım yaptırmaması için "kötü" demeyi yeğledim.*

- 12- Yüzlerce boş umut beslerler, öfke ve hevese bağlanmışlardır. Kendi tutkularını tatmin için haksız kazançlarla yüklü zenginlikler edinmeye çabalarlar.
- 13- "Bugün bunu kazandım; bu isteğe ulaşacağım; bu benim bu da benim, şu zenginlik de benim olacak...
- 14- ... bu düşmanı öldürdüm, diğerlerini de öldüreceğim; ben efendi-yim, ben zevk alanım, başarılıyım, güçlüyüm, mutluyum...
- 15- ... ben zenginim, soyluyum; bana benzeyen kim var? Kurban sunaca-ğım, sadaka vereceğim ve mutlu olacağım" diye cehaletle konuşurlar.
- 16- Birçok yanlış düşünceyle yoldan çıkmış, yanılgı ağına dolaşmış, özlemlerinin zevklerine bağlı olarak, iğrenç cehenneme düşerler.
- 17- Kendini beğenme, kibir, övünmeyle dolu, zenginlikle şişinmiş bu kişiler, sadece kendi adlarına kurban sunar, eski bilgileri de bilmezler.
- 18- Bencilik, güç, gurur, şehvet ve öfke ile bağlı bu kötü insanlar, kendi-lerinde ve başkalarında bulunan BEN'den nefret ederler.
- 19- Bu nefret dolu, zalim ve alçak insanlar, bitip tükenmeyen var olma yolundadırlar. Ben onları, hiç durmadan, kötü rahimlere atar dururum.
- 20- Ey Kaunteya, böyle kötü rahimlerde doğumdan doğuma koşarak Bana ulaşamazlar ve sonunda en aşağılık yerlere giderler.
- 21- Bu cehennemin kapısı üçtür: Tutku, öfke ve açgözlülük. Bunlar ruhu yok eder. Bu yüzden bunlardan sakınmak gerekir.
- 22- Kaunteya, kişi bu üç karanlık kapıdan kaçarsa, kendi ruhu için doğru olanı yapar ve sonra en yüce yola gider.
- 23- Ama eğer kişi, uygun davranış bilgilerini reddederse ve isteklerine göre yaşarsa, ne mükemmeliğe, ne mutluluğa ne de en yüce duruma kavuşabilir.
- 24- Bu yüzden, neyin yapıp neyin yapılmayacağını öğreten şâstraları⁶⁹ kabul et; onlardaki öğretileri bilerek, bu dünyada ona göre davran.

XVII

Arcuna

1 - Şâstraları dikkate almayıp, inançla kurban sunanların durumu nedir, ey Krishna? Onlar Sattva'da

mı, Racas'da mı yoksa Tamas'da mıdırılar?

69) *Şâstra: Veda dönemine kadar inen eskiliğe sahip, kutsal ve kısmen bilimsel bilgiler.*

Şri Bhagavân

2- Kendi doğaları içinde inançlı insanlar üç türdür: Sattvacı, Racasçı ve Tamasçı. Şimdi onları dinle!

3- Bhârata, her insan inancını asıl doğasından alır. Kişi inançtan yapılmıştır; o nedenle inancı neyse kişi de odur.

4- Sattva insanları tanrılara, Racas insanları Yaksha ve Râkshasalara, Tamas insanları ise Preta ve Bhütalara tapınır.⁷⁰

70) Yakshalar ve Râkshasalar, aşağı yaratık gruplarıdır. Bunlar tanrılara düşman kötü ruhlardır. Preta ve Bhütalar ise, yeryüzünde gezinen, dindar ve dürüst insanlara kötülükler yapan, daha da aşağılık hayaletlerdir.

5- Şâstraları sevmeyen ve kendilerine sıkı çile uygulayan, ikiyüzlü ve bencil insanlar, tutku ve istek gücüyle doludurlar.

6- Onlar bedenlerinde yer alan unsurlara ve içlerinde duran Bana, eziyet ederler. Bu insanların kötü düşüncede olduklarını bil.

7- Şimdi de her canlının yiyecek isteğinin ve keza kurban, çilecilik ve sadakanın üç türlü olduğunu anlatıyorum, dinle.

8- Ömür, akıl, güç, mutluluk ve neşe veren, tatlı, yumuşak ve kalp rahatlatan yiyecekler, Sattvacı insanlara uygundur.

9- Acı, ekşi, tuzlu, çok sıcak, keskin, sert, yakıcı olup, acı, üzüntü ve hastalık veren yiyecekler Racasçı insanlara uygundur.

10- Bir süre beklemiş, tadı kaçmış, kokmuş, bayat, bozuk ve kirli yiyecekler, Tamas insanları için uygundur.

11- Bir kurban, herhangi bir karşılık beklemeden, yönergelere uygun, görev sayılarak ve tüm aklını vererek yapılırsa, bu, Sattvacı'dır.

12- Ama, ey Bharataların en iyisi, bir kurban, karşılık bekleyerek, gösteriş için yapılırsa, bil ki o bir Racas kurbanıdır.

13- Yönergelere uymadan, yiyecek sunmadan, dua okumadan ve uygun kurban hediyeleri verilmeden yapılan kurban da Tamas kurbanıdır.

14- Tanrılara, Brahmanlara, gurulara ve bilgili kişilere tapınma; saflık, doğruluk, dürüstlük ve

şiddetsizlik; işte bunlar bedenin çilecilikleridir.

15- Saldırgan olmayan, doğru, hoş, faydalı ve kutsal metinleri okurken kullanılan söze, dilin çileciliği denir.

16- Akıl huzuru, naziklik, sessizlik, kendini kontrol, varlığın saflaştırılması; bunlara da aklın çileciliği denir.

17- Bu üç çilecilik şekli, mutlak bir inanç ile, hiçbir karşılık beklemeden, kontrolle yapılırsa, buna Sattvacı denir.

18- Bu çilecilikler, saygı, önem ve hayranlık kazanmak için ya da ikiyüz-lülükle yapılırsa, buna, kalımsız ve kaypak Racasçı yol denir.

19- Bu çilecilikler amaçsız bir sertlik, kendine işkence etme veya baş-kalarına eziyet için yapılıyorsa, buna Tamasçı yol denir.

20- Karşılığında birşey beklemeden, görev sayarak, doğru yerde, doğru zamanda, uygun kişiye sadaka verme, Sattvacı'dır.

21 - Buna karşılık, karşılığında birşey bekleyerek veya ileride bir kazanç umarak ya da isteksizce verilen sadaka Racasçı'dır.

22- Yanlış yerde, yanlış zamanda, uygun olmayan kişiye, saygısızca ve aşağılayarak sadaka vermek ise Tamasçı vermedir.

23- Om Tat Sat: Bunlar Brahma'nın üçlü açıklamasıdır. Kadim zaman-da Brahmânlar, Vedalar ve kurbanlar böyle ortaya çıktı.

24- Bu yüzden Brahma'yı anlatanlar, her zaman, kutsal yazıların onay-ladığı kurban, sadaka ve çileyi uygularken, Om hecesini tekrarlarlar.

25- Hiçbir karşılık beklemeden, Tat hecesini söyleyerek, kurban, çile ve çeşitli sadaka yolları deneyenler, kurtuluşu bu yolla ararlar.

26- Sat sözcüğü ise, gerçeklik ve iyilik anlamında kullanılır; hatta bu sözcük övgüye lâıyk işleri de belirtir, ey Pârtha.

27- Kurban, çile ve sadakada sebatlı olmak Sat'tır. Bunun gibi, bu amaçlar için yapılmış her eylem de Sat olarak adlandırılır.

28- Pârtha, inançsızca yapılmış kurban, verilmiş sadaka, uygulanmış çile Asat'tır ve bunun, ne bu ne de öteki dünyada bir değeri vardır.

XVIII

Arcuna

1- Ey Mahâbâhu, ey Hrişikeşa, Sanyâsa'nın ve Tyâga'nın gerçek doğasını bilmek istiyorum, ey Keşinishüdana!⁷¹

71) Sanyâsa: Sâmkhya Yoga, Tyâga: Karma Yoga. Keşinishüdana: "Keşin'i öldüren" anlamında Krishna'nın bir lakabıdır. Efsaneye göre, kötü kral Kamsa, öldürmesi için, at biçimindeki ifrit Keşin'i Krishna'nın üstüne göndermiş, Krishna da onu iki parçaya ayırarak öldürmüştü.

Şri Bhagavân

2- Bilge kişiler, isteğin yarattığı eylemleri terk etmeye Sanyâsa derler; yine bilgeler, tüm eylemlerin meyvelerinden vazgeçmeye Tyâga derler.

3- Bazı bilgeler, tüm eylemlerin kötü olduğunu ve bırakılması gerektiği-ni; bazı bilgeler ise kurban, sadaka ve çile eylemlerinin bırakılmama-sı gerektiğini söylerler.

4- Ey Bharatasattama, Tyâga hakkındaki düşüncemi söyleyeyim; ey insanlar kaplanı, Tyâga'nın üç türü vardır.

5- Kurban, sadaka ve çile eylemlerinden vazgeçilmemelidir, bunlar hep yapılmalıdır. Kurban, sadaka ve çile bilge kişiyi saflaştırır.

6- Ancak bunlar yapılırken, bunların karşılıkları beklenmemelidir. Ey Pârtha, bu Benim kesin ve en yüce fikrimdir.

7- Kutsal yazıtların yükümlü kıldığı eylemleri bırakmak doğru değildir. Bunların terkine neden olan cahilce hareket, Tamas kökenlidir.

8- Bedenen rahatsız olma korkusuyla, tüm eylemin dert olduğunu söyle-yen kişi, Racasçı terk yolunu izler ve bu yoldan hiç bir yarar elde edemez.

9- Kutsal yazıtların söylediği eylemi görev gibi yapmak, bağ ve ödül-den vazgeçmek, Sattvacı tip terk yolu olarak görülür.

10- O kişi, hoş olmayan eylemden nefret etmez, hoş olana da bağlanmaz. İyilikle dolu bu terk insanı (Tyâgı), şüpheleri yok olmuş, bilge bir kişidir.

11 - Hiçbir cisimleşmiş varlık bütünüyle eylemden vazgeçmez, ancak eyle-min meyvasından vazgeçebilir; böyle kişiye, gerçek terk insanı denir.

12- Eylemin meyvesi üç türüdür: Sevilen, sevilmeyen ve karışık. Terk insanı olmayanlar, ölümden soma bunlara kavuşur, terk insanına birşey olmaz.

13- Mahâbâhu, sana Sâmkhya felsefesindeki beş temel nedeni anlata-yım. Bütün eylemler onda tamamlanır.

14- Maddesel temel, yapıcı, çok çeşitli araçlar, çok çeşitli çabalar ve kader denilen beşincisi.

15- Kişi, beden, söz veya akılla eylemde bulunduğunda, doğru ya da yanlış, hep bu beş faktörden

hareket eder.

- 16- Bu böyle olduğu halde, bilinci bulanık ahmak kişi, sadece kendini yapıcı olarak görür, tamamı göremez.
- 17- Bencilleşmeden ve bilinci bulanmadan kalan kişi, bütün bu insanları öldürse bile, öldürmüş olmaz ve bu durum onu bağlamaz.
- 18- Bilgi, bilinirlik ve bilen, eylemi etkileyen üç unsurdur. Araç, eylem ve yapıcı üçlüsü de eylemi özetler.
- 19- Niteliklerine göre üç guna biçiminde ayrımlaşan sistem içinde bilgi, eylem ve yapıcının da çeşitli biçimleri vardır, şimdi onları söylüyorum.
- 20- Bütün varlıklarda ölümsüz varlığı gören ve sayısız şeylerin bir tek olduğunu gören kişininki, bilesin ki Sâttvika bilgisidir.
- 21- Ama çeşit çeşit canlılarda ayrı ayrı varlık olduğunu sanan kişinin bilgisi, bil ki, Racas bilgisidir.
- 22- Öte yandan tek bir şeye, sanki o herşeymiş gibi nedensiz, gerçek nedenine değinmeden yapışmış olan kişinin bilgisine Tamas bilgisi denir.
- 23- Bir eylem, bağılılıktan uzak, tutku ve nefretten arınmış, ödöl düşünöl–meden yapılmışsa, buna Sattvika işi denir.
- 24- Ama tutku gözetilen veya yine bencilce yapılan, çok emek sarfetti–ren eyleme Racas işi denir.
- 25- Cahillikle başlanan, sonucunu düşünmeden yapılan, semeresiz, yararsız ve zarar verici eyleme de Tamas işi denir.
- 26- Bağdan kurtulmuş, kendisini övmeyen, güçlü ve sağlam olup, yengi ve yenilgi duygularına karşı aynı kalan kişiye, Sattvacı davranan kişi denir.
- 27- Tutkulu, işlerin karşılığını bekleyen, açgözlü, zarar verici, kirli, zevk ve acı dolu kişi, Racasçı davranan kişidir.
- 28- Kontrolsüz, kaba, küstah, hilekâr, namussuz, tembel, ümitsiz ve savsaklayıcı insan tipine de Tamasçı denir.
- 29- Ey Dhanancaya, şimdi akıllılık ve dayanıklılığın üç gunaya göre nasıl ayrıldıklarını dinle, ayrı ayrı anlatıyorum.
- 30- Pârtha, eylemi ve eylemsizliği, neyin yapılop-yapılamayacağını, ne–den korkulup-korkulmayacağını, bağılılığı ve özgürlüğü bilen akıl Sattvacı'dır.
- 31- Pârtha, doğruyu ve yanlış, neyin yapılop neyin yapılmayacağını ayırt edemeyen akıl, Racasçı'dır.
- 32- Pârtha, karanlıkla kaplı olduğundan, erdemsiz olanı erdemli gören, herşeyi olduğundan başka ve ters anlayan akıl Tamasçı'dır.

33- Pârtha, yoga ile bir kimsenin akıl, soluk ve duyu eylemlerini kontrol etmesi ve böylece değişmez bir dayanıklılık kazanması Sattvacı' dır.

34- Pârtha, bir kimsenin din, aşk ve iş⁷² düşkünlüğü ile eylemlerinin meyvasına gösterdiği dayanıklılık Racasçı'dır.

72) Dharma (erdem, din), Artha (iş, kazanç sağlama) ve Kâma (aşk, tutku). Bunlar, bir Hindu'nun yaşanır boyunca mutlaka karşısına çıkacak aşamalardır. Dharma burada "sözde din" anlamı içeriyor.

35- Pârtha, zayıf aklıyla, uyku, korku, keder, endişe ve kibirden vazgeçmemekte direnç gösteren de Tamasçı'dır.

36- Ey Bharatarshabha, şimdi üç çeşit mutluluğu sayıyorum, dinle. Uzun pratikler yaparak kedere bir son verilebilir.

37- O, başlangıçta zehir gibi gelir, sonunda ise abıhayat gibi tatlıdır. Özünü kavramanın huzuruyla doğan bu mutluluk Sattvacı'dır.

38- Duyu organlarının temasıyla başlangıçta abıhayat gibi tatlı gelen, ancak sonunda zehir gibi zarar veren mutluluk ise Racasçı'dır.

39- Başlangıçta da sonda da, ruhu uyuşturan, uykudan, tembellikten ve umursamazlıktan kaynaklanan mutluluk da Tamasçı'dır.

40- Ne yeryüzünde, ne de gökyüzündeki tanrılar arasında, doğanın bu üç gunasından kurtulup yaşayabilen yoktur.

41- Ey Paramtapa, Brahmanların, Kshatriyaların, Vaişyaların ve Şüdra-ların görevleri, doğumdan gelen gunalarına göre belirlenmiştir.

42- Huzur, kendini kontrol, çilecilik, temizlik, sabır, dürüstlük, tanrısal ve dünyasal bilgi, dinsel inanç⁷³ brahmanların doğumdan gelen görevleridir.

43- Kahramanlık, yiğitlik, dayanıklılık, ustalık, savaştan kaçmama, cömertlik, yöneticilik; bunlar da kshatriyaların doğumdan gelen görevleridir.

44- Tarım, hayvancılık ve ticaret, Vaişya'nın; hizmetçinin yapacağı işler de Şüdra'nın doğumdan gelen görevleridir.

45- Her biri kendi işine bağlılıkla mükemmelliğe ulaşacaktır. Şimdi kendi işine bağlanarak nasıl mükemmelliğe ulaşılacağını dinle.

46- Kişi, tüm canlıların O'ndan geldiği, bütün her şeyi Saran'a tapınarak işini yaparsa, mükemmelliğe ulaşır.

47- Bir kimsenin, kusursuz olmasa da, kendi dharmasına göre davranması, başkasının dharmasına göre davranmasından daha iyidir. Kendi işini yapana günah ulaşmaz.

- 48- Kaunteya, kusurlu da olsa, kendi doğuşuna göre davranmaktan vaz-geçmemeli; ateş duman çıkarır, bunun gibi, her işin bir hatası olur.
- 49- Aklı hiçbir şeye bağlı olmayan, kendine egemen olmuş, tutkudan uzak insan, Sanyasalıkla⁷⁴ en yüce eylemsizlik durumuna kavuşur.
- 73) *Cnânam ve vicnânam sözcüklerini "tanrısal ve dünyasal bilgi" diye çevirdim. "Dinsel inanç" diye karşıladığım âstikya sözcüğü de, aslında, "tanrının varlığına ve öbür dünyaya inanma" demektir.*
- 74) *Sanyasa: Terk ve feragat yolunu seçmiş kişi. Tanrı'yı kavrayarak Karma bağlarını kopartmış kişi.*
- 50- Kaunteya, mükemmelliğe ulaşarak kişi, en yüce bilgi durumu olan Brahma'ya nasıl kavuşur, onu kısaca anlatacağım.
- 51- Aklında temiz anlama yaratarak, kendini disipline ederek, ses etkile-ri ve benzeri duyu etkilerinden uzak, tutku ve nefreti bırakarak,
- 52- Sessiz bir yerde yaşayarak, az yiyerek, dil, vücut ve aklını kontrol ederek, hep meditasyon yaparak, tüm tutkulardan uzak kalarak,
- 53- Bencillikten, güç kullanmaktan, kibirden, istekten, öfkeden, sahip olmaktan vazgeçerek, bencil olmayan huzurlu biri olduğunda, Brahma olmaya uygun demektir.
- 54- Huzurlu ruhuyla Brahma olduğunda, o ne ağlar ne bir şey ister. Tüm canlılara bir bakar, Bana en yüksek sevgiyle bağlanır.
- 55- Bu bağlılıkla o kişi Beni öğrenir, ölçülerim nedir, Ben kimim hepsini bilir. Beni gerçeğe bilen Bana katılır.
- 56- Yaptığı her işte onu Ben korurum; Benim lütfumla o kişi hiç yok olmayan, ölümsüz bir konuma ulaşır.
- 57- Düşüncelerinle tüm eylemleri Bana ada, Beni en yüce say; akıl yogasıyla düşüncelerin hep Bende yoğunlaşsın.
- 58- Bu şekilde düşüncelerin Bende yoğunlaşırsa, lütfumla her türlü zorluğu yenersin. Ama eğer kendinle övünür Beni dinlemezsen mahvolursun.
- 59- Eğer bencilliğin yüzünden "ben savaşmayacağım" diye düşünürsen, bilesin ki bu boş bir düşüncedir; doğa seni savaşmaya zorlayacaktır.
- 60- Kaunteya, sen doğumdan kendi Karman ile bağlısın; bilincini kay-bettiğinden, istemesen de, çaresiz yapacaksın.
- 61- Tanrı bütün varlıkların kalbindedir Arcuna; kutsal sihir gücüyle onları bir makineymiş gibi döndürür durur.⁷⁵

62- Ey Bharata, bütün varlığınla O'na sığın; O'nun lütfuyla en yüce huzura ve ölümsüzlük yerine kavuşacaksın.

- 63- İşte Benim tarafımdan sana bildirilen gizlerin gizi bilgi böyle. Bunu zihninde iyice tart ve soma da istediğini yap.
- 64- Yine herşeyden daha gizli şu en yüce sözümü dinle. Sen Benim için çok değerlisin, o yüzden şu tavsiyede bulunacağım.
- 75) *işvarah sarvabhütânâm hrrddeşo'rcuna tishthati, bhrâmayan sarvabhütânâm yantrârudhâni mâyayâ. Bu cümlede tanrı için işvara sözcüğü, makine için yantra sözcüğü kullanılmış.*
- 65- Aklını Bana ver, Bana inan, Bana kurban sun, Benim önümde eğil. Bana kavuşacaksın, sana gerçeğe söz veriyorum.
- 66- Bütün dharmaları⁷⁶ bir kenara bırak, korunmak için sadece Bana gel. Ben seni bütün günahlardan kurtaracağım, üzülme.
- 67- Bu bilgiler, çileciliği olmayan, inanca bağlılığı olmayan, işitmek iste-meyen veya Bana öfke duyan⁷⁷ insanlara verilmemelidir.
- 68- Bana en büyük bağlılığı gösteren bir kimse, bu en yüce gizi Bana inananlara öğretirse, o, mutlak biçimde Bana ulaşacaktır.
- 69- Bu dünyada Benim için öyle bir kişiden daha büyük hizmet yapan yoktur; öyle kişiden daha sevgili bir kimse yoktur.
- 70- Ben, bizim dharma hakkındaki bu karşılıklı konuşmamız üzerinde çalışanları, Bana bilgi kurbanıyla tapınıyor olarak düşünürüm.
- 71- Bu bilgileri, eleştirmeksizin, inançla dinleyen kişi, kurtuluşa erişir ve erdemli işlerin dünyalarına giderler.
- 72- Pârtha, sözlerimi dikkatlice dinledin mi? Ey Dhanancaya, şaşkınlığın ve cehaletin kayboldu mu?

Arcuna

- 73- Ey Açıyuta, cehaletim kayboldu ve senin lütfunla bilincim yerine gel-di. Sağlam duruyorum, şüphelerim gitti; sözlerini yerine getireceğim.

Sancaya

- 74- İşte Vâsudeva ile Pârtha arasında işittiğim büyüleyici ve heyecanlandırıcı konuşma böyle idi.
- 75- Vyâsa'nın lütfuyla, bizzat Yoga'nın Efendisi Krishna'nın ağzından, kendim, bu en gizli Yoga bilgisini işittim.
- 76- Ey kral, Keşava ile Arcuna arasında geçen bu büyüleyici ve kutsal konuşmayı her hatırlamamda içim yeniden haz doluyor.

- 77- Ey kral, şaşkınlığım büyüktür; yüce Hari'nin muhteşem biçimini hatırladıkça tekrar tekrar heyecan duyuyorum.
- 78- Yoga'nın Efendisi Krishna neredeyse, yay taşıyan Pârtha neredeyse, zenginlik, zafer, mutlak başarı ve devlet idaresi oradadır. Benim inancım budur.
- 76) *Dharma sözcüğü burada "din" anlamında kullanılmış olsa gerek.*
- 77) *abhyasüyati sözcüğü "öfke duymak, kızgınlık göstermek" anlamına gelir. Bazıları bunu "bana karşı gelen, bana karşı kusur işleyen" veya "benim için söylenen" şeklinde çevirmiş.*

Arcuna ve Krishna'nın İsim Dizini

(Bölüm ve Beyit numaralarına göre yapılmıştır)

Krishna:

Açyuta: İ, 21; XI, 42; XVIII, 73. Anantarupa: XI, 16. Bhagavan: 11,2,11,55; III, 3,37; IV, 1,5; V, 2; VI, 1,35,40; VII, 1; VIII, 3; IX, 1; X, 1,17,19; XI, 5,32,47,52; XII,

2; XIII, 1; XIV, 1,22; XV, 1; XVI, 1;

XVII, 2; XVIII, 2.

Canardana: I, 36, 39, 44; III, 1; X, 18;

XI, 51.

Devavara: XI, 31. Govinda: I, 32.

Hari: XI, 9; XVIII, 77.

Hrishikeşa: II, 9, 10; XI, 36; XVIII, 1. Keşava: 1,31; II, 54; III, 1; X, 14; XI, 35;

XVIII, 76.

Keşinishüdana: XVIII, 1. Madhusüdana: 1,35; II, 1,4; VI, 33; VIII, 2.

Mahâbâhu: VI, 38; XI, 23; XVIII, 1. Madhava: I, 37.

Purushottama: VIII, 1; X, 15; XI, 3.

Sahasrabâhu: XI, 46. Varshneyal: 41; III, 36 Vasudeva: VII, 19; X, 37; XI, 50; XVIII, 74.

Vishnu: XI, 24, 30.

Vişvarupa: XI, 16. Vişveşvara: XI, 16. Yogeşvara: XI, 4, 9. Arcuna:

Anagha: III, 3; XIV, 6. Bharata: II, 28; 111,25; IV, 7,42; VII, 27; XI, 6; XIII, 2,33; XIV, 3,8,9,10; XV, 19,20; XVI, 3; XVII, 3; XVIII, 62. Bharatarshabha: III, 41; VII, 11,16; VIII, 23; XIII, 26; XV, 12; XVIII, 36. Bharatasattama: XVIII, 4. Bharataşreshtha: XVII, 12.

Dhanancaya: II, 48, 49; IV, 41; VII, 7; IX, 14; XII, 9; XVIII, 29, 72. Gudakeşa: II, 9; X, 20; XI, 7.

Kaunteya: II, 14,18,37,60; III, 9, 39; V, 22; VI, 35; VII, 8; VIII, 6, 16; IX, 7,

10,23,27,31; XIII, 1,31; XIV, 4,7; XVI, 20, 22; XVIII, 48, 50, 60. Kurunandana: II, 41; VI, 43; XIV, 13.

Kurapravira: XI, 48.

Kuruşreshtha: X, 19.

Mahabahu: II, 26,68; III, 28,43; V, 3,6;

VI, 35; VII, 5; X, 1; XIV, 5; XVIII,

13.

Pandava: IV, 35; VI, 2; XI, 13, 55; XIV, 22; XVI, 5.

Paramtapa: IV, 5; VII, 27; XI, 54; XVIII, 41

Partha: II, 3, 21, 32, 39, 55, 72; III, 16, 22; IV, 11, 33; VI, 40; VII, 1, 10; VIII, 8,14,19,22,27; IX, 13,32; X, 24; XI, 5,9; XII, 7; XVI, 4,6; XVII, 26, 28; XVIII, 6, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 72, 78.

Prushavyaghra: XVIII, 4. Savyasâçin: XI, 33.

Vara: VIII, 4.

Genel Dizin

Adhiyacna: VIII, 2, 4. Adhyâtma: VII, 29; VIII, 1. Adityalar: X, 21; XI, 6. Airavâta: X, 27.

Alan (kshetra): XIII, 1, 26, 33, 34. Ananta: X, 29. Aryaman: X, 29. Asita: X, 13.

Aşağı Yaratıklar: X, 23, 26; XI, 6, 21,

22, 36; XVII, 4. Aşvattha: X, 26; XV, 1, 3. Atman: VI, 18, 26; XIII, 24.

Bhrigu: X, 25.

Borazanlar: I, 15, 16.

Brahma: IV, 24, 25, 31, 32; V, 6,10, 21;VII, 29; VIII, 1,3, 13,16,17,18,24; XI, 15, 37; XIII, 30; XIV, 3, 4, 27;XVII, 23, 24; XVIII, 54 Brahman: II, 46; V, 18; XVII, 14; XVIII 42.

Brahmasütralar: XIII, 4. Brihaspati: X, 24. Brihat Şarkısı: X, 35. Cahnavi: X, 31. Canaka: III, 20. Capa: X, 25. Cehennem: XVI, 16. Civa: VII, 5.

Cnanayoga: III, 3. Çitraratha: X, 26.

Dharma: II, 31; IV, 8; IX, 3; XI, 18; \\V 27; XVIII, 34, 66.

Dhritarâshtra: I, 1, 46; II, 6; XI, 26. Devala: X, 13. Garuda: X, 30.

Gâyâtrî: X, 35.

Guna: II, 45; VII, 14; XIV, 19, 23; XV, 2.

Himâlaya: X, 25. Īkshvâku: IV, 1. Īndra: IX, 20; X, 22.

Kala: XI, 32. Kâmadhuk: X, 28. Kandarpa: X, 28.

Kapila: X, 26.

Karma: VII, 29; VIII, 1; IX, 28; XVIII, 60.

Karmayoga: III, 3, 7; V, 5; XIII, 24. Kast: IV, 13; IX, 32; XVIII, 41-44.

Kavi Uşana: X, 37. Kshara ve Akshara: XV, 16. Mahâbhârata kahramanları: I, 4-10; XI, 26, 34.

Makara: X, 31. Manu: IV, 1; X, 6.

Marîçi: X,21.

Mâya: VII, 15, 25. Meru: X, 23. Narada: X, 13, 26. Nirvâna: II, 72; V, 24-26; VI, 15.

Om: VIII, 13; IX, 17; X, 25; XVII, 23. Om Tat Sat: XVII, 23. Pâvaka: X, 23. Pracâpati: III, 10; XI, 39.

Prahlâda: X, 30.

Prakriti: III, 27, 29; IX, 8; XIII, 19-23, 29.

Prâna, IV, 29, 30; V, 27; XV, 14. Purusha: VIII, 4, 8, 22; X, 15; XIII, 19-23.

Rama: X,31. Samâdhi: II, 54. Samkhyayoga: XIII, 24.

Sancaya: I, 2, 24, 47; II, 1, 9; XI, 9, 35, 50; XVIII, 74.

Sanyasa: VI, 1,2; XIII, 2, 49. Sat-Asat: XIII, 12; XVII, 27, 28.

Sattva, racas, tamas: VII, 12; XIV, 5 vd.; XVII, 2, 8 vd.; XVIII, 7 vd. Skanda: X, 24.

Soma: XV, 13. Şankara: X, 23.

Şâstra: XVI, 24; XVII, 1. Şaşı: X, 21.

Tanrılar: XI, 39; XVII, 14. Tyâga, XVIII, 1-4.

Uççaiḥśravas: X, 27.

Vacra: X, 28. Vâç: X, 34. Varana: X, 29. Vâsuki: X, 28

Veda: II, 42,45; III, 15; VIII, 28; IX, 17,21; X,.22; XI, 48, 53; XV, 15, 18. Vitteşa: X, 23. Vivasvân: IV, 1,4. Vrishni: X, 37. Vyâsa: X, 13, 37; XVIII, 75. Yama: X, 29. Yantra: XVIII, 61. Yaratılış Çarkı: III, 16.

Yoga: II, 48-53; IV, 1,4,27,38-42; V, 2;VI, 10, 17, 20, 23, 36, 37, 41, 44;VII, 1; VIII, 8, 10, 12; IX, 5; X, 7,10,18; XII, 9; XIV, 26.

Yogi: V, 23,24; VI, 1-4,8,15,19,27-32,42-47; VIII, 25-28; XII, 2,14; XV, 2. Yuga: VIII, 17.

- Can, H. Derya, Vishnu Purana'da Efsaneler, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara, 2000.
- Edgerton, Franklin, The Bhagavad Gîtâ, (İlk baskı, Cambridge, 1944), Motilal Banarsidass, Delhi, 1994.
- Edgerton, Franklin, The Beginnings of Indian Philosophy, George Allen and Unwin Ltd., London, 1965.
- Gambhirananda, Swami, Eight Upanishads, I, (4. baskı), Kalküta, 1998.
- Garret, John, A Classical Dictionary of India, (İlk baskı 1871), Yeni Delhi, 1996.
- Gotshalk, Richard, Bhagavad Gîtâ, Motilal Banarsidass, Delhi, 1985.
- Hill P., W. Douglas, The Bhagavadgîtâ, An English Translation and Commentary, Oxford University Press, Madras, 1953.
- Kaya, Korhan, Upanishadlar ve Bhagavadgîtâ'da Benzerlik Gösteren Anlatımlar, AÜ, DTCF Der. XXXVII, s. 1-2, Ankara, 1995.
- Kaya, Korhan, Hint Halk Destanları, (M. Winternitz'den Çeviri), AÜ, DTCF Yay: 372, Ankara, 1994.
- Kaya, Korhan, Buddhistlerin Kutsal Kitapları, İmge Kitabevi, Ankara, 1999. Mahâthera, A.P. Buddhadatta, Concise Pali-English Dictinary, Motilal Banarsidass, Delhi (1957) 1997.
- Mascaro, Juan, The Bahagavad Gita, Penguin Books, İngiltere, 1962. Miller, Barbara Stoler, The Gitagovinda of Jayadeva, Love Song of the Dark Lord, Motilal Banarsidass, Delhi, 1984.
- Monier-Williams, Sir M., A Sanskrit-English Dictionary, (İlk baskı, Oxford 1899), Motilal Banarsidass, Delhi, 1984.
- Nabar, Vrinda; Tumkur Shanta, The Bhagavadgîtâ, Wordsworth Classics, Hertfordshire, 1997.
- Pal, Dharendra Nath, Şrikrishna, His Life And Teachings, Kalkiita, 1923. Prabhupâda, A.C. Bhaktivedanta Svami, Bhagavad-Gîtâ, As It Is, ABD, 1981. Rajagopalachari, C., Mahabharata, (33. baskı), Bharatiya Vidya Bhavan, Mumbai, 1996.
- Randhava, M.S., Kangra Paintings of The Bhagavata Purâna, National Museum of India, Yeni Delhi, 1960.
- Shriman Mahâbhâratam, (Part III, VI Bhishmaparvan), Nîlakantha, Edited by P.R. Kinjawadekar, Printed-Published by Shankar Narhar Joshi, Poona, 1931.

The Bhagavadgîtâ or The Song Divine, Gita Press, Gorakhpur, Hindistan,

1961

The BhagavadGITA, Selected shlokas set to music by Vanraj Bhatia, Produced by Music Today,
Living Media India Ltd., Yeni Delhi, (ve Faridabad),

1996.

Wilson, H. H., The Vishnu Purana, Punthi Pustak, (ilk baskı, Londra, 1840), Kalküta, 1972.